

T.C.

MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI

OKUMA BECERİLERİ DERSİNİN
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hazal Döne YILDIRIM

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Zafer GÜRLER

Hatay-2015

ONAY

HAZAL DÖNE YILDIRIM tarafından hazırlanan “**OKUMA BECERİLERİ DERSİNİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

06/ 08 /2015

Jüri Üyeleri	İmza
Doç. Dr. Cengiz TÜYSÜZ (Başkan)	
Yrd. Doç. Dr. Zafer GÜRLER (Tez Danışmanı)	
Yrd. Doç. Dr. Kemal Zeki ZORBAZ (Üye)	

Hazal Döne Yıldırım tarafından hazırlanan “**Okuma Becerileri Dersinin Öğretmen ve Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım.**

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Çalışmanın **1. Bölümü**nde araştırmanın gerekçelerini ortaya koyan ‘‘Problem Durumu, Araştırmanın Amacı, Araştırmanın Önemi, İlgili Araştırmalar, Varsayımlar açıklanmıştır.

2. Bölüm’de ‘‘Okuma Kavramı’’ ‘‘Okuma Çeşitleri’’ ‘Okuma Anlama Becerisi’’ yer verilmiştir.

3. Bölüm’de ‘‘Yöntem’’ kısmına yer verilmiştir. ‘‘Araştırma Modeli’’, ‘‘Evren ve Örneklem’’, ‘‘Veri Toplama Araçları ve Uygulanması’’ ve ‘‘Veri Çözümleme Teknikleri’’ açıklanmıştır.

4. Bölüm’de araştırmada ‘‘Bulgular’’ ortaya konulmaktadır. Bu bölümde araştırmacı tarafından kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

5. Bölüm’de araştırmada ulaşılan ‘‘Sonuçlar’’ diğer araştırmalarla karşılaştırılmış, ulaşılan bulgulardan hareketle çeşitli öneriler sunulmuştur

Bu tez çalışmasının her aşamasında bilgi birikimi, deneyimi, yakın ilgisi ve desteği ile bana yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Zafer Gürler’e teşekkür ederim.

Çalışmamla ilgili kaynaklara ulaşmamda, görüş ve önerileri ile çalışmanın şekillenmesindeki yardımlarından dolayı yüksek lisans eğitimim boyunca bilgilerinden istifade ettiğim MKÜ Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İbrahim Bilgin’e, Doç. Dr. Erdal Tatar’a, Doç. Dr. Cengiz Tüysüz’e; uygulama yaptığımız okullardaki idareci ve öğretmenlere teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmamın her aşamasında hiçbir desteğini esirgemeyen, en zor zamanlarımda yanımda olan aileme teşekkür ederim.

OKUMA BECERİLERİ DERSİNİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazal Döne YILDIRIM

İlköğretim Ana Bilim Dalı, Yüksel Lisans Tezi, 2015

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zafer GÜRLER

ÖZET

Bu araştırmada Hatay ilinde Okuma Becerileri dersini veren öğretmenlerle bu dersi alan ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin seçmeli Okuma Becerileri dersi ve öğretim programı ile ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın işleyen ve işlemeyen taraflarını ortaya koymak aynı zamanda uygulamadaki eksikliklerin tespiti ve programların geliştirilmesine yönelik bazı önerilerin sunulması amaçlanmıştır.

Çalışma nitel araştırma tekniğinin kullanıldığı betimsel bir alan araştırmasıdır.

Araştırma, Okuma Becerileri dersini veren öğretim programını uygulayan öğretmenler ile bu dersi seçen ortaokul 5. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır.

Araştırmanın evreni 2013-2014 eğitim öğretim yılı Hatay ilindeki (Antakya, İskenderun, Kırıkhan, Reyhanlı) Seçmeli Okuma Becerileri Dersini alan öğrenci ve bu dersi okutan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu evrenden amaçsal örneklem yöntemi ile 30 öğretmen ve 56 beşinci sınıf öğrencisi seçilmiştir.

30 öğretmen ve 56 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları yarı yapılandırılmış görüşme formlarıdır.

Araştırmanın bulgularına göre okuma becerileri dersini alan 5.sınıf öğrencilerinin %50'si bu dersi kendisi seçmiştir. Dersi seçen öğrencilerin %44.6'sı bu dersi okuma becerilerini geliştirmek amacıyla seçtiğini ifade etmiştir. Araştırmanın bulguları öğrencilerin %57'si derslerde sadece kitap okuduklarını, öğretim programının hedeflediği kazanımlara yönelik etkinliklere yer verilmediğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %97'si Okuma Becerileri dersinin gerekli olduğunu söylemiştir. Ayrıca 22 öğretmen dersin süresinin yeterli olduğunu söylemiştir. Öğretmenler bu derse ait ders kitabının olmamasını büyük bir eksiklik olarak değerlendirdiklerini öğretim programındaki becerilerin geliştirilmesi ve kazanımların gerçekleştirilmesi için programın mantığının yansıtılacağı ders kitabına ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin 30'u da seçmeli Okuma Becerileri dersi ile ilgili herhangi bir seminer, hizmet içi eğitim veya bilgilendirme toplantısı yapılmadığını öğretim programı ile ilgili bilgilendirme ihtiyaçlarını çoğunlukla sosyal medyadan sağladığını belirtmiştir. Ayrıca Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan metin işleme süreci öğretmenler tarafından uygulanmamaktadır.

Okuma Becerileri dersinde yer alan e-okuma (elektronik okuma) ilk defa müfredata girmiştir. Ancak öğretmenlerin 24'ü e-okumayı uygulamadığını 5 öğretmen kısmen uyguladığını 1 öğretmense e-okumanın ne olduğunu bilmediğini ifade etmiştir. Uygulamayan 24 öğretmenden 11'i bu durumun alt yapı eksikliklerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Okuma Becerileri dersinde öğretmen ve öğrenciler tarafından daha çok öyküleyici metin türü tercih edilmektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Okuma, Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı, Beşinci Sınıf Öğrencileri, Türkçe Öğretim Programı,

THE EVALUATION OF THE COURSE FOR READING SKILLS FROM THE POINT OF TEACHERS AND STUDENTS

Hazal Döne YILDIRIM

The Department of Primary School Education, Master Thesis, 2015

Thesis supervisor: Asst. Prof. Dr. Zafer GÜRLER

ABSTRACT

In this study, the teachers who are responsible for teaching the course of reading skill and the 5th grade students who take this lesson as elective course in secondary schools are asked for their opinions about the course of reading skills and its curriculum. In this research, it is aimed to reveal the functional and dysfunctional aspects of the curriculum for reading skill and to determine the deficiencies in its application. It is also aimed to provide some suggestions for the development of such curriculums. The study is in the descriptive research model in which qualitative techniques are used. The study was conducted with the participation of the teachers who taught reading skill implementing its curriculum and the 5th grade students in secondary schools who took this lesson as elective course.

The universe of the study consists of the teachers who taught elective course for reading skills and the 5th grade students who took this course in the secondary schools in the province of Hatay (the districts included in the research were Antakya, İskenderun, Kırıkhan and Reyhanlı) during 2013-2014 academic year. The sample of the study was determined by the purposeful/purposive sampling method and composed of 30 teachers and 56 fifth grade students.

30 teachers and 56 students were interviewed with the help of semi-structured interview forms. The data collection tools are semi-structured interview forms and the attitude scale.

According to the data obtained in the research, 50% of the 5th grade students who took the course for reading skills chose the course intentionally. 44% of the students who took this course stated that they chose the course in order to improve

reading skills. According to the findings of the research, it is established that 57% of the students only read their books and it is seen that the activities regarding to the achievements of the course determined in the curriculum weren't included into the learning process.

97% of the teacher participated in the study pointed out the fact that the course for reading skills was essential. 22% of the teachers also stated that the time allocated for the lesson was enough. The teachers indicated that they thought the lack of the textbook designed for the related course as a big drawback and they expressed that they needed a textbook which was specially designed for the course's aims in order to develop the skills and accomplish the goals in the curriculum.

30 teachers / reported that they didn't take place in any seminar, any in-service training or any meeting regarding the elective course for teaching reading skills. However, they stated they acquired the necessary information about the curriculum through the social media. On the other hand, it is determined that the process for text analysis which is a part of the curriculum for teaching reading skills wasn't utilized by teachers.

E-reading in the reading skills course took its place in the curriculum for the first time. However, it is found that 24 teachers didn't use it, 5 teachers partly used it and 1 teacher didn't know anything about e-reading. 11 of the 24 teachers who didn't use the application of e-reading reported that they couldn't use it due to the lack of infrastructure. In the course of reading skills, narrative texts are preferred mostly by the teachers and the students.

KEY WORDS

Reading, The Curriculum for Teaching Reading Skill, The 5th grade Students, Curriculum for Turkish Language Teaching.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

SÖZ BAŞI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR.....	vii

GİRİŞ BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.5. İlgili Araştırmalar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

OKUMA

	<u>Sayfa</u>
2.1. Okuma Kavramı.....	8
2.2. Okuma Nasıl Oluşur?.....	15
2.2.1. Okumanın Fiziksel Yönü.....	15
2.2.2. Okumanın Zihinsel Yönü	17
2.2.3. Okumanın Psikolojik Yönü.....	18
2.2.4. Okumanın Sosyolojik Yönü.....	18
2.3. Okuma Yöntemleri.....	19
2.3.1. Sessiz Okuma.....	19
2.3.2. Sesli Okuma.....	20
2.3.3. İnşat (Yüksek Ses İle Şiir Okuma).....	21
2.3.4. Akademik Okuma.....	22
2.3.5. Eleştirel Okuma.....	22
2.3.6. Görsel Okuma.....	24
2.3.7. Elektronik Okuma(Dijital Okuma/Ekrandan Okuma/E-Okuma).....	25
2.4. Okuduğunu Anlama.....	26
2.4.1. Okuduğunu Anlama Stratejileri.....	30
2.4.1.1. Okuma Öncesi Stratejiler.....	31
2.4.1.2. Okuma Anı Stratejileri.....	32
2.4.1.3. Okuma Sonrası Stratejiler.....	32
2.4.2. Okuduğunu Anlama Modelleri.....	34
2.4.2.1. Geleneksel Model.....	34

Sayfa

2.4.2.2. Yapılandırmacı Model.....	34
2.4.2.3. Sürece Dayalı Model	34
2.4.2.4. Etkişlemsel Model.....	35
2.5. Akıcı Okuma Stratejileri.....	35
2.6. Okuma Becerilerini Etkileyen Faktörler	36
2.6.1. İlgil.....	37
2.6.2. Okuma Motivasyonu.....	38
2.6.3. Okuma ve Tutum.....	39
2.7. Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları (5 ve 6.Sınıf).....	42
2.8. Okuma Becerileri Dersini Alan Öğrencilerin Özellikleri	46
2.10. Okuma Becerileri Dersi.....	47
2.11. Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programının Amaçları ve Öğretim Yaklaşımı.....	49
2.11.1. Programın Öğrencilere Yönelik Amaçları	49
2.11.2. Programda Yer Alan Beceriler Ve Kazanımlar.....	50
2.12. Okuma Becerileri Dersinde Kullanılan Metin Türleri.....	53
2.12.1. Öyküleyici Metin.....	54
2.12.2. Bilgilendirici Metin.....	55
2.12.3. Şiir Metni.....	56
2.13. Programda Metin İşleme Süreci.....	56
2.13.1. Hazırlık Çalışmaları.....	57

Sayfa

2.13.2. Anlama Çalışmaları.....	57
2.13.3. Eleştirel Okuma Çalışmaları.....	58
2.13.4. Okuma Kültürünü Geliştirme Çalışmaları.....	59
2.14. Programda Ders ile İlgili Ölçme ve Değerlendirme.....	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	60
3.2. Evren ve Örneklem.....	60
3.3. Veri Toplama Araçları.....	61
3.3.1. Öğretmen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	62
3.3.3. Öğrenci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	64
3.4. Verilerin Toplanması.....	64
3.5. Verilerin Analizi.....	64

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Sayfa

4.1.1. Okuma Becerileri Dersine Yönelik Öğretmen Görüşmeleriyle İlgili Bulgular.....	66
4.1.2. Uygulanmakta Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programına Bulgular.....	66
4.1.3. Okuma Becerileri Dersinin İşlenişine Yönelik Bulgular.....	71
4.1.4. Öğretmenlerin Okuma Becerileri Dersini Seçen 5. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Görüşleri.....	75
4.1.5. Okuma Becerileri Dersinde Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Bulgular	80
4.2. Öğrenci Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	83

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	98
5.2. Öneriler.....	105

KAYNAKÇA

EKLER

Ek-1: Öğretmen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	113
Ek 2: Öğrenci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	116
Ek:3 Örneklemede Yer Alan Okullar.....	117
Ek-4: İzin Belgesi.....	118

TABLolarIN LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 1: 6.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları.....	42
Tablo 2: 6.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları.....	44
Tablo 3: Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları.....	51
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenciler.....	60
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyeti.....	61
Tablo 6: Öğretmen Görüşme Formu Sorularına İlişkin Belirtke Tablosu.....	62
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu	63
Tablo 8: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumu.....	63

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- TDK** : Türk Dil Kurumu
- PIRLS** : Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi
- PISA** : Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
- TIMSS** : Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması
- OECD** : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
- e-okuma** : Elektronik Okuma
- f** : Frekans
- s** : Sayfa
- %** : Yüzde
- vb.** : Ve benzeri
- bk.** : Bakınız

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Türkçenin dört temel becerilerinden biri olan okuma; ailede başlayan ve sosyal yaşamda devam eden anlama becerisinin kazanılmasında önemli bir role sahiptir.

Okuma anlama becerisinin gelişmesi aile, okul, öğretmen ve program ile mümkündür. Okuma anlama becerisi aynı zamanda bilgiye ulaşmanın en temel yoludur. Eğitim hayatımız boyunca bilgiye ulaşmak için hep okumaya ihtiyaç duyarız. Çağımızın getirdiği teknolojik yeniliklere rağmen hala yazılı materyallerden bilgi edinme esastır. Kısacası bilgiyi elde etmenin en temel yolu okuma ve anlamadır. Okuma anlama becerisi kazanmış olan bir öğrenci bununla beraber araştırma, inceleme, değerlendirme, kritik yapabilme becerisini de geliştirebilir. Aynı zamanda okuma ülkelerin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde önemli bir etkidir.

Günümüzün hızla gelişen ülkelerinde okuma ve bilgiye ulaşma düzeyi önemli bir beceridir. Bu niteliklere sahip bireyler ülkelerinin gelişimine bireysel olarak katkı sağlamaktadırlar. Okuma anlama becerilerinin okul hayatının dışında da kullanılması ve toplumda yaygınlık kazanması, alışkanlık haline dönüşen bir beceri olması elzemdir. Ayrıca günümüzdeki eğitim anlayışında öğrencileri zeki olanlar ve olmayanlar şeklindeki sınıflamadan vazgeçilmiştir. Bu nedenle bütün öğrencilerin kendi zeka düzeyinin yettiği şekilde beceri öğrenip geliştirebileceği ve bu durumun toplumun ve ülkelerin gelişmesine bireysel çapta katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Günümüzde okuma anlama becerisi ile ilgili çeşitli kavramalar kullanılmaktadır. Bunlar; yarı okuryazarlık, temel okuryazarlık, gizli okumaz yazmaz, fonksiyonel okuryazarlık, multifonksiyonel okuryazarlık ve işlevsel okuryazarlık. Bunlardan işlevsel okuryazarlık bizim varmak istediğimiz hedefi çok iyi ifade etmektedir. İşlevsel okuryazarlık yalnızca okullarda değil yaşamımızın tüm alanlarında olması gereken bir beceridir (Balcı, 2013: 4).

Balcı'ya (2013) göre okuma anlama becerilerinin geliştirilmesi okumaya yönelik tutumlardan da etkilenir. Bu nedenle tutumların değiştirilebilir özelliğinden yararlanarak okumaya karşı olumlu bir tutum geliştirilmesi sağlanabilir. Yapılan alan araştırmalarında okumaya yönelik tutumun okul başarısını doğrudan etkilediği ortaya konmuştur. Okumaya karşı olumlu tutum yaşam boyunca kişiye avantajlı bir durum sağlamaktadır. Okuma anlama becerisi gelişmiş olan bir bireyin tutumu pozitif yönde ve anlaması en yüksek seviyededir. Literatürdeki çalışmalar da göstermiştir ki okuma başarısı ile okuma tutumu arasında pozitif bir ilişki vardır. Yapılan bu çalışmaların ışığında okuma anlama becerilerinin kazandırılmasında öğrencilerimizin okumaya yönelik tutumlarının pozitif yönde gelişmesi önemli katkılar sağlamaktadır.

1.1.1. Araştırmanın Problemi

Okuma Becerileri dersini alan öğrencilerin dersle ilgili görüşleri ile bu dersin uygulayıcısı olan öğretmenlerin dersle ilgili düşünceleri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1-Öğrencilerin Okuma Becerileri dersini seçme nedenleri, dersten beklentileri, dersin işlenişi ve içeriği ile ilgili görüşleri ve beklentileri nelerdir?

2-Derse giren öğretmenlerin dersle ve dersin öğretim programıyla ilgili görüşleri nelerdir?

3-Öğretmenlerin Okuma Becerileri dersinin işlenişine yönelik görüşleri nelerdir?

4-Öğretmenlerin dersin ölçme ve değerlendirmesine yönelik görüşleri nelerdir?

5-Öğretmenler, dersin kazanımlarını öğrenci seviyesine uygun bulmakta mıdır?

6-Öğretim programının uygulanabilirlik düzeyi nedir?

7-Programın olumlu ve eksik yönleri nelerdir?

8-Programın eksik yönlerine ilişkin hangi öneriler sunulabilir?

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı; Hatay ilinde bulunan ortaokul 5.sınıf öğrencilerinin Okuma Becerileri dersi ile ilgili görüşlerini ortaya koymak ve bu dersi veren öğretmenlerin Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı ile ilgili görüşlerini değerlendirmektir. Bu araştırmada Okuma Becerileri dersi kazanımlarının dersi alan öğrencilerin seviyelerine uygun olup olmadığını, uygulanabilirliği kapsamında olumlu ve eksik yönlerinin tespiti ve bu görüşlerden yola çıkarak ders ile ilgili önerilerin ortaya konması amaçlanmaktadır.

1.3. Önemi

Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın uygulanabilirlik düzeyinin tespiti için bu araştırmada öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Okuma Becerileri dersinin amacına uygun ve verimli olması için somut bilgiler elde edilecektir. Bu araştırmanın "Okuma Becerileri Dersi" için bilimsel bir veri olacağına ve programın geliştirilmesine katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1-Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında Seçmeli Okuma Becerileri dersini alan Hatay ilinde ortaokullardaki 5. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

2-Araştırma verileri Okuma Becerileri dersine yönelik yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

3-Araştırma Seçmeli Okuma Becerileri dersini veren branş öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.5. İlgili Araştırmalar

Gündüz ve Odabaşı'nın (2004) yaptığı araştırma öğretmen adaylarının eğitiminde öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin önemi ile ilgilidir. Bu araştırma eğitimin sorunları üzerinde duran bir araştırmadır. Araştırmanın sonuçlarına göre gelişen teknoloji ile öğretmen eğitimi birlikte planlanmalı ve yürütülmelidir.

Arıcı (2005) çalışmasını ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma durumları (beceri- ilgi- alışkanlık- eğilim) ile ilgili doktora tezini Türkiyedeki yedi büyük ildeki 26 okulda uygulayarak yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ikinci kademe öğrencilerin okuma anlama becerileri yüksek ancak okuma ilgilerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin kitap okumayı sevdiğini, kitap okudukları ve macera türünü tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Coşkun'un (2005) araştırmasında 2004-2005 yılında ilk defa uygulanmaya başlanan Türkçe dersi öğretim programı ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri incelenmiştir. Çalışma 5. sınıflarda yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin yeni programa geçiş yapılırken yeterince bilgi alamadıklarını, ders materyali ile ilgili sıkıntılarının olduğu ancak yeni programın öğretme ve öğrenme süreci olarak daha faydalı olduğu görülmüştür. Öğrenciler açısından derslerin daha eğlenceli geçtiği ve daha iyi bir öğrenme ortamı oluştuğu görülmüştür.

Sidekli'nin (2005) araştırması ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin “Öğretici ve Öyküleyici Metinlere Göre Okuduğunu Anlama Becerilerinin Sınanması” ile ilgilidir. Çalışmasının sonuçlarına göre 5. Sınıf öğrencilerinin önemli bir kısmının öyküleyici metinleri öğretici metinlere göre daha iyi anladığı bulunmuştur.

Ünal'ın (2006) çalışması Eskişehir il merkezindeki 5. Sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile okuduğunu anlama ve okumaya ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçları öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında yüksek seviyede

anlamli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca aynı öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında orta seviyede anlamli bir ilişki tespit edilmiştir.

Akça'nın (2008) araştırması ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alişkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü ile ilgilidir. Örneklem grubu olarak İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan Kadıköy, Ümraniye ve Üsküdar ilçelerinde görev yapan 388 Türkçe öğretmenini seçmiştir Araştırmada 32 soruluk anket kullanmış ve veri analizini SPSS programı üzerinden yapmıştır. Araştırmanın sonucuna göre ilköğretim öğrencilerinin kitap okuma alişkanlığı kazanmasında Türkçe öğretmenlerinin rolü açasından anlamli farklılıklar görölmüştür.

Kurulgan ve Çekerol'un (2008) yaptıkları çalışma da öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alişkanlıkları üzerine bir araştırmadır. Betimsel ve ilişkisel araştırma modeli ile 100 öğrenciye anket uygulayarak yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alişkanlıkları yüksek iken öğrencilerin gazete okuma alişkanlıklarının, kitap okuma alişkanlıklarına göre daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Balcı'nın (2009) araştırması ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını cinsiyet, anne baba eğitim durumu, sosyoekonomik çevre değişkenleri ile birlikte incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma Ankara il merkezindeki ilçelerde öğrenim gören 390 sekizinci sınıf öğrencisine tutum ölçeği uygulanarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının yüksek olduğu ve kız öğrencilerin tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu görölmüştür. Ayrıca araştırmanın sonuçlarına göre orta sosyoekonomik çevrede bulunan öğrencilerin tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Güneş'in (2010) yaptığı araştırmada, günümüz gelişen teknolojisine dayalı bir eğitim sistemi içerisinde yer alan teknolojik aletlere dayalı olarak yapılan e-okuma incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre e-okuma yani ekran üzerinden gerçekteşen okuma çeşisinde öğrencilerin kazandığı olumlu beceriler

yanında var olan becerilerini örneğin okuma anlama becerisi ve okuma hızını düşürdüğü sonucuna varılmıştır.

Akyol'un (2011) çalışmasında 2005 ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi öğretim programın öğrencilere eleştirel okuma becerisi kazandırmadaki durumu incelenmiştir. Yine bu çalışma içerisinde öğrencilere eleştirel okuma becerisi kazandırırken öğrencilerin cinsiyetinin, sosyoekonomik durumunun ve metin türünün etkisi incelenmiştir. Araştırma 2010- 2011 yılında Afyon il merkezindeki 8. Sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre 2005 İlköğretim 6-8.sınıflar Türkçe Öğretim Programı eleştirel okuma becerisi kazandırma konusunda yeterli olmamaktadır. Ayrıca araştırmada kız öğrencilerin lehine sonuçlara varılmıştır. Yine sosyoekonomik durumu yüksek öğrencilerin sonuçları daha yüksek çıkmıştır.

İleri'nin (2011) ekrandan okumanın ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve okuma motivasyonu düzeylerine etkisini araştırdığı çalışması Adapazarı ilçesinde yapmıştır. Bu araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen okuduğunu anlama testi ve okuma motivasyonu ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri yazılı metinlerden okuyanların bilgisayar ekranından okuyanlara göre daha düşük çıkmış. Ancak öğrenciler arasında motivasyon olarak bir fark bulunmamıştır.

Arslan'ın (2013) okuma becerisi ile ilgili cinsiyet değişkenini makaleler üzerinden incelediği araştırmasında doküman incelemesi yönteminin kullanarak şu sonuca varmıştır. Öğrencilerin okuma becerisinde bazı yönlerden erkeklere göre daha olumlu tutumlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Er ve Yıldırım'ın (2013) sekizinci sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan amaç ve kazanımlarını öğretmenler yönelik hazırladığı açılış sorularla ölçmeye çalışmıştır. Araştırmasında nitel veri analizini kullanmıştır. Araştırmanın örnekleme Kars ilçe merkezinde bulunan resmi ve özel okul öğretmenleridir. Verilerin analizi, içerik analizi ile yapılmıştır. Araştırma

sonuçlarına göre dersin amaç ve kazanımları genel anlamda yeterli bulunurken öğrencilerin anlama ve izleme amaçlarına ulaşması yeterli görülmemiştir.

İzci'nin (2013) araştırması ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile noktalama işaretlerini uygulama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelemesidir. Araştırmada karma veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin noktalama işaretlerini kullanma oranının yeterli olmadığı okumaya yönelik tutumda ise kız öğrencilerin lehine bir farklılık olduğu ortaya konmuştur.

Yaman ve Dağtaş'ın (2013) ekrandan okumanın Türkçe dersine yönelik tutuma etkisini araştırdığı çalışmada karma araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Kocaeli ili Kandıra ilçesindeki ilköğretim 8. Sınıf öğrencileridir. Araştırmanın sonuçlarına göre deney grubundaki öğrencilerin ekrandan okumasının Türkçe dersine olan tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. OKUMA KAVRAMI

Günümüz dünyasında insanlar bilgi düzeylerini arttırmak için gayret göstermektedir. Bilgiyi edinme yollarından biri ise okumadır (Çiftçi ve Temizyürek, 2008). Yaşadığımız yüzyılda ilköğretim çağından başlayarak her insanın kullandığı okuma eylemi çağın getirdiği teknolojik gelişmelere paralel olarak devam eden bir edimdir.

Okuma davranışı insanın sahip olduğu bilgi düzeyini değiştiren ve düşüncelerine yön veren, hayata karşı bakış tarzını belirleyen bir durumdur (Demirel ve Epçaçan, 2012).

Okumanın literatürde çok çeşitli tanımları bulunmaktadır. Sallabaş'a (2008) göre okuma dil yeteneğimizin içerisinde anlama kısmında yer almaktadır. Okuma davranışı okuma becerisini kazandıktan sonra hayatın her alanında kullanılan asla yerine tam olarak bir yenisi konulamayan bir durumdur. Okumanın bu önemine rağmen insanlar okumayı yaşamında sadece ihtiyaç duyduklarında kullanır. Bu nedenle okumayı bir kültür haline getirmekte zorlanmaktayız. Oysa okuma hemen hemen bütün öğrenmelerin temelini teşkil eder. İlköğretimde kazanılan bu beceriyi insanlar eğitim sürecinin dışına çıktıktan sonra da devam ettirmektedir. Kimi insan sadece bilmek- öğrenmek için okur, kimi insan zaman geçirmek için okur, kimi insan da okumayı sevdiği için okur. Aslında okuma kültürü oluşmuş bir insanda tüm bunların hepsinin bir arada olması gerekir.

Bugün bütün dünyada hayatımızı kuşatan bir bilgi bombardımanı içerisindeyiz. Dünyamızda yaşananları sadece görüntüye dayalı olarak değil okuyarak öğreniyoruz. Arslan'a (2013) göre beynin en etkin olarak öğrenmeyi sağladığı işlev okumaktır. Çünkü okuma bilgiye ulaşmanın en kısa yoludur. Okumaktan kastedilen şey harflerin telaffuzu değil verilmek istenen ileti yani anlamdır. İnsanların okuduklarını anlaması ise birçok özellikle birlikte olmaktadır. Bunlar kişinin zihinsel, fiziksel ve psikolojik durumlarıdır. Bunların yanında bireyin iyi bir okuma becerisi eğitimi almış olması gerekir. Her yaş dönemi ayrı bir eğitim gerektirmektedir. Okumada seçiciliğin geliştiği dönem dördüncü,

beşinci ve altıncı sınıflara denk gelmektedir. Ayrıca okuduğunu anlama becerisi kazanmada kelime hazinesinin yüksek olması da önemli bir etkidir (Elbir ve Bağcı, 2013).

Okumanın gelişmesi hem çevreye hem de kişinin biyolojik durumuna göre değişiklik gösterir. Çevresel faktörlerden biri öğrencinin yaşadığı ev ortamıdır. Çocuğun içinde yaşadığı ev, sosyoekonomik durumu okuduğunu anlamasında etkilidir (Akyol ve Temur, 2008).

Okuma aynı zamanda bir beceri işidir. Bu beceri ilkokula başlandığı zaman öğrenilip hayat boyu devam eder (Okur, 2013).

Türkçenin dört temel becerisi olan okuma; yazmayı, dinlemeyi, konuşmayı etkiler. Bu becerilerden okuma diğer üç becerinin ön koşulu gibidir. Bu sebeple okuma becerisi ayrı bir önem taşımaktadır (Kuzu, 2004).

Okuma, okuduğundan bir anlam çıkarma becerisidir. Okuma yazan ve okuyan insanların birbirleri ile iletişim kurma yeteneğidir. Okuma esnasında kişi daha önce görmediği kullanmadığı yepyeni kelimelerle karşılaşır, farklı bakış açıları edinir, hayal dünyası gelişir kısacası okuma, gizemli bir durumdur (Akyol, 2012: 33). Yazarın bilgilerini okuyana iletme süreci içerisinde bir kodlama ortaya çıkar. Okuyucu bu kodları çözmek için belli bir süreçten geçer. Bu süreçte kişi önce okuduğu yazının harflerden oluşan resmi görür daha sonra bunu tanır ve yorum alanına alır nihayetinde okuma gerçekleşir (Ülper, 2010: 1).

Balcı'ya (2013) göre okuma ilk önce harfleri ve sesleri bilme daha sonra ise karışık zihinsel bir edimdir. Yine okuma, harfleri ve sesleri bilerek bir anlama varma becerisidir. Bu becerinin içerisinde göz ve kulak fiziksel boyutunu, anlam çıkarma ise zihinsel boyutunu gösterir. Okuma yaparken göz, satırlar üzerinde atlayarak sürece katılır.

Okuma, insanın beyninde çabuk ve belli olmayacak şekilde oluşan bir edimdir. Kağıda dökülmüş bir yazıya bakarak anlamlar çıkarma becerisidir. Bazı bilim adamlarına göre ise okuma, gözün satırlar üzerinden atlayarak yazılanları görmesi ve anlamasıdır. İnsan bu beceriyi doğuştan kazanmıyor, okula başlaması ile birlikte yazı yazmayı öğrenmeye başlaması ve yazdığını anlamlandırma ihtiyacı bu beceriyi ortaya koymasını gerektiriyor (Arıcı, 2012.)

Okumak, harfleri ait oldukları dile uygun olarak fark edip öğrenmek, olarak tanımlanmaktadır. Yazıya dökülmüş bir metnin içeriğini anlayıp, öğrenmek verilmek istenen mesajı anlamaktır (MEB Sözlüğü, 2004).

Demirel'e (2004) göre okuma, zihinsel ve psikomotor becerilerin birlikte çalışması ile meydana gelen bir edimdir. Yine Onan'a (2013) göre okuma, dil ile kazanılan sürece dayalı bir beceridir. Ayrıca okuma eşittir anlama da demektir.

Okuma aslında düşünmeye dayalı bir edimdir. Okuma yazıya dökülmüş bir düşüncenin şekillerle kodlanmasını çözme işidir. Aynı zamanda okuma yazıdaki mesajı anlamak ve anlamı ortaya çıkarmaktır (Günay, 2013: 13).

Okuma içerisinde çeşitli karmaşık durumların olduğu bir edimdir. Ünal'a (2006) göre genel olarak okumanın dört özelliği vardır. Bunlar;

- 1-Okuma iletişim kurma durumudur.
- 2-Okuma aynı zamanda beraberinde bir algılama getirir.
- 3-Okuma öğrenmeye kapı açar.
- 4-Okuma birkaç boyutludur.

Güneş (2013)'e göre okumanın üç boyutu bulunmaktadır.

- a)-İşlem Boyutu(görme, anlama, zihinde yapılandırma)
- b)-Etkileşim Boyutu (fiziksel ve zihinsel etkileşim)
- c)-Anlama Boyutu

Ünal'a (2001) göre okuma bir metni dil bilgisi kurallarına bağlı olarak anlama ve idrak etme işidir. Yine okuma Milli Eğitim Sistemi içerisinde Türkçe dersinde kazandırılması amaçlanan dört temel yeteneklerden biridir. Ayrıca okumanın içerisinde araştırmaya, yorumlamaya, araştırmaya, eleştirel düşünmeye sevk eden süreçler mevcuttur. Okuma hem fizyolojik hem psikolojik hem de zihinsel bir süreçtir (Uyanık, 2012).

Özbay'a (2009) göre okuma yeni bilgilere ulaşabilmenin en kısa yoludur. Aynı zamanda da okuma insanın gördüğünü anlamlandırması ile ilgili bir yetenektir.

Güneş'e (2013) göre okuma geçmişten bugüne kadar çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Önce okuma sadece yazılanlardaki mesajı anlama ve sesli okuma

olarak tanımlanıyordu. Sonra yazılanları zihne yerleştirme olarak tanımlanmış şimdilerde ise dilin ve zihnin yeteneklerini kullanma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Yapılandırmacı kurama göre okuma önceden öğrenilmiş bilgilerle yazıdaki bilgileri bir araya getirerek anlam kazandırmadır. Okuma önce harflerin ve seslerin fark edilip bütünleştirilmesi daha sonra sözcükler ve cümlelerle bir anlama varmadır.

Seçmeli Okuma Becerileri Dersinin Öğretim Programına göre (2012) gelişen teknoloji ile okuma eylemi yazılı, görsel ve elektronik şekilde verilen bilgilerin değerlendirilmesi, eleştirel bir süzgeçten geçirilmesi gereken bir beceridir. Kullanılan dilin en önemli bilgi edinme aracı okumadır. Okuma gözümüzün gördüğü çeşitli simgelere beynimizin anlam verdiği bir süreçtir (Balcı, 2009). Okuma yazıya dökülmüş harflerin bütününe anlam verilmesi işidir. Coşkun'a (2002) göre okumanın çeşitli esasları mevcuttur. Bunlar;

- 1-Okuma bir anlam oluşturma durumudur.
- 2-Okuma aynı zamanda akıcı olmalıdır.
- 3-Okuma yaparken bazı yöntemler kullanılmalıdır.
- 4-Okuma güdülenme ile olur.
- 5-Okuma sürekli gelişen bir süreçtir.

Okuma birçok yazılı kaynakta bulunan sembollere göz ve zihin ile bir anlam verme, üzerinde yorum yapabilme durumudur. Yani okuma davranışı hem fiziksel hem zihinsel hem de sosyal bir özellik taşımaktadır. Bu, okumanın üç boyutu olduğunu göstermektedir. Bu boyutların iyice gelişmiş olması önemlidir (Başaran ve Ateş, 2009). Okumanın zihinsel yönünde dört unsur vardır. Bu unsurlar metin, hedef, yazar ve okuyucudur (Sallabaş, 2008).

Yapılan tüm tanımlar göstermektedir ki okuma; fiziksel, zihinsel olarak devam eden ve insan beyninin anlamlandırma ile sürece katkı sağladığı bir durumdur. (Balcı, 2013: 6).

Epçaçan'a (2009) göre okumanın amaçları vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

- 1-Temel bilgileri incelemek için okuma.

- 2-Metinleri hızlıca gözden geçirmek için okuma.
- 3-Bilgileri bütünlendirmek ve tamamlamak için okuma.
- 4-Metinden bilgi edinmek için okuma.
- 5-Yazma gereksinimini karşılamak için okuma.
- 6-Okuma parçasını eleştirmek ve değerlendirmek için okuma.

Okuma becerileri diğer tüm öğrenmelerin temelidir. Aynı zamanda bu beceri bireyin hayatını devam ettirebilmesi için ve içinde yaşadığı ortama uyum sağlayabilmesi için önem taşımaktadır. Öğrenciler okula geldikleri ilk günden mezun oluncaya kadar okuma becerileri ile karşılaşmakta ve bu beceriye göre ders başarıları şekillenmektedir. Okuma becerisi aynı zamanda öğrencilerin toplum içindeki yaşantılarının sağlıklı olmasını, karakterinin gelişimini ve gündelik yaşamının akışını etkiler (Güneş, 2013).

Okuma, insanlara küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken bir dil becerisidir. Ülkemizde okuma alışkanlığı ve becerisi üzerine birçok araştırma, proje ve program geliştirme çalışmaları yapılmıştır.

Dünyada ise küreselleşen bilgi ağına paralel olarak çeşitli uluslararası çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (PIRLS), Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) ve Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) sadece birkaçıdır. Bu projeler ülkelerin öğrencilerinin birbirleri ile kıyaslandığı araştırma projeleridir. Ayrıca bu projeler sınav amaçlı değil sadece değerlendirme amacı ile ülkelerin durumları göz önüne sermektedir.

PIRLS 4. sınıf öğrencilerinin durumlarını ele almaktadır. PISA ise Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'na (OECD) üye olan ülkeler tarafından üç yıl ara ile yapılan öğrencilerin okuma becerilerini ölçen bir çalışma olarak 15 yaş grubundaki öğrencileri kapsamaktadır. Zorunlu eğitim dönemini bitirmiş öğrencilerinin matematik, fen ve okuma becerilerinin değerlendirildiği bir programdır (Coşguner, 2009).

PISA ilk olarak 1980 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Üç dersten biri her yıl esas kabul edilerek uygulanmaktadır. 2009 yılındaki değerlendirmede okuma becerileri temel alınmıştır (Okur, 2013). Günümüzde öğrenciler okullarda

öğretilenlerin aslında ne kadarını öğrenebildikleri ile değil kazandıkları bilgileri ve becerileri ne kadar kullanabildiklerini ortaya koymayı amaçlamış bir programdır.

2009 yılında yapılan PISA' da ilköğretimi bitiren on beş yaş grubundaki öğrenciler için okuma becerilerine yönelik altı düzey belirlenmiş ve testler uygulanmıştır. En yüksek düzey olan altıncı düzeyde hiçbir öğrencimiz başarı göstermemiştir (Özbay ve Bahar, 2012).

PISA 'okuma becerileri'' kavramını kullanmaktadır. Bu kavram okumanın etkili bir şekilde hedefe yönelik olarak kullanılması anlamına gelmektedir. Ayrıca okuma becerileri teknolojinin hızla geliştiği çağdaş dünyada kişinin amaçlarına ulaşmak için kendi iç dinamiklerini geliştirmek ve sosyal anlamda daha başarılı olmak adına yazılı materyalleri anlayabilme ve okumaya karşı merak duyma olarak tanımlanmaktadır (Fındık, 2012).

PISA (2012) raporuna göre okuma becerisi kazandırmada üç önemli kısım bulunmaktadır. Bunlar; *metin, okurun metne yaklaşımı ve metnin kullanım amacı*. Ayrıca PISA okuma becerisinin önemli öğelerini; *metin çözümleme, sözcük bilgisi, dil bilgisi, dilbilimsel ve metinsel yapı ve özellikler ve gerçek yaşam hakkında bilgi sahibi olma önemlidir*. Ayrıca bu araştırma ülkemizde diğer ülkelerde olduğu gibi kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okuma becerisinde daha başarılı olduğu açıklanmıştır. Ülkemiz OECD ülkelerine göre okuma becerisi yıllık performans artışında en yüksek puan almıştır.

Ülkemizde ise okuma alanında yapılan çalışmalardan biri 2008 yılında başlatılan Türkiye Okuyor Projesidir. Ayrıca okuma becerilerini geliştirmek ve kültürümüzün değerlerini öğrencilere aktarmak için 100 Temel Eser Projesi de uygulanmıştır (Okur, 2013).

Okuma becerisi, dinleme ve konuşma yeteneğinin gelişmesi ile elde edilen ses ve söz dizimi arasında anlam ve kullanım bilgileri kurmaktır. Aynı zamanda okuma becerisinin elde edilmesinde zeka düzeyi; öğrenme becerisi ile ilgili sayısal bir veri göstermektedir. Okuma becerisinin gelişmesi için zeka durumu, zihinsel özellikler ve dil yeteneği birlikte etkili olmaktadır (Karasu, Girgin ve Uzuner, 2012).

Okuma becerisini kazanmak aile ile başlar okulda da devam eder. Yalnız bu becerinin kazanılması için kişinin okumayı zorunlu bir ihtiyaç olarak görmesi ve istekli bir şekilde devam ettirmesi gerekir. Okuma becerisi kazanamamış bir birey günlük yaşantısında da sıkıntılar yaşar. Eğitim sistemimiz içerisinde ilkököl birinci sınıftan itibaren bu becerinin geliştirilmesine ağırlık verilmelidir (Çiftçi, 2007).

Kişinin okuduğunu anlayabilmesi için kelime hazinesinin zengin olması gerekmektedir. Eğer okunacak yazıdaki anlamı bilinmeyen kelime oranı %5 veya %10'u geçiyorsa okuduğunu anlama tam gerçekleşmez. Öğrenciler okuyarak ancak anlamını bilmedikleri sözcüklerin farkına varırlar. Bu nedenle anlamını bilmedikleri bir kelime ile karşılaştıklarında kelime hazinesinde var olan sözcüklerden yararlanarak anlamı bulabilirler. Bütün bunlar bir döngü şeklindedir. Hatta hızlı okuma araştırmacıları kelimelerin anlamını tümceler içerisinde keşfetmenin daha pratik ve etkili bir öğrenme şekli olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca günlük hayatında sürekli okuma yapan bir öğrencinin kelime dağarcığının zengin olacağı savunulmuştur (Onan, 2013) .

Okuma becerilerini geliştirmenin çeşitli teknikleri mevcuttur. Öncelikle okuma için belli bir hazırlık aşaması olmalıdır. Kişi kendisini zihinsel olarak okumaya hazırlamalıdır. Daha sonra önceki bilgilerinden faydalanmalıdır. Bunun için de okuma öncesi, okuma anı ve okuma sırasındaki durumlarını geliştirmelidir (Güneş, 2013: 143).

Yine ülkelerin ekonomik gelişmişliği okuma oranları ile ilgilidir. Bir ülkenin nüfusunun %40'ının okuryazar olması ekonominin gelişmişliğinin göstergelerinden biridir. Ayrıca eğitim, %44 ile ekonomiyi etkilerken eğitimi de %30 ile okuma becerisi etkilemektedir (Çiftçi, 2007). Ayrıca gelişmiş ülkelerin en büyük gücünün bilgi olduğu aşikardır. Bu gücü dolayısıyla bilgiyi elde etmenin yolu okumaktan geçmektedir (Güneş, 2012). Okuma becerilerini kazandırmak için bireyin çocukluk çağının kritik bir dönem olduğu bilinmektedir. Çocuklukta kazanılan bilgi ve becerilerin insanların hayatındaki yeri çok önemlidir (Coşkun, 2002). Okuma becerilerinin ilk olarak okullarda kazandırılmaya başlandığı da aşikardır. Eğitim sistemimiz içerisinde okuyan ve yazan insanlar yetiştirildiği ancak okuma becerileri okuryazarlığı üzerinde pek de yol alınmadığı kabul

edilmektedir. Bu nedenle eğitim sisteminde yetişen öğrencilere öğrenim hayatı boyunca bir kez olmak üzere okuma becerilerini geliştirmeyi amaçlayan Okuma Becerileri dersi 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığının 14.09.2012 tarihli kararı ile haftada iki saat seçmeli olarak ortaokullarda uygulanmaya başlandı.

Günümüz eğitim sistemi içerisinde okuma eğitiminin genel olarak Türkçe dersi ile verilerek dar bir alana sıkıştırılmış olmasından dolayı Okuma Becerileri dersi bu alanda önemli bir rol üstlenmiştir. Okuma Becerileri Dersinin Öğretim Programı'nda dersin amacı, kazanımları ve metin işleme süreci yer almaktadır. Ülke olarak diğer gelişmiş toplumlardan okuma açısından yeterli düzeyde olmadığımızı düşündüğümüzde bu dersin önemini daha iyi anlayabiliriz

2.1. Okuma Nasıl Oluşur?

Okuma eyleminin içerisinde gördüklerini seslendirme fiziksel yönü, okuduklarını anlama ve değerlendirme zihinsel yönü ve topluluk ile iletişim kurması ise sosyolojik yönü oluşturmaktadır (Okur, 2013).

2.1.1. Okumanın Fiziksel Yönü

Hepimiz biliriz ki okuma dış dünyayı algılamamızı sağlayan görme ile başlar. Gözümüzün okuma sırasında çeşitli sıçrama hareketleri yaptığını ilk olarak Emile Javal bulmuştur. Daha önceleri gözün doğrusal olarak hareket ettiği kabul edilmekteydi. Huey ilk olarak gözün fiziksel hareketlerinin kaydını yapmıştır. Ona göre göz %20 ile %70 arasında bir odaklaşma yapmaktadır. Daha sonraları iki araştırmacı Buswell ve Judd gözün hareketlerini fotoğraflarını çekerek nasıl odaklandığını tespit etmişlerdir (Akyol, 2012: 71). Göz okuyacağı yazıya baktığında beyin sinirleri tarafından göz kasları ile 13 veya 19 derece arasında bir açı oluşturur. Bu açı okunacak yazının net olarak görünmesi için önem teşkil eder. Bu açının dışındaki kısımlar gözümüz net olarak göremez. Yine göz ile okunacak yazı arasındaki mesafenin 30 ile 40 cm olması gerektiğini eğitimcilerin çoğu bilmektedir. Kaliteli bir okuma için gözün sıçrama ve durma hareketlerini yapması gerekir. Gözün okunan yazının üzerinde hızlı sıçrama yapması daha çok

alandaki hareket ettiğini gösterir bu da okuma hızını artırır. Göz sıçrayıp durduğunda beyin devreye girerek algılamayı oluşturur (Arıcı, 2012:5). Gözün hareketleri ile ilgili yapılan bir araştırmada göz odaklaştığında 3 alan ortaya çıktığı belirtilmiştir (Akyol, 2012: 72). Bunlar;

1-*Fovel Alan*: Görmenin tam olarak oluştuğu alandır. Gerçek anlamda görme ve anlamlandırmanın olduğu alandır. Görme açısı 2 derecedir. Okunan yazının 6 ile 8 kelimelik kısmı görülmektedir.

2-*Parafovel Alan*: Sadece 15 ile 20 civarındaki harfi ilgilendiren bir alandır ve okumanın oluşması için ipucu oluşturur.

3-*Periferal (Yan) Alan*: Tam olarak anlam verilmeyen alandır.

Gözün “fovel alanı” yani “netlik alanı” insanın yaşı ile doğru orantılı olarak gelişir. Bu nedenle çocukların netlik alanı yetişkinlere göre 2/3 oranında veya onların yarısı kadardır. Ayrıca bu netlik alanı yani görme alanı okunacak yazıların zorluğuna göre de değişmektedir. Literatürde gözün netlik alanı için aktif görme alanı terimi de kullanılmaktadır.

Özbay’a (2009) göre netlik alanı aktif görme alanıdır. Ayrıca göz kaslarının işlevi netlik alanında daha da ortaya çıkmaktadır. Yani göz kasları bu alan içerisinde düzenli olarak sıçramalar yapar. Hızlı bir okuma için göz kaslarının bu hareketini geliştirmesi eğitim olarak verilmelidir. Bu sıçrama hareketi eğitiminde dikkatli olmak gerekir. Zira çocuklar hem çabuk yorulur hem de dikkat süreleri az olduğu için çabuk bıkarlar. Göz kaslarımız her sıçrama, durma esnasında enerji harcar (Ünalın, 2001: 90-92). Okuma ise tam olarak göz kaslarının sıçradıktan sonra durduğu anda olur. Göz sıçrarken aslında göz bebeği durup okuyacağı kısmı beyne gönderir. Bu duraklama anı yaklaşık olarak 15 salise civarındadır. Göz ne kadar çok sıçrar ve duraklar ise o kadar hızlı okuma gerçekleşir. Göz tıpkı bir fotoğraf makinesi gibi hareket eder (Kurudayıoğlu, 2011).

Okuma sırasında göz, yazıda gördüklerini şekli ile tanır daha sonra bu tanımın beynimizde meydana getirdiği imgelerle anlama gerçekleşir. Anlamlandırma yaparken ön bilgiler önem teşkil eder. Ayrıca gözün sağlığını koruma iyi bir okumanın temellerinden biridir. Gözümüzün okuma sırasında

satırlar üzerinde sıçramasının nedeni hem okuduğunu anlama hem de okuma hızı ile bağlantılıdır. Bu nedenle okuma sırasında geniş bir alana sıçrama yapılırsa okuma daha hızlı gerçekleşir (Balcı,2013: 7).

Bazı araştırmacılara göre gözün okuma sürecindeki durumu fazla önemsenmektedir. Oysa okuma yapan göz beyne bağlıdır ve okuma direkt olarak beynin gerçekleştirdiği bir eylemdir. Bu durum aslında okumanın zihinsel yönüne vurgu yapmaktadır (Akyol, 2012: 75).

2.1.2. Okumanın Zihinsel Yönü

Okumanın tanımları içerisinde var olan sembolleri görmek ve anlamlandırmak olarak geçen kısımda; önce fiziksel yöne vurgu yapılmış daha sonrada ‘anlama’ diyerek zihinsel kısmı belirtilmiştir. Hem okunacak yazıyı görmek hem de idrak etmek temel unsurlardır. Okuma sırasında göze gelen işaretler, semboller hemen beyne iletilir. Beyin anlam verme işini yapar. Bu anlam verme sürecinde ön öğrenmeler beyni etkiler. Bilindiği üzere beyin sağ ve sol olmak üzere iki loptan oluşmaktadır. Bu iki lop yani yarım küre farklı görevler için yaratılmıştır. İlk olarak okuma işi sol yarım kürede başlar. Her harf, işaret sembol, resim ayrı ayrı ele alınır. Daha sonra tam resim sağ yarım kürede tamamlanır. Okuduğumuzu anlayabilmek için bu iki yarım kürenin birlikte çalışması gerekir. Ayrıca zeka yaşı da burada önem arz etmektedir. Okumada göz ile beynin ortak çalışması verimi artırır (Arıcı, 2012: 6-8). Ünalın’a (2001) göre gözün netlik alınma gelen her sembol öncelikle beynin şu alanlarında değerlendirilmektedir. Bunlar:

- 1-Görüntü Merkezi
- 2- Görüntü Tanıma Merkezi
- 3- Görüntü Yorum Alanı
- 4- Okuma Merkezi

Görüntü merkezinde beyin sembolleri tam olarak idrak ederse “görüntü tanıma merkezine” iletiyor. Eğer sembolü tanımıyorsa takılıp kalıyor bu ise yavaş okumaya sebep oluyor. Görüntü tanıma merkezindeki sembolün türü ayırt ediliyor. Yani beyne gelen bu sembolün yazı mı, şekil mi, resim mi olduğuna

karar veriliyor. Sembol herhangi bir anlam verilmezse görüntü tanıma merkezinden geri gönderiliyor, sembol tanındıysa “görüntü yorum alınana” iletiliyor. Tanınan bu sembolle ilgili beyinde daha önceden ne var ise bağlantı kuruluyor. Daha sonra bu sembol ile ilgili veri “okuma merkezine” iletiliyor. Böylelikle beyin sessiz okuma yaparak devam ediyor.

2.1.3. Okumanın Psikolojik Yönü

Okumanın psikolojik yönü kişinin duygusal durumu ile bağlantılıdır. Kişinin okumaya karşı gösterdiği duygusal olgunluk önemlidir (Demirel, 2004: 77). Bunun yanı sıra özellikle öğrencilerin çoğunda görülen hızlı okuma yaptığı takdirde yazıyı anlamayacağına dair oluşturduğu kanıdır. Kısacası doğru bilinen yanlış kanılar, önyargılardır. Ayrıca okuma becerisini kazandıracak olan öğretmenin öğrencilerine bu beceriyi nasıl kazandırmayı amaçladığı, kullandığı yöntem önem arz eder. Ayrıca çocuklarda görülen nedeni psikolojik olan konuşma bozukluklarından kekemelik okuma durumunu etkilenmektedir. Duygusal olarak fazlasıyla heyecanlanmak, korkmak ve hata yapma kaygısı ile okuma bozulabilmektedir. Bir de bunlara kelime haznesinin yetersiz olması eklendiğinde okumanın gerilediği görülmektedir (Ünalın, 2001: 99-101).

2.1.4. Okumanın Sosyolojik Yönü

Okumanın sosyolojik yönünü öğrencinin içinde bulunduğu çevre teşkil eder. Ailede başlayan bu süreç okulda devam eder (Demirel, 2004). Çocuklar okula başlamadan önce ailenin ona kazandırdığı özelliklerle yetişir. Daha sonra akranları devreye girer. Tüm çevresinden etkilenen çocuk okumayı seven insanlarla iletişim kurarsa okumayı seven bir kişi olarak yetişebilir. Okumaya karşı olan önyargıları kırılabilir. Okumayı alışkanlık haline getirebilir. Örneğin her gün gazete veya kitap okunan bir evde yetişen çocuklar bunun doğal bir gereksinim olduğunu daha çabuk kabul eder (Arıcı, 2012: 8-9). Ayrıca okuma eylemi kişiye özgü bir faaliyet olarak algılsa da toplumsal yönü olan bir faaliyettir. Çünkü kişi, içinde yaşadığı topluma göre okuma davranışını oluşturur. Yani içinde bulunduğumuz kültür yapısı okumaya yön verir. Toplumdaki birçok

sosyolojik etken; devletin yönetimi, basın yayın, ekonomik yaşantılar, yaş ve cinsiyet okuma edimini etkiler (Balcı, 2013).

2.3. Okuma Yöntemleri

2.3.1. Sessiz Okuma

Sessiz okuma; okuma işinin sessiz bir biçimde yapılmasını ifade eder. Okuma eylemindeki zihinsel durumların hepsi sessiz okumanın içinde mevcuttur. Kişi bu tür okumada sadece kendisi için okur. Sessiz okumada diğer okumalardaki gibi tamamen beyinde gerçekleşir. Göz, beynin direktifi ile harekete geçer. Okuma hızı sesli okumaya göre daha fazladır. Hızlı okuma hızlı kavramayı olumlu yönde etkiler (Ülper, 2010) Yine sessiz okuma denince yazılı metnin sadece göz ile takibi yapılarak meydana gelen okuma türü ifade edilmektedir. Sessiz okumada okuma hızı sesli okumaya göre daha fazla olduğundan bu tür okuma daha verimlidir. Okuma hızının ve okuduğunu anlamamanın önem teşkil etmesi nedeni ile bu tür okumaya daha çok ağırlık verilmelidir. Ayrıca sessiz okuma kişilere hem zaman hem de enerji tasarrufu sağlamaktadır. Sınıflarda uyguladığımız şekli ile ifade etmek gerekirse sessiz okumada vücudu hareket ettirmeden sadece göz kaslarını devreye sokarak yapılan bir okuma çeşididir. Sınıf bazında incelediğimizde en çok sessiz okuma beşinci sınıfta yapılır. Bu okuma türünün amaçlarından biri de öğrencilerin kendi başlarına okuyabilme yeteneklerini geliştirmektir (Ünalın, 2001: 87-88). Ayrıca sessiz okuma sesli okumaya göre daha çok kullanılır ve anlamayı çabuklaştırır. Onan'a (2013) göre sessiz okuma, anlama seviyesini yükseltmektedir. Ancak sessiz okuma ilkokul birinci sınıfta uygulanmamalıdır. İlkokul ikinci ve üçüncü sınıflarda ise kademeli olarak uygulanmalıdır. Dördüncü ve beşinci sınıflarda uygulanmaya tam olarak başlanmalıdır. Çünkü sessiz okuma öğrencinin kendi başına öğrenme yapmasına olanak sağlar. Sessiz okuma bazı zamanların özelliklerine dikkat edilerek yapılmalıdır. Bunlar; okuma öncesi, okuma sırasında ve okuma sonrasında (Demirel, 2004). Sessiz okuma sesli okumadan sonra gelen bir adımdır. İlkokul birinci sınıftan itibaren bu çeşit okumaya sınıf içerisinde yer verilmelidir (Okur, 2013).

Ayrıca Okur'a (2013) göre sessiz okuma hızlı okumayı sağlamaktadır. Sessiz okuma insan hayatında en çok yapılan okuma türüdür. Kişi kendi başına bu eylemi yapar. Burada kişi kendi okuduğu için kendisi bir anlama anlatma çabası içerisine girmektedir.

2.3.2. Sesli Okuma

Sesli okuma, göz ile başlayan zihinsel ve duyuşsal bir süreç olarak tanımlanabilir. Sesli okumada sesin yeterince kullanılabilmesi söz konusudur. Ses bu durumda okuma hızını etkilemekte okuma hızı ve anlama seviyesi düşmektedir. Sessiz okumanın sesli okumaya göre dört kat daha çabuk okumaya neden olduğu düşünüldüğünde bu sonuç kaçınılmazdır. Sesli okumada ayrıca kişinin sesini kullanabilme becerisinin olması önemlidir. Bu tür bir okuma yapılırken vurgu ve tonlamaya dikkat etmek gerekir. Örnek okumalarla öğrencilerin bu becerisi gelişebilir. Çocuklar ilk okumaya geçtiklerinde de daha çok bu okuma çeşidini kullanmaktadır. Zamanla bu okuma türü yerini sessiz okumaya bırakır. Bu okuma türünde de diğer okumalarda olduğu gibi çeşitli ek becerilerin geliştirilmesi gerekir (Ülper, 2010). Çünkü sesli okumanın amaçlarından bir okuduğunu sesli olarak dile getirmesidir. Bu durum okuduklarının seslendirilmesi nedeni ile konuşma ve diksiyon becerilerini geliştirmelerini gerektirir (Okur, 2013).

Başka bir tanıma göre ise sesli okuma yazılanların ses haline dönüşmesi olarak tanımlanabilir. Yine sesli okumada esas olan tonlamaya ve vurguya dikkat ederek yazının anlaşılmasını kolaylaştırmak gerekir (Arıcı, 2012).

Demirel'e (2004) göre sesli okuma göz ile başlayıp zihinle devam eden kelime ya da kelime gruplarının seslendirilmesi ile meydana gelen bir iştir. Verimli bir sesli okuma için bu beceri çeşitli kurallar ile geliştirilmelidir.

Ünalın'a (2004) göre sesli okuma göz tarafından fark edilen kelimelerin seslendirilerek dışarıya yansımastır. Sesli okuma karşı taraf için dinleme olanağını yaratır.

Onan'a (2013) göre sesli okuma yazılı materyaldeki sözcükleri ses ile söyleme ve sözcüklerin anlatmak istediğini anlayabilmedir. Sesli okumada yazıyı göz tanıyor, ses organları seslendirmeyi yapıyor, sesleri kulak duyuyor ve

sinyaller beynimize gidiyor. Böylece sesli okuma gerçekleşmiş oluyor. Yukarıda da bahsedildiği üzere sesli okuma sessiz okumaya göre daha çok zaman almaktadır. Yapılan deneysel çalışma sonuçlarına göre göz bir sözcüğü 10 salisede tanıyor fakat sesli okumak için 40 salise harcıyor. Az önce yukarıda bahsettiğimiz dört kat burada da savunulmuştur. Yine yapılan araştırmalarda okullarda sessiz okumanın hızlı okumayı sağladığı fakat okuma anlama becerilerini geliştirmediği, bu nedenle de sesli okumanın öğrencilerin okudukları yazı ile kurdukları sesli sürecin anlama becerisini daha çok geliştirdiği ortaya konmuştur. Ayrıca sesli okuma yapıldığı zaman öğrencilerin vurguya ve tonlamaya dikkat ettikleri, sözcükleri tanıma becerilerini geliştirdikleri, özgüveninin geliştiği ve öğretmenlerin öğrencilerin okuma becerileri ile ilgili fikir sahibi oldukları görülmüştür. Sesli okuma yapan bir öğrenci aynı zamanda dinleme ve konuşma becerilerini de geliştirmiş olmaktadır.

Okur'a (2013) göre sesli okuma özellikle ilkokulun ilk üç sınıfında önem taşır. Çünkü öğrencilere okuma becerisi kazandırmak için önemli bir dönemdir ve okuma becerisi sesli okuma ile kazandırılır. Yazılar içerisindeki sesleri okuyabilen öğrencinin güveni gelişir, güveni geliştikçe okumayı daha çok sever. Aynı zamanda sesli okuma öğrencilerin sınıf içerisinde aktif olmalarına olanak sağlar. Öğretmenlerin sınıf içerisinde öğrencilerine soruları cevaplandırmak, onları derse katmak ve ilgilerini artırmak için sesli okuma yaptırması önem taşır. Öğrencilere tek tek sesli okutmak onların bir gruba ait olma hissini ve sosyal öğrenmelerini de sağlar.

2.3.3. İnşat (Yüksek Sesle Şiir Okuma)

Sesli okuma ile birlikte ele alınan ve bir şiiri duygu ve düşüncelerine uygun olarak okumak olan inşat okuma becerisinin ve alışkanlığının geliştirilmesinde etkili bir yöntemdir. Sesli bir şekilde dile getirilen şiirler jest ve mimiklerle desteklendiğinde hem okuyanın hem de dinleyenin dikkatini çeker. Birinci sınıftan itibaren tekerlemelerle başlayan bu sürece şiirlerle devam edilmelidir (Ünalın, 2004). Arıcı'ya (2012) göre inşat için seçilen şiirler çocukların okuma becerilerini geliştirebilir ancak şiir seçimine dikkat ederek yaşına uygun şiirlerle yapılmalıdır. Akyol'a (2012) göre inşatta çocukları heyecanlandıracak şiirler okutulmalıdır.

2.3.4. Akademik Okuma

Akademik okuma, okuyan kişinin bilgi seviyesini yükseltmek amacı ile yapılan bir okuma türüdür. Bu tür okumalarda tezler, araştırma raporları gibi yazılar okunur. Akademik okumada verim alabilmek için okunacak metin üzerinde dikkat yoğunluğu sağlanmalıdır. Daha çok dikkat gerektirdiği için bu çeşit okumalarda okuma hızı yavaştır (Ülper, 2010).

2.3.5. Eleştirel Okuma

Kuşkusuz iyi okuma başarının temelidir. Ancak günümüzde yaşanan gelişmelere baktığımızda sadece iyi okuyan bireyler değil okuduğunu eleştirel bir bakış açısı ile seçen ve değerlendirebilen insanlar başarıyı daha iyi yakalamaktadır. Eleştirel okuma; okuduğu yazılar üzerinde düşünebilen, sonuçlar çıkarabilen, yazıdaki düşünce farklılıklarını ayırt edebilen ve başka bir açıdan bakabilen bir okuma demektir (Belet, 2011). Ayrıca eleştirel okuma okunacak yazının güçlü ve zayıf yönlerinin farkına olmaktadır (Özensoy, 2010).

Ayrıca Onan'a (2013) göre eleştirel okuma, okunan yazıyı olumlu ve olumsuz tarafları ile ele almaktır. Bu nedenle eleştirel okumanın hedefi okunana yazı ile ilgili sorular sorabilme ve bu sorular ile yazı hakkında düşünmeyi gerçekleştirmedir. Aynı zamanda eleştirel okumanın kişiye objektif bir bakış açısı kazandırma amacı da vardır. İnsanlar okudukları zaman yeni öğrenmeler gerçekleşmesi için okurlar.

Öğrencilerimize okumayı sevdirdikten sonra onlara eleştirel okuma becerisi kazandırmalıyız. Okumayı seven bir öğrenci okuma eylemini hayatında kullanır. (Kuzu, 2004). Eleştirel okuma kazandırılmasında hikaye yöntemi en bilinenidir. Hikaye okunurken beraberinde düşünme de en yüksek seviyede kullanılmaktadır. Ayrıca hikayeler incelenirken öğrenciler düşüncelerini dile getirmektedir. Böylece okuduğunu anlama becerisi eleştirel okumayı kullanarak daha iyi geliştirilmektedir (Belet, 2011).

Kişi okuduğu yazıyı dikkat ederek eleştiri süzgecinden geçirerek yoğunlaşarak okumalıdır. Kısaca okunacak yazıyı sorgulayıcı bir düşünce tarzı ile okumaktır. Eleştirel okuma günümüzde en çok tercih edilen okuma türüdür.

Okuma yapılırken öğrenciler sebep sonuç ilişkisi kurmak zorundadırlar (Arıcı, 2012).

Eleştirel okuma için öğrencilerin eleştiri yapma yeteneklerini geliştirmiş olmaları ön şarttır. Eleştirel okuma ayrıca öğrencilerin ders başarılarını olumlu yönde etkileyebilmektedir (Özensoy, 2012).

Okumanın amaçlarından biri okuduğunu anlama becerisini ortaya koymaktır. İşte eleştirel okuma okuduğunu anlamının yanı sıra okuduğu yazıyı sorgulayıp çıkarımlar yapabilmenin en etkili yoludur. Kişi okuduğu yazıyı anladıktan sonra bu yazı ne kadar doğru veya geçerli diye düşünerek bir okuma yapıyorsa bu eleştirel okumadır (Aşılıoğlu, 2008).

Ayrıca eleştirel okuma yapan bir öğrenci okuduğu yazının tek bir sonucu değil birçok alternatif sonucu olabileceğinin farkına varır (Çam, 2006).

Eleştirel okuma yapabilen öğrenciler okunan bir yazının bir başkası tarafından yazıldığı zaman tamamen aynı olmayacağını bilir. Ayrıca yazıyı yazan insanların da hata yapabileceğini bilirler. Eleştirel okuma becerisi olan öğrenciler okurken kendilerine soru sorarlar. Okudukları yazının neden yazıldığını, yazılanların doğruluğunu ve yazılan konu üzerinde farklı noktalar olabileceğini bilerek okurlar. Eleştirel okuyan aslında düşünerek okuyandır (Ünal, 2006). Eleştirel okumanın içerisinde bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme bulunur (Aşılıoğlu, 2008).

Eleştirel okumanın amacına ulaşması için bazı stratejileri de kullanmak gerekmektedir (Özensoy, 2010). Bunlar;

- 1-Ön inceleme
- 2- Bağlamlaştırma
- 3- Anlam için soru sorma
- 4- Değer ve inançlar üzerinde düşünme
- 5- Okurken zihinde anlamayı kontrol etme
- 6- Anahtar sözcüklere dikkat etme
- 7- Sayfa kenarına açıklama ya da not yazma
- 8- Özetleme
- 9- Metindeki tezin değerlendirilmesi

10- Yanıtlama

11- Okunan metni başka kaynaklarla karşılaştırma

Balcı'ya (2013) göre eleştirel okuma yapan bir öğrenci okuduklarını hiç değişmeyen genel bilgiler olarak görmez aksine eleştiri süzgecinden geçirerek ele alır.

2.3.6. Görsel Okuma

Görsel okuma ilk olarak 1960'ın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Görsel okuma, resimlerle bilgiyi anlama becerisi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca resimlerin vermek istediği mesajı anlama becerisidir (Çam, 2006) Görsel okumada bir görsel (resim, fotoğraf, tablo veya grafik) okunacak metindir. Bazen de görsel okuma yaparken görsellerden yararlanarak yazılı metin üzerinde çıkarımlar yapılır (Arıcı, 2012). Günümüzde görsel bilgi çok öndedir.. Görsel çeşitlerine göre (diyagram, reklam, harita, poster vb.) uygun etkinliklerle okuma yapılmalıdır. Görsel sunu olarak adlandırılan bu görseller artık eğitim sistemi içerisinde epey yer bulmaktadır. Görseller derslerde konuyu somutlaştırmak, öğrencinin ilgisini artırmak ya da konuyu daha çekici hale getirmek için sık sık kullanılmaktadır(Çam, 2006). Yine görsel okuryazarlık bu durumların yarattığı bir sonuçtur (Akyol, 2012).

Görsel okuma yazma ülkemizde yapılandırmacı yaklaşım ile birlikte ortaya çıkmıştır. Dünyada ise yukarıda da bahsettiğimiz üzere 1969 yılında Debes tarafından ortaya konulmuştur. Debes görsel okumayı gözümüz ile gördüklerimizin duyuşsal deneyimlerle sentezlenerek ortaya konan beceri olarak tanımlamaktadır. Bu beceriler yeterince geliştirilirse kullanımda daha işlevsel olmaktadır. Daha sonrasında Ausburn, Debes'e göre daha farklı tanımlamalar getirmiştir. Ausburn'e göre görsel okuma ya da görsel okuryazarlık görseller kişinin insanlarla iletişim kurması için kullandığı bir beceri olarak tanımlar. Yani görseller bir çeşit dildir. Günümüzde görsel okuryazarlık çok önem taşımaktadır. Çünkü günümüz eğitim dünyasında bazı bilgiler görseller yolu ile öğrenilmektedir. İyi bir görsel okuryazar görseller ile ilgili yorum, analiz ve sentez yapabilir (Onan, 2013). Çünkü artık çağımızın okuryazar insanı sadece

yazıları ve konuşmaları değil işitsel, görsel ve multimedya araçları ile daha çok etkileşmekte ve bunların okumakta, anlamlandırmakta hatta eleştirmektedir (Okur, 2013).

2.3.7. Elektronik Okuma (Dijital Okuma/Ekrandan Okuma/E-Okuma)

Günümüzde teknoloji hızla gelişmekte bu durum eğitime de yansımaktadır. Gelişen teknoloji ile hem bilginin ulaşımı kolay olmakta hem de okuma becerisi teknolojik araçlarla birlikte kullanılmaktadır. Bunların en başında bilgisayar ve cep telefonu gelmektedir. Sınıflarda işlenen derslerin bir kısmı bilgisayar, projeksiyon veya tepegöz ile yapılmaktadır. Böylelikle öğrenciler ekran üzerinden okuma yapmaya çalışmaktadır (Güneş, 2010). Bu çeşit okumaya ekran okuma ya da elektronik okuma denmektedir. Elektronik kelimesi kısaltılarak e- okuma şeklinde kullanılmaktadır.

E-okuma çağımızın çocuklarının içerisinde doğduğu okuma çeşididir. Bu nedenle basılı materyallerden çok dijital olan materyaller daha çok dikkatlerini çekmektedir. Okullarda öğrenciler bu teknolojinin yerlisi öğretmenlerde yabancıları durumunda olmamalı muhakkak öğretmenlerinde bu dijital ortama eğilimleri artırılmalıdır. Yapılan çalışmalarda e-okumanın çocukların sosyal yaşantısı içerisinde çokça yer aldığı gözlemlenmiştir (Okur, 2013).

E-okumanın içerisinde de göz ile zihnimiz çeşitli işlemlerle okuma yapar. Kişi e-okuma yaparken yazıları gözden geçirir, ilgisine göre seçer ve değerlendirir. Burada kişinin merakı, hedefi, okuma kültürü okumasını etkiler (Güneş, 2013: 358). E-okuma becerisi sadece yazılanı değil görsel ve işitsel imgeler üzerinde de anlam kurma ile yapılmaktadır. E-okuma yaparken okunacak yazı parça parça okunmakta bu da okumanın hızını düşürüp yorulmayı arttırmaktadır.

Elektronik okumanın çeşitli şekilleri bulunmaktadır (Maden, 2012).
Bunlar;

- 1) Ekran üzerinden sesli okuma
- 2) Ekran üzerinden sessiz okuma
- 3) Ekrandaki ipuçları ile okuma
- 4) Elektronik metin/ekranlar arası okuma
- 5) Ekran üzerinden özetleyerek okuma
- 6) Ekranı gözden geçirerek okuma
- 7) Ekran üzerinde biçimlendirerek okuma
- 8) Ekran üzerinden not alarak okuma
- 9) Ekran üzerinden soru sorarak okuma
- 10) Ekran üzerinden eleştirerek okuma
- 11) Ekran üzerinden müzik destekli okuma (Ekran kaynaklı sesler)

Ayrıca ekran okumanın çeşitli özellikleri vardır (Güneş, 2013). Bunlar:

1-Ekrandaki yazılar aşağıdan yukarıya gelir, okuyucu ise gözlerini soldan sağa doğru yatay şekilde hareket ettirir. Bu açıdan bir zorluk söz konusudur.

2-Okunan yazıdaki kısımlar ilerledikçe gözükmez. Bu nedenle metnin bütünü görmek mümkün olamaz.

3-Ekrandaki yazılar kısım kısım görülüp okunduğu için anlama ve anladıklarını birleştirme zorlaşır. Bu durumda beynimiz daha çok dikkat etme ve hatırlama için çalışır.

4-Ekrandaki metinler daha üst düzey zihinsel beceriler gerektirmektedir.

5-Uzun yazılmış yazılar kısa yazılmış yazılara göre daha uzun sürede okunur.

Bahsedilen bu okuma çeşitlerinden başka kavramlarda bulunmaktadır. Okumanın ihtiyacına, zamana ve olanaklara göre; tam okuma, seçmeli okuma, öğretici metinler okuma, edebi metinleri okuma, göz atarak okuma, özetleyerek okuma, not alarak okuma, işaretleyerek okuma, tahmin ederek okuma, grup olarak okuma, tartışarak okuma, hızlı okuma yapılabilmektedir (Özbay, 2009).

2.4. Okuduğunu Anlama

Anlam sözlük anlamı olarak ;’’Bir kelime, söz, hareket veya işaretin ifade ettiği şey; mana’’ demektir (MEB, 2004: 124). Anlama ise Balcı’ya (2009) göre bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak ya da yeni bilgilerle eski bilgileri bir araya getirerek sonuç edinmektir.

Dilbilimsel olarak anlama; gösteren ile gösterilen arasında oluşan ilişki sonucu ortaya çıkar. Anlam ise göstergeyi tamamlayan bir kısımdır (Onan, 2013).

Okur'a (2013) göre okuma ve anlama arasında bir bağlantı olduğu çoğu insan tarafından bilinmektedir. Aslında okuma öğretimimin amacı da tam olarak budur. Öğrencilere okuma yazmayı öğrettikten sonra okuduklarının anlamayı öğretmek temel amacımız olmalıdır. Bu nedenle de okumayı seven öğrenciler yetiştirmek önemli bir konudur.

Okuduğunu anlama yaşantımız boyunca kullanılan ve tüm öğrenmelerin temelini oluşturan bir beceridir. Okuduğunu anlama genel olarak birbirinden bağımsız iki etkinlik olarak düşünülmektedir aslında birbirleri arasında sebep-sonuç ilişkisi vardır. Çünkü okumanın tanımı içerisinde var olan anlamlandırma süreci bir sonuçtur (Hanedar, 2011). Bu nedenle okumanın temeli ve amacı okuduğunu anlayabilmektir. Okuduğunu anlama çalışmalarında temel olarak üç akışım vardır (Balcı, 2009). Bunları kısaca açıklamak gerekirse;

- 1-Metnin yapısını çözümleme
- 2-Metnin içeriğini anlama ve yorumlama
- 3-Metni eleştirme

Okuduğunu anlama özellikle ders araç gereçlerinin olmadığı sınıf ortamlarında en temel öğrenme şeklidir. Bu sebeple okuduğunu anlayabilen öğrencinin başarısı ile okuduğunu anlamayan öğrencinin başarısı farklı olmaktadır. Ayrıca okuduğunu yaşadığı ortamlarla ilişkilendirebilen öğrenciler okuduğunu daha iyi anlayabilmektedir (Kuzu, 2004).

Okuduğunu anlama literatürde dilin kurallarına göre yazılı ve sözlü olarak iletişim kurmanın hedeflerine uygun o çeşitli yorumlar, çıkarımlar ve sentezler yapabilmek için zihne ve duyu organlarına dayanarak yapılan iş şeklinde tanımlanmaktadır (Çam, 2006).

Okuduğunu anlama ön bilgilerini kullanarak araştırma, değerlendirme, çıkarım yapma ve yeni bir anlama varma işidir. Anlama varmak için ayrıca bir takım zihinsel becerilerin (*düşünme, inceleme, sorgulama, tahmin yapma, ilişkilendirme, seçim yapma, yorumlama, analiz-sentez yapma, değerlendirme*) gelişmiş olması da gerekmektedir (Güneş,2013: 209).

Okuduğunu anlama ilköğretimden itibaren başlayarak yazılı bir metni anlamayı gerektiren en temel becerilerden biridir. Ayrıca okuduğunu anlama metni yazan kişinin vermek istediği mesajı anlama ve metine eleştirel bir göz ile bakabilme sürecidir. Okumanın temel amacı zaten okuduğunu anlayabilmektir. Okuduğunu anlama yazılan metni ezberlemek değil metinde yazılanlara bir kimlik verme sürecidir. Yazılanları olduğu gibi görmek değil okuduklarına kendi bilişsel süreçlerini katarak analiz, sentez ve değerlendirmeyi yapılandırmaktır (Demirel ve Epçaçan, 2012).

Yılmaz'a (2008) göre okuduğunu anlamayı metin içindeki mevcut olan bilgileri metnin düşüncesini anlamaya yönelik kullanmak olarak belirtmektedir. Ayrıca metin içindeki sözcüklerin ne anlama geldiğini bularak tümcenin ve paragrafın anlamına ulaşma ve nihayetinde de metnin konusu ile anlama ulaşma sağlanabilir. Bu nedenle öğrencilerin sözcük dağarcığının zengin olması ve okuduğu metne yoğunlaşarak okuması gerekir. Aynı zamanda okunan kelimenin cümledeki içerisindeki anlamı okuduğunu anlamda önemlidir.

Kelimelerin anlamını bulduktan sonra metine yönelik kim, nerede, ne, ne zaman, nasıl sorularına cevap verilmesi ve metnin ana ve yardımcı düşüncelerinin bulunması, yorumlanması yapılmalıdır. Bütün bunları yaparken zihnin yoğunlaşması, metin içindeki olayın yaşanmış gibi algılanması ve bir sonuç çıkarılması da olmalıdır (Temizkan ve Sallabaş, 2011).

Hanedar'a (2010) göre okuma anlamada üç yöntem bulunmaktadır. Birincisi; *aşağıdan yukarıya*, ikincisi; *yukarıdan aşağıya*, üçüncüsü; *etkileşimsel* yöntemdir. Aşağıdan yukarıya olan anlama yönteminde parçadan bütüne doğru oluşan bir anlama söz konusudur. Yukarıdan aşağıya yönteminde daha çok okuyan kişinin tecrübelerinden faydalanarak anlama ulaştığı ifade edilmektedir. Etkileşimsel yöntem bu ilk iki yöntemin yeterli olmadığı düşünülerek ortaya konmuştur. Etkileşimsel yöntem beynimizin okuduğu yazı içerisindeki tüm öğelerin etkileşerek anlama ulaşılması olarak tanımlanmaktadır.

Coşkun'a (2002) göre aşağıdan yukarı olan yöntemde parçadan bütüne ulaşmak için yazı içerisindeki harflerin, hecelerin ve kelimelerin bilinmesi gerekir. Bu nedenle ipuçlarının kullanılması gerekir. Harflerin çeşitli şekillerde kodlanması ile zihinsel beceriler basitten karmaşığa doğru sıralanarak anlama

gerçekleştirilir. Yukarıdan aşağıya yöntemi ilkinin tam tersi durumundadır. Önce metin algılanır daha sonra cümleye geçilir. Burada zihinsel beceriler, dilin gramer özellikleri ve deneyimler önem kazanır. Üçüncü yöntem olan etkileşimsel yöntem ise iki yöntemimin karışımı ile ele alınır. En çok kullanılan yaklaşımdır.

Yine Ünal'a (2006) göre okuduğunu anlama için;

1-Okunan yazının konusunu belirlemek.

2-Okunan yazı içerisindeki anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını bulmak, aynı zamanda bunu cümle ve paragraflar bazında da yapmak.

3-Okunan yazının ana fikrini bulmak.

4-Okunana yazının yardımcı fikirlerini belirlemek.

5-Okunan yazının düşünce örgüsünü ve anlam çatısını ortaya çıkarmak gerekir.

Ayrıca Coşkun'a (2002) göre okuduğunu anlam için kelime haznesi, okuduklarını örgütleyebilmesi ve okumadaki hızı önemlidir.

Okuduğunu anlama okuyan kişinin metin içerisindeki sözcükleri çözümlemesi; cümle, metin ve paragraflardaki olayları birlikte anlamlandırmasıdır (Karasu vd. 2012).

Metin içerisindeki kelimelerin anlamlarının doğru olarak yorumlanması okuma anlama çalışmalarında anlamayı destekleyen en önemli özelliklerden biridir. Kelimenin doğru olarak bilinmemesi beraberinde tümce ve paragrafında yanlış anlaşılmasına dolayısıyla metnin tamamının yanlış yorumlanmasına neden olur (Yüksel, 2010).

Sallabaş'a (2008) göre okuduğunu anlama okunan metnin yapısı ile ilgili çözümleme yapabilme, metnin içerisindekileri anlama ve eleştirel göz ile bakabilmedir.

Okuduğunu anlama becerisi tüm öğretim kademelerinde ders başarısı ile doğrudan ilgilidir. Okuduğunu anlama becerisi olan öğrencilerin ders başarısı daha iyi iken okuduğunu anlamakta zorlanan öğrencilerin ders başarısı daha düşük

olmaktadır. Bu da okuduğunu anlama yeteneği ile akademik başarı arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bunun sebebi okuduğunu anlamayan bir kişinin diğer dersleri de yeterince anlayamamasıdır. Okuyucu önceki bilgileri ile yeni okuduğu bilgiler arasında ilişki kurduğu zaman da anlama gerçekleşmiş olur (Epçaçan, 2013).

Okuduğunu anlama üzerine 5. sınıflarda yapılan bir çalışmaya göre okul dışında kitap okumaya zaman ayıran öğrencilerin anlama çalışmalarında ve okuma hızlarında olumlu bir artış gözlemlenmiştir. Ayrıca 4, 8 ve 12. sınıflardaki öğrencilerin okul dışında da okumaya zaman ayırmaları okuma anlama testlerinde başarılı olmalarını sağlamıştır (Balcı, 2009).

Günümüzde okullarda daha çok anlama becerilerinin kazanılma durumu ölçülürken okuduğunu anlamamanın ne demek olduğu öğretilmemektedir. Önceden okumanın anlama olduğu düşünülürken şimdi anlamak için okuma daha yaygın kabul görmektedir. Bu nedenle anlam öğretimi nasıl kazandırılır şeklinde bir öğretim vermeliyiz. Öğrencilerimize anlama için ayrı bir eğitim verilmesi öğretim hayatının ilk yıllarından itibaren yapılmalıdır. (Güneş, 2013).

Okuduğunu anlama becerisi geliştirilebilir bir beceridir. Bunun için kelime hazinesi ve okuduklarını anlayıp toparlayabilme yeteneği gerekir. Bütün bunlar bize gösteriyor ki okuduğunu anlama becerisi ön bilgiler ile gelişmektedir (Çiftçi, 2007).

2.4.1. Okuma Anlama Stratejileri

Okuduğu anlama becerisi çeşitli stratejilerle geliştirilir. Bunlar okuma öncesi, okuma sırası okuma sonrası olmak üzere üç aşamada gerçekleşir. Her aşama kendi içerisinde çeşitli basamaklara ayrılır ve uygulanır (Güngör, 2005). Ülper'e (2010) göre okuma günümüzde çeşitli stratejilerle geliştirilebilir durumdadır. Bu nedenle stratejileri okuma eyleminin uygun bir zamanında kullandığımızda etkili olur. Böylece kullandığımız strateji ile okuduğumuzu daha iyi anlayabiliriz. Okuyacak kişinin bu stratejileri iyi kullanması da önemlidir. Çünkü okunacak metni nasıl anlayacağı ile ilgili bir yolu olması gerekir. Bulduğu bu yol okuma stratejisini oluşturur. Ayrıca bu stratejilerin kullanılacağı zamanı

bilmek gerekir. İyi bir okuma için okuma öncesi, okuma anında ve okuma sonrasında bu stratejileri kullanmayı bilmek gerekir.

Okuduğunu anlama stratejileri okuduğunu anlamanın zorlaştığı zamanlarda öğrencilerin başarısını artırıcı yöntemlerdir (Demirel ve Epeçan, 2012).

2.4.1.1.Okuma Öncesi Stratejiler

Bir benzetme yapmak gerekirse okuma öncesi stratejiler spor öncesi yapılan ısınma hareketlerine benzer. Verimli bir okuma yapmak istiyorsak bu gereklidir. Okuma öncesinde uygulanan stratejide kişi okuyacağı yazı ile ilgili bir ön bilgi edinmiş olur. Kısacası eski ile yeni arasında bir köprü kurmuş olur. Bu anlamda okuma öncesi stratejilerinin görevini şöyle açıklayabiliriz (Ülper, 2010).

- a)-Okunacak yazı ile ilgili ön bilgi sağlamak.
- b)-Eski ile yeni bilgiler arasında bağlantı kurmak.
- c)-Yeni kelimeler ile tanışmasını sağlamak.
- ç)-Yazı ile ilgili bir ön araştırma yapmak.
- d)-Okunacak yazı ile ilgili tahminler yapmak.
- e)-Okunacak yazının merak edilmesini sağlamak.

Bu görevlerin tam olarak yapılabilmesi için okuma öncesi stratejilerin devreye girmesi gerekir. Peki okuma öncesi stratejiler nelerdir:

- a)-Okunacak metnin neden okunacağı ile ilgili bir hedef belirlemek.
- b)-Belirlenen hedefe göre okunacak yazının çeşidini ve hızını bulma.
- c)-Okunacak yazının görsellerinden yararlanarak çıkarımlar yapma.
- ç)-Okunacak yazının başlığı ve alt başlıklarla ilgili tahminde bulunma.
- e)-Tahminlerini sınıftaki akranları ile tartışabilme.
- f)-Okunacak metnin giriş ve sonuç kısımlarını inceleyebilme.

g)-Okunacak metnin konusunu ortaya çıkarabilecek kelimeleri bulma

h)-Anlamı bilinmeyen kelimeleri bulma.

Okuma başlı başına bir hedefi olması gereken bir eylemdir. Hedef olmadan öğrenci neyi, niçin okuyacağını bilemez. Akyol'a (2012) göre okuma anında okunacak metni inceleme, bir hedef belirleme, ön bilgileri kullanma ve kestirimlerde bulunma okuma öncesinde yapılabilecekler arasındadır.

2.4.1.2. Okuma Anı Stratejileri

Yukarıda bahsedilen okuma öncesi stratejileri kullanarak okunacak metnin anlamasını kolaylaştırmaya yardımcı olacak stratejidir. Bunlar nelerdir

a)-Kelimenin anlamını tahmin etme.

b)-Dilin kuralları ile ilgili tahminler yapma.

c)-Okunacak yazının görsellerinden ve başlığından yararlanarak vermek istediği mesajı tahmin etme.

ç)-Okuma için belirlediği hedefe göre okuma hızını ayarlama.

d)-Okunacak yazıdaki bilgileri önem derecesine göre tekrar inceleme.

e)-Önemli sayılabilecek kısımların altını çizme veya not tutma.

f)-Okuma sırasında duraklayarak okuduklarını değerlendirme.

g)-Okudukları ile ilgili sınıf içerisinde tartışmalar yapabilme.

ğ)- Okuduğu metnin görsel olarak aktarımını yapma (Ülper, 2010).

Akyol'a (2012) göre okuma anında okuma edimi ortaya konur ve anlama kısmına geçilmiş, anlama durumu tespit edilmiş olur.

2.4.1.3. Okuma Sonrası Stratejiler

Bu strateji okuma öncesi ve okuma anındaki stratejilerden yola çıkarak okuma sonrasında yapılacak stratejidir (Ülper, 2010). Bunları şöyle sıralayabiliriz:

a)-Okumaya başlamadan önce belirlenen tahminleri inceleme ve bir sonuca varma.

b)-Okuma anında yapılan stratejileri kontrol etmek.

c)-Okunan yazıyı özetleyebilme.

ç)-Okunan metin ile ilgili soruları cevaplayabilme.

e)-Metin ile ilgili sonuçlar üzerinden eleştiri yapabilme.

Okuma sonrasındaki stratejilerden biri olan okunan metin ile ilgili sorulara doğru cevap verebilme bu aşamada önemlidir. Bu durumda çocukları verdikleri cevaplarda başarılı olmalarını istiyorsak cevaplama sırasında yeniden okunan metine bakmalarına izin verilmesi gerekir. Ayrıca okunan metin ile ilgili özetleme yapabilme daha karmaşık bir zihinsel süreç gerektirdiğinden uygulaması zor olabilir. Çünkü okunan metnin özetlenmesi çok iyi anlamlandırılmasına bağlıdır (Ülper, 2010). Yine Akyol'a (2012) göre okuma sonrasında özetleme ve değerlendirme yapılabilmesi önemlidir.

Okuma anlamlandırma sürecinde Ünalın'a (2001) göre okunacak yazının başlığı ile ilgili düşünmek önemlidir. Çünkü ona göre başlık'' *bir yazının çerçevesidir*'' . Ayrıca okunacak yazının çeşidi, konusu, kullanılan kelimeler önemlidir. Okunan yazının doğru anlamlandırılması için metinde kullanılan kelimelerin anlamlarının bilinmesi, metin ile ilgili bir fikir geliştirmesi ve bu fikri diğer fikirlerle kıyaslayabilmesi gerekir (Çiftçi ve Temizyürek, 2008). Çocukların yaş ve seviyelerin uygun olarak verilmesi gereken stratejiler tahmin yapabilme, okuduğu yazı ile ilgili sorular sorabilme, okuduğu yazının özetini çıkarabilme, okuduğu yazıyı görsel olarak zihninde canlandırma ve tüm bunlar arında bir köprü kurabilme olarak söylenebilir (Yılmaz ve Alcı, 2011).

Akyol'a (2012) göre okuma ve anlamlandırma sürecinde birçok yardımcı stratejiler bulunmaktadır. Mesela anlamı bilinmeyen kelimelere uzun süre takılmamak, okunacak metnin türüne göre okuma hızını belirlemek, anlaşılmayan bölümleri yeniden okumak, anlaşılmayan kısımlar için bir kaynaktan yararlanmak, kestirimlerde bulunurken ve eleştiriler yaparken acele etmemek gibi. Okunan yazıları anlayabilmek için yukarıda bahsedilen stratejilerin hepsinin kimi

öğrenciler için iyi sonuç verirken kimi öğrenciler için iyi sonuçlar vermeyebilir. Bu durumda kullanacağımız strateji ve öğrencinin durumunu beraber düşünmemiz gerekir (Güngör, 2005).

2.4.2. Okuduğunu Anlama Modelleri

2.4.2.1. Geleneksel Model

Bu model de öğrencinin anlaması için okumasının yeterli olduğu düşünülmektedir. Zamanla değişen bu anlayışta önceleri öğrencinin metni anlaması için defalarca okuma yapmasının yeterli olduğu düşünülürken daha sonra metin üzerinde durulmuş ve metin sonundaki soruların cevaplandırılmasının anlam için yeterli olduğu üzerinde durulmuştur. Thorndike tarafından geliştirilen ve uygulanan bir modeldir. Ancak yapılan çalışmalar öğrencilerin çok okuduklarında soruları cevaplamaları başarılarını artırmadığını göstermiştir.. Ne yazık ki bir nesil bu şekilde bir eğitimden geçmiştir (Güneş, 2013).

2.4.2.2. Yapılandırmacı Model

Yapılandırmacı yaklaşım bugünkü eğitim sistemimiz içerisinde kabul gören bir durumdur. Bu sistemde okuma anlama süreci üzerinde çok durulmaktadır Okuduğunu anlama genel olarak iki model üzerinde açıklanmaktadır. Birincisi süreçsel model yazılı materyal üzerinde elde edilen bilgilerin zihinsel süreçlerden geçirilmesi, ikincisi etkileşimsel model okuyan kişinin durumu, yazıyı yazan kişinin anlatmak istedikleri ve okunulan çevrenin özellikleri ile üçlü bir etkileşim üzerinde durmaktadır (Okur, 2013).

2.4.2.3. Sürece Dayalı Model

Adından anlaşılacağı gibi bu model okuma anlamının bir süreç olduğunu ve zaman içerisinde geliştirileceğini belirtmiştir. Van Dijk ve Kintsch tarafından başlatılmış Giasson tarafından geliştirilmiştir. Bu modelde okumanın grift bir süreç olduğunu ve yapılandırma yaparak anlama ulaşıldığı düşünülmüştür. Okuduğunu anlama ön bilgiler ile mevcut bilgilerin bir araya gelerek yeniden düzenlenmesi ve yapılandırılması ile olmaktadır. Burada hem yeni öğrenilenler

hem de eski öğrenilenler yapılandırılmaktadır. Bu bilgilerin düzenlenmesi ve anlama paralel devam etmektedir (Güneş, 2013).

2.4.2.4. Etkileşimsel Model

Bruner ve Vygotsky'nın düşünceleri ile desteklenerek geliştirilen bir modeldir. Yapılandırmacı ve sürece dayalı modellerin yeterli olmaması nedeni ile oluşturulmuştur. Bu modelde anlamın üç aşamadan oluşan etkileşime dayalı bir süreç olduğu belirtilmiştir. Birincisi okuma yapacak kişidir. Kişi ön bilgilerini kullanarak, tahminde bulunarak, sorgulama yaparak, anlamasını kontrol ederek ve değerlendirme yaparak belirli zihinsel süreçlerden geçer. Daha sonra ikinci aşama olan metne geçilir. Metin okuyacak kişinin ön bilgileri ile etkileşim içerisine girer ve daha sonra okuyacağı metinler ile etkileşim kurar. Üçüncü aşama ise ortamdır. Metnin anlaşılması için ortamın sosyolojik, fizyolojik ve psikolojik durumu önem taşır. Okuduğunu anlamının tam olarak gerçekleşmesi için bu üç durumun birbiri ile etkileşmesi önemlidir (Güneş, 2013).

2.5. Akıcı Okuma Stratejileri

Akıcı okuma yani akıcılık literatürde farklı şekillerde tanımlanmıştır. Akıcılık okuyucunun okuyacağı yazıyı edindiği bilişsel ve dil yeteneğine göre hızlı ve ara vermeden okuması olarak tanımlanabilir. Okunan yazının anlaşılması için belirlenen bir hıza göre okunması önemlidir. Akıcı okuma metni bir an önce bitirmek için hızlıca okuma demek değildir. Metnin içerisindeki bilgileri alarak okumadır (Ülper, 2010).

Yine hızlı okuma Onan'a (2013) göre metni anlamak ve algılamayı sağlamak için daha kısa sürede okuma işidir. Akıcı okumanın amacı ise okuduğunu tekrar etmeden okuduklarının anlayacak bir okuma gerçekleştirmektir.

Akıcı okuma metin içerisindeki sözcükleri bilmek ve metni belirli bir hız ile doğru bir şekilde okumaktır Akıcı okumada vurgulama ve tonlama çok önemlidir. Ayrıca duraklama, atlama ve tekrar yapılmamalıdır. Akıcı okuma için okuma becerisinin uygun bir forma kavuşturulmasıdır (Onan, 2013).

Akyol tarafından (2012) akıcı okuma ile ilgili belirlenmiş stratejiler aşağıda verilmiştir.

- 1-Tekrarlayıcı okuma.
  - a)-Zamana bağılı tekrarlı okuma
  - b)-Kayıt güdümlü tekrarlı okuma
- 2-Okuyucu tiyatroları oluşturmak.
- 3-Eşli(ikili) okuma.
- 4-Arkadaşlarla okuma.
- 5-Koro halinde okuma.
- 6-Gözden geçirme

Literatürde bu stratejiler kullanılmaktadır. Ayrıca kullanılan bu stratejilerin değerlendirilmesi üzerinde de durulmaktadır (Yüksel, 2010).

Akıcı okumanın içerisinde hızlı okuma vardır. Hızlı okuma dakikada okunan kelime sayısının ölçülmesi ile belirlenir. Hızlı okumayı çok,orta ve yavaş olarak kategorilere ayırabiliriz (Arıcı, 2012).

Hızlı okuma hızla değişen bilgi akışı içerisindeki dünyamızda önem kazanmaktadır. Ancak okuma hızının sadece göz hareketlerini artırarak olmamaktadır. Göz anlama için yeterli değildir (Balcı, 2009).

Yine Balcı'ya (2013) göre hızlı bir okuma için seçerek okuma, önemli sözcükleri yakalama, bakış açısını genişletme, kısaca bir göz gezdirme, yüzeysel bir bakma, seçerek okuma etkinlikleri önem arz eder. Ayrıca akıcı bir okuma yapmak için gözün sıçrama alanının genişletmesi etkili olmaktadır. Ancak akıcı veya hızlı okuyarak anlamaya ulaşmayı hedeflemek yeterli değildir.

2.6. Okuma Becerilerini Etkileyen Faktörler

Okuma ve anlam verme sürecini birçok etken etkilemektedir. Bunlar bilişsel, duyuşsal etkenler olabileceği gibi okunacak yazının yapısından kaynaklı etkenler de olabilir. Yine okunacak metinlerin ise okunabilir ve tutarlı olması gerekir (Ülper, 2010).

Duyuşsal etmenler içerisinde kişinin kendisi veya çevresinden kaynaklanan sebepler olabilir. Ayrıca çocuklarda fiziki yapılarından kaynaklanan bir okuma güçlüğü de (şaşılık, renk körlüğü vb.) olabilir (Ünalın, 2001).

Özbay 'a (2009) göre okuma eğitimini etkileyen unsurları görme, işitme, zeka, dil gelişimi, nörolojik olgunlaşmalar, cinsiyet gibi yapıları kişiye bağlı etkenler; aile başta olmak üzere akran grubu, kitap, kütüphane, okul, öğretmen gibi unsurlar da çevresel etkenlerdir.

Okuma becerilerini etkileyen faktörler arasında sosyoekonomik durum ve aile yapısı olduğu ifade edilebilir. Yine öğrencilerin okumaya karşı gösterdiği istek bu beceriyi etkilemektedir. Öğretmenlerin bu sebepleri bilerek hareket etmeleri gerekir. Yapılan araştırmalar okuma becerilerinin kazanılmasında ve yaşam boyunca devam ettirilebilmesinde okumaya karşı birbiri ile aslında içi içe girmiş olan ve birbirini etkileyen ilgi, motivasyon ve tutumdan bahsedilmektedir (Coşguner, 2009). Yine bir çok araştırma okuma becerisinin başarısının tutum ve motivasyon ile çift yönlü bir ilişki olduğunu göstermiştir (Balci, 2009).

2.6.1. İlgi

İlgi literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. İlgi Balci'ya (2009) göre belirli bir duruma veya nesneye karşı olan yakınlık, kurulan duygusal bir bağıdır. Aynı zamanda kişiye has olan bir durumdur. Kişinin bir konuya ilgisi ile dikkati doğru orantılıdır. Bireylerin ilgilerine dayanarak okuma anlama becerileri geliştirilebilir.

İlgilerde tıpkı tutumlar gibi doğuştan değil sonradan gelişir. Öğrencilerin ilgilerini okuma becerisi için kullanmak başarıyı artıracak bir sonuç sağlamaktadır. Yine okumaya karşı olan ilgi tutumlardaki gibi yaşa, cinsiyete, zekaya ve daha bir çok etkene bağlı olarak değişebilir veya gelişebilir. Öğrencilerin okumaya karşı olan ilgilerini bilmek nasıl bir materyalden yararlanılacağı için yol gösterici olabilir.

Yine ilgi literatürde insanı uyaran, harekete geçiren ve insanın bir hedefe ulaşmak için yönlendiren etki olarak tanımlanmaktadır. İlginin içerisinde motivasyon ve istek vardır. Araştırmalara göre motivasyonu olan öğrencilerin

okuma isteklerinin daha yüksek olduğu ve okumayı bir alışkanlık haline getirdikleri gözlemlenmiştir (Okur, 2013).

Okuma ilgi düzeyi öğrencinin veya okuyacak kişinin tutumu ile ilgilidir. Okumaya karşı olan tutum yüksek olursa okuma çok, düşük olursa az olur. Ayrıca ilgiyi okunacak kitabın özelliği etkiler. İlgi ile motivasyon birbirini etkiler. Bu ilginin içerisine anne ve babanın okumaya karşı olan ilgisini de ekleyebiliriz (Arıcı, 2012). Okuma edimini etkilen faktörler içerisinde ilgi öğrencinin okuyacağı metni seçmesinde etkilidir. Burada kritik faktör olarak ele alınabilir. Okumaya karşı olan ilgi okumaya karşı olan ilginin artması ile mümkündür. Yine belirttiğimiz okumaya karşı olan ilgide yaş, zeka, cinsiyet ve kültürel faktörler belirleyicidir. Okuma ilgisinin en yüksek olduğu dönem 8-13 yaş arasındadır (Coşkun, 2002).

Okumaya karşı olan ilgiyi çeşitli sorularla tanımlamaya çalışırsak;

1-Öğrenci okuduğu yazıyı severek mi okuyor?

2-Öğrenciler keyif aldıkları için okumaya ne kadar zaman ayırmaktadır?

3-Öğrenciler hangi tür yazıları okumaktan hoşlanıyor?

2.6.2. Okuma Motivasyonu

Akıcı ve anlamlı bir okuma becerisi için birçok etkenin incelenmesi gerekir. Okuma motivasyonu aslında okuyucunun güdüsüdür ve bu daha önceden de bahsettiğimiz duyuşsal etmenlerdendir. İyi bir okuyucunun iyi bir motivasyonu vardır. Yapılan bir okumanın insana yararlı olması için öncelikle ilgi ve istek olması gerekir. Bunun tam olarak karşılığı motivasyondur. İnsanların davranışlarını birçok motivasyon durumu sebep olabilir. Genel olarak okumayı etkileyen motivasyon içsel ve dışsal olarak ikiye ayrılmaktadır. İçsel motivasyon bireyin okumaya karşı gösterdiği alaka ve merak duygusudur. İçsel motivasyon okuma becerilerini olumlu yönde etkiler. Dışsal motivasyon daha çok rekabet duygusu ile ilgilidir (Yıldız, 2010). Kısaca dışsal motivasyon bireyin çevresindeki insanların oluşturduğu toplumsal ve kültürel etkilerdir. Okuma becerisi kazanma sürecinde bu iki yapı örtüşerek birbirini tamamlar (Yıldız, 2013).

Okumaya karşı olan motivasyonun artırılması Okur'a (2013) göre çeşitli etkenlere bağlıdır. Bunlar öğretmen, sınıf ortamı ve öğretim sürecidir.

2.6.3. Okuma ve Tutum

Başaran ve Ateş (2009) tutumu; insanın çevresi ile iletişimi sonucunda ortaya çıkan, bir nesneye karşı duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyen aynı zamanda zihinsel, duygusal, psikomotor davranışlarını etki altında bırakan kısmen kalıcı bir meyletme olarak tanımlar.

Sallabaş'a (2008) göre tutum insanın çevresinde yaşadığı herhangi bir olaya veya varlığa verdiği tepki durumudur. Tutum hakkında şunları da belirtmek gerekir;

- a) Tutum, bir bireye aittir,
- b) Tutum, bireye atfedilen bir eğilimdir. Yani tutum doğrudan gözlenebilen bir özellik değil ancak bireyin gözlenebilen davranışlarından dolaylı olarak varsayılan ve o bireye atfedilen bir eğilimdir,
- c) Tutum, psikolojik bir objedir.

Okur'a (2013) göre tutum bir kişinin veya topluluğun bir fikri kabul veya red şeklindeki görülen duygusal bir durumdur. Tutumlar motivasyonu etkiler ve bu durum okuma başarısına yansır. Araştırmalara göre okumaya karşı tutum okumaya ilk başlanıldığı dönemde daha çok etkilenmektedir.

Ayrıca tutum denildiğinde yukarıda da bahsedildiği üzere duygular devreye girmektedir. Örneğin sevmek veya sevmemek tutumun duygusal yönünün oluşturmaktadır. Tutumun zihinsel yönünde düşünce kısmı ile oluşmaktadır. Tutumun davranışa bakan yönü ise etkiye karşı verdiği gözlemlenebilen davranış kalıplarıdır.

Öğrencilerin derslerdeki başarıları ile tutumları arasında bir ilişki söz konusudur. Öğrencilerin tutumları olumlu ise ders başarıları daha yüksek, olumsuz ise ders başarıları daha düşük olmaktadır. Tutumun öğrenmeyi etkilediği

bunun da başarıyı deęiřtirdięi dūřunūlmektedir. Ancak var olan eęitim sistemimizde tutumun getirdięi duygusal yōn ihmal edilmekte derslerin ōęretiminde daha çok zihinsel ve psikomotor veriler ūzerinde yoęunlařılmaktadır (Kaya vd. 2009).

Okuma ile ilgili tutumu birēok faktōr etkilemektedir. Tutum sadece okulda oluşturulmaz. Őęrencinin iēinde yaşadığı aile ortamı, ailedeki rol modeller bu faktōrlerden biridir. Aynı zamanda ailelerin ēocuęa sağladığı ortam (oda, kitaplık, gazete vb.) okumaya karşı tutumu olumlu etkileyecektir. Ailelerin eğitim durumu okuma ile ilgili tutumu etkileyen başka bir faktōrdūr. Ailenin okumaya verdiği ōnem, başarı iēin ēocuęa verdiği yōnlendirme, evde okunacak materyallerin olması okumaya yōnelik tutumu geliştirmektedir

Balcı'ya (20029) gōre tutumun ūē boyutu vardır. Kiřinin bilgisi zihinsel yōnūnūn, olumlu veya olumsuz bakması duygusal yōnūnū ve var olan duruma karřı gōsterdięi hareket davranıř yōnūnū gōstermektedir. Ayrıca tutumun olumlu veya olumsuz olmasında deneyimlerin de etkisi mevcuttur. Yine tutum yařantı iēerisinde yeni ōęrenilen bilgilerle deęiřebilmektedir. Tutum ile ilgili genel olarak bazı nitelikler sayılabilir.

1-Tutumlar doğuştan var olmaz yaşantı ile sonradan kazanılır.

2-Tutumlar kiřinin yařantısında belli bir sūre devam eder.

3-Tutumlar kademe kademe ilerleyerek oluřur ve yařantı iēerisinde anlam yūklenir.

4-Tutum oluştuktan sonra kişi tutumuna uygun bakış aēısı ile olaylara bakar.

5-Tutumun olumlu veya olumsuz olması kıyaslama yaparak olur.

6-Tutumlar bireysel olabileceği gibi kitlelerin veya gruplarında tutumu olabilir.

7-Tutum ortaya ēıkan davranış yani sonuētur.

8-Tutumlar insan davranışlarını yönlendirip olumlu veya olumsuz davranış sergilenmesine neden olur.

İnsan yaşamında tutumlar özellikle çocukluk döneminde gelişmeye başlar ve bu dönemde değişip gelişmeleri daha kolay olur. Var olan tutumların güçlenmesi veya zayıflaması mümkündür. Tutumların değişebilir nitelikte olmasından dolayı eğitim sistemi içerisinde kullanması mümkündür (Balcı, 2009).

Okumaya yönelik tutumun gelişmesinde öğretmenler sınıf içerisinde etkin rol oynar. Öğrencilerin yaşı, cinsiyeti tutumu etkilerken kız öğrencilerin erkek öğrenciler göre daha iyi tutum geliştirdikleri ortaya çıkmıştır (Başaran ve Ateş, 2009).

Ayrıca okumaya yönelik tutumun pozitif yönde değişmesi için kullanılan okuduğunu anlama stratejileri daha önemli hale gelmektedir. Bu stratejilerle tutum değişince öğrenciler daha başarılı olmaktadır (Demirel ve Epçaçan,2012).

Okuma ile ilgili edinilen tutum birçok araştırmada yer alarak incelenmiştir. Tutum bireye ait bir durumdur. Tutum yaşantı sonrasında oluşur Bu nedenle kişiden kişiye farklılık gösterir. Tutum doğrudan gözlenemez ancak etkilendikleri davranışlara bakarak karar verebiliriz. Tutumun insanın davranışı üzerinde etkisi mevcuttur. Okumaya yönelik tutum ise birden bire oluşmaz belli bir süreç içerisinde meydana gelir (Kırmızı, 2012).

Ayrıca okuma becerisine ilişkin durum saptama yollarından biri tutumdur. Okumaya karşı tutum geliştirmek öğrencilerin tüm yaşantısını etkileyen bir durumdur. Bu nedenle tutumların değiştirilmesi için Okuma Becerileri dersinde öğrencilere bu ortamı oluşturmak gerekir. Bu sürecinin en önemli aşamalarından biri tutumların ölçülmesidir. Tutum ölçme, eğitim sürecinin başında ve eğitim sürecinin sonunda, tutumların değişim düzeyini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Balcı, 2009).

Balcı'ya (2013) göre tutumlar insan psikolojisi ile ilgili gözlemlenebilen davranışlardır. İnsanlar yaşantıları yolu ile çevresindeki varlıklara bir değer atfeder. Bu duruma göre karşıdaki varlıklara karşı olumlu veya olumsuz bir tutum gösterilir. Bu nedenle tutumlar objektif değildir. Tutum denildiğinde aklımıza hemen inançlar veya motivasyonun gelmesi ise yanlış algılamadır.

2.7. Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları (5 ve 6.sınıf)

Türkçe dersi öğretim programında yer alan Türkçe dersinin dört temel becerisi olan okuma, konuşma, yazma ve dinleme becerileri yer almaktadır. Okuma bu dört temel beceriden en önemli olanıdır. Çünkü okuma olmadan diğer becerilerin olması söz konusu değildir. Türkçe dersi öğretim programında yer alan okuma kazanımları okuma becerisinin temelini oluşturmaktadır. İşte Okuma Becerileri dersi bir noktada bu kazanımlar ile örtüşerek öğrencilere ek bir zaman vererek okuma becerisini daha da geliştirmeyi amaçlamıştır. Tablodaki kazanımlar incelendiğinde kimi kazanımları Okuma Becerisi dersi kazanımları ile aynı amaca hizmet etmektedir. 2004 yılında uygulanmaya başlanan “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımlar tabloda belirtilmiştir. Program yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak hazırlanmıştır. Ayrıca programda ilk olarak görsel okuma yer almıştır. Yine programla birlikte ilk kez öğretmen kılavuz kitapları, öğrenci ders kitapları ve çalışma kitapları yer almıştır.

Tablo 1: 5.Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları

5. Sınıf Okuma Kazanımları
1. Okuma Kurallarını Uygulama
1. Okumak için hazırlık yapar.
2. Okuma amacını belirler
3. Okuma amacına uygun yöntem belirler
4. Okuduğu kelimeleri doğru telaffuz eder.
5. Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur.
6. Sesli okumada vurgu ve tonlamalara dikkat eder.
7. Akıcı okur.
8. Kurallarına uygun sessiz okur.
9. Dikkatini okuduğuna yoğunlaştırır.
2. Okuduğunu Anlama
1. Ön bilgilerini kullanarak okuduğunu anlamlandırır.
2. Metinde verilen ipuçlarından hareketle, karşılaştığı yeni kelimelerin anlamlarını tahmin eder.
3. Okuma öncesi, okuma sırası ve sonrasında metinle ilgili soruları cevaplandırır.
4. Metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hakkında tahminlerde bulunur.
5. Okuduklarını zihninde canlandırır.

6.Okuduklarındaki duygusal ve abartılı öğeleri belirler ve sorgular.
7. Okuduklarında ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim (5N 1K) sorularına cevap arar.
8. Farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri dikkate alarak okur.
9. Önem belirten ifadeleri dikkate alarak okur.
10. Okuduklarında karşılaştırmalar yapar.
11. Okuduklarında sebep-sonuç ilişkileri kurar.
12. Betimleyen ve tanımlayan ifadeleri dikkate alarak okur.
13. Genel ve özel durumları bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.
14. Destekleyici ve açıklayıcı ifadeleri dikkate alarak okur.
15. Özetleyen ve sonuç bildiren ifadeleri dikkate alarak okur.
16. Okuduklarında gerçek olanla hayal ürünü olanı ayırt eder.
17. Okuduğu metindeki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
18. Okuduklarının konusunu belirler.
19. Okuduklarının ana fikrini belirler.
20. Okuduğu şiirin ana duygusunu belirler.
21. Okuduklarında yardımcı fikirleri ve destekleyici ayrıntıları belirler.
22-Başlık ve içerik ilişkisini sorgular.
23. Metindeki anlam bakımından çelişkili ifadeleri saptar.
24.Okuduklarından çıkarımlar yapar.
25. Metinde ortaya konan sorunları belirler ve onlara farklı çözümler bulur.
26. Metindeki düşüncelerle kendi düşünceleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler.
27. Bir etkinliğin veya işin aşamaların anlatan yönergeleri uygular.
28. Okuduklarıyla ilgili kendi yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir.
29. Okuduğunu özetler.
30. Okuduklarında "hikâye unsurlarını belirler.
31. Yazarın amacını belirler.
32. Okuduğu metnin yazarı hakkında bilgi edinir.
33. Okuduklarında geçen varlıkları ve olayları sınıflandırır.
34. Görsellerden yararlanarak metnin içeriğini tahmin eder.
35.Okuduğunu anlamlandırmada görsellerden yararlanır.
36. Okuduklarında eksik bırakılan ya da konuyla ilgisi olmayan bilgiyi fark eder.
37. Metin içerisindeki renkli, altı çizili, koyu vb. ifadelerin önemli noktaları vurguladığını bilerek okur.
38. Okumasını, metnin içeriğini ve okuma ortamını değerlendirir.
39. Okuduklarındaki dil, ifade ve bilgi yanlışlarını belirler.
40. Verilen örneklerin konuya uygun olup olmadığını sorgular.
41. Başlıktan hareketle okuyacağı metnin içeriğini tahmin eder.
42. Okuduklarını başkalarıyla paylaşır.
3. Anlam Kurma
1. Metin içi anlam kurar.
2. Metin dışı anlam kurar.
3. Metinler arası anlam kurar.

4. Söz Varlığını Geliştirme
1. Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir.
2. Kelimelerin eş ve zıt anlamlılarını bulur.
3. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.
4. Bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır.
5. Ekleri kullanarak kelimeler türetir.
6. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını ayırt eder.
5. Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Okuma
1. Serbest okuma yapar.
2. Anlama tekniklerini kullanır.
3. Not alarak okur.
4. Okurken önemli gördüğü yerleri belirginleştirir.
5. Metnin türünü dikkate alarak okur.
6. Bilgi edinmek için okur.
7. Eğlenmek için fıkra, bilmece, tekerleme, masal vb. okur.
8. Paylaşarak okumaktan zevk alır.
9. Gazete ve dergi okur.
10. Sorgulayıcı okur.
11. Metindeki anahtar kelimelerle çalışma yapar (MEB, 2006).

5.sınıf okuma kazanımları beş başlık altında 71 kazanım içermektedir. Kazanımların ağırlıklı olarak Okuduğunu Anlama başlığı içerisinde 42 kazanım olduğu görülmektedir. Ayrıca Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Okuma başlığı altında 11 kazanım, Okuma Kurallarını Uygulama başlığı altında 9 kazanım, Söz Varlığını Geliştirme başlığı altında 6 kazanım ve Anlam Kurma başlığı altında ise 3 kazanım yer almaktadır. Okuduğunu anlama başlığı altında 42 kazanımın yer almış olması 5.sınıf Türkçe dersinin okuduğunu anlama üzerinde zaman olarak fazlası ile önem arz ettiğini göstermektedir.

Tablo 2: 6. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları

6. Sınıf Okuma Kazanımları
1. Okuma Kurallarını Uygulama
1. Sesini ve beden dilini etkili kullanır.
2. Akıcı biçimde okur.

3. Kelimeleri doğru telaffuz eder.
4. Sözün ezgisine dikkat ederek okur.
5. Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.
2. Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme
1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
2. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.
3. Metnin konusunu belirler.
4. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.
5. Metindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler
6. Anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirler.
7. Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
8. Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini fark eder.
9. Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini fark eder.
10. Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.
11. Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder
12. Okuduklarını kendi cümleleriyle kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.
13. Metne ilişkin sorulara cevap verir.
14. Metne ilişkin sorular oluşturur.
15. Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.
16. Metnin planını kavrar.
17. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.
18. Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.
19. Metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklar.
20. Metne ilişkin karşılaştırmalar yapar.
21. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.
22. Metine ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.
23. Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.
24. Metnin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar
25. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.
26. Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.
27. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.
28. Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.
29. Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.
30. Okuduğu metne farklı başlıklar bulur
31. Metnin yazarı veya şairi hakkında bilgi edinir.
3. Okuduğu Metni Değerlendirme
1. Metni dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
2. Metni içerik yönünden değerlendirir
4.Söz Varlığını Zenginleştirme
1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili

kelimelere örnek verir.
2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.
3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.
4. Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur
5. Okuma Alışkanlığı Kazanma
1. Okuma planı yapar.
2. Farklı türlerde metinler okur.
3. Süreli yayınları takip eder.
4. Okuduğu kitaplardan kitaplık oluşturur.
5. Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden faydalanır.
6. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır
7. Şiir ezberler, şiir dinletileri düzenler, ezberlediği şiirleri uygun ortamlarda okur.
8. Ailesi ile okuma saatleri düzenler.
9. Beğendiği kısa yazıları ezberler (MEB, 2006).

6.sınıf Türkçe kazanımları içerisinde yer alan okuma kazanımları beş başlık altında 47 kazanım içermektedir. Bu başlıklar ve kazanımlar incelendiğinde Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme” başlığı altında 31 kazanım “Okuma Alışkanlığı Kazanma” başlığı altında 9 kazanım “Okuma Kurallarını Uygulama” başlığı altında 5 kazanım “Söz Varlığını Zenginleştirme” başlığı altında 4 kazanım ve “Okuduğu Metni Değerlendirme” başlığı altında 2 kazanım yer almaktadır.6.sınıf okuma kazanımları incelendiğinde; 5.sınıf kazanımlarındaki gibi ağırlıklı olarak “Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme” başlığı altında 31 kazanım yer almaktadır.

2.9. Okuma Becerileri Dersini Alan Öğrencilerin Özellikleri (11-12 Yaş)

Çocukların okumaya karşı olan ilgileri her dönemde farklı özellikler gösterir. Bu durum okuma becerisi kazandırılırken kullanılmalıdır. Okuma becerisi öğrencilerin erken ergenlik dönemine denk gelmektedir (Balcı, 2009).

Bu yaş grubundaki öğrenciler neden nasıl niçin soruları ile dünyayla etkileşmeye başlar. Masal türü yazıları ve serüven-macera içeren metinleri daha

istekli okur. Çocuklar ayrıca resimli hayale dayalı kitaplardan ve metinlerden uzaklaşmaya başlar. Kız ve erkek öğrenciler farklı kitaplara ilgi duyabilir. Erkek öğrenciler daha çok kahramanlarla özdeşim kurabilecekleri metinleri tercih ederken kız öğrenciler duygusal yazıları tercih eder. Okuma ve araştırma merakının arttığı bir dönemdir. Bu yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak verilen okuma becerileri eğitimi daha verimli olur (Güngör, 2009).

Özbay'a (2009) göre 11 yaşındaki erkek öğrenciler bilim ve keşiflere kız öğrenciler ise okul ve aile ile ilgili konulara ilgi duyar. 12 yaşındaki öğrenciler ise tarih ve efsanelere meraklıdır. Özellikle kız öğrenciler sevgi konulu kitaplara ve yazılara ilgi duyar. Bu dönemle birlikte öğrenciler yanı zamanda gerçek dünyaya alışmaya başlar

2.10. Okuma Becerileri Dersi

Okuduğunu anlama becerisi beraberinde birçok durumu değiştirir. Öncelikle çocuğun okul başarısı değişir (Arıcı, 2012). Öğrenci bu beceriyi yerinde ve zamanında kullandığı takdirde öğrenmeyi de sağlamış olur. Kısacası okuduğunu anlama becerisindeki başarısı eğitimdeki başarısı ile paraleldir (Aşlıoğlu, 2008).

Eğitim ile ilgili literatürde artık zeki çocuk başarılı çocuktur ifadesinin yerine becerilerini geliştirebilen çocuk başarılı çocuktur yer almıştır (Balcı, 2009). Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek demek onların sorgulayan, düşünebilen anlayabilen, ön bilgilerini kullanabilen, okuduğu yazılar arasında bağlantı kurabilen ve anlama yönelik yeni sonuçlar çıkarabilen özelliklere sahip olması anlamına gelmektedir (Güneş, 2013: 128).

Eğitim sisteminde başarılı çocuklar yetiştirmek için öğrencilerin okumaya karşı tutumlarının olumlu yönde olması gerekir. Olumlu tutum geliştirmek kolay bir iş değildir. Çünkü çocuklar televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik ürünleri okumaya göre daha eğlenceli bulmaktadır. Bu da okuma üzerinde olumsuz bir tutum geliştirmelerine neden olur. Öğrencilerin okumaya karşı olumsuz olan tutumları nasıl olumluya dönüştürülür yani okuma becerisi nasıl geliştirilir. Okullarda sürdürülen okuma çalışmalarında daha çok anlama ve anlatım becerileri

üzerinde durulmaktadır. Modern dünyada öğrenciden beklentilerin artması ile okumayı sadece bu çerçevede ele almak yerine daha geniş kapsamlı olarak okuma becerisini hayata yayabilen, problem çözebilen, çevresine uyum gösterebilen işlevsel bir beceri olması üzerinde durulmaktadır (Balcı, 2009).

Ayrıca günümüz eğitim anlayışında sadece okuma anlama üzerinde durulması yeterli görülmemektedir. Artık okuyan anlayan aynı zamanda da okuyup anladıklarından yeni bilgiler öğrenen; yeni bilgilerini sorgulayabilen, yorum katabilen bir okuma becerisi kazandırılmak istenmektedir (Güneş, 2012). Okullarda yapılan değerlendirmelerde okuma anlama becerileri ölçülmeye çalışılmakta fakat değerlendirilmeye çalışılan anlamanın nasıl kullanılacağına yeterince öğretilmediği görülmektedir (Güneş, 2013). Bu nedenlerle Milli Eğitim Bakanlığı 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren ortaokul ve imam hatip ortaokul 5 ve 6. sınıflar için seçmeli olarak Okuma Becerileri dersini uygulamaya koymuştur. Bu dersin öğretim programı incelendiğinde Okuma Becerileri dersinin amaçlarından biride öğrencilerin okuma becerisini geliştirmektir. Öğretim süreci çeşitli etkinliklerle desteklenerek belirli beceriler ve bu beceriler üzerinden birçok kazanımlar verilmektedir. Değişik metin çeşitleri üzerinden yapılan etkinliklerle öğrencilerin okuduklarını anlama, eleştirel okuma, okuma kültürünü geliştirme gibi etkinliklerle beceri geliştirmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2013).

Ayrıca programda e-okuma süreci ile ilgili farkındalık eğitimi de verilmektedir. Çağımızın öğrenci profili bilgisayara dayalı bir sosyal hayat sürdürdüğünden ve bilgiye erişimi bilgisayar üzerinden yaptığından e-okuma ile bilmeden tanışmaktadır. Bu dersin içeriğinde e-okuma sürecinde dikkat edilmesi gerekenler öğrencilere aktarılmaktadır.

Okuma Becerileri dersi Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 14.09.2012 tarihli 160 numaralı kararı ile 2012-2013 öğretim yılından itibaren ortaokul ve imam hatip ortaokullarında uygulanmaya başlamıştır.

Okuma Becerileri dersi öğretim programını inlediğimizde giriş kısmında okumanın bilişsel sürecinden bahsedilmektedir. Programın içeriği incelendiğinde öncelikli olarak okumanın ne olduğu ile ilgili giriş yapılmıştır.

Programa göre okuma; *yazılı, görsel ve elektronik metinler üzerinden dikkat, algılama, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentezleme ve çözümlene gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği, öğrenmede ve eleştirel bilince ulaşmada en etkili dil becerisidir.* Programda okumanın bilişsel bir süreç olduğu vurgulanarak devam edilmiş ve okuma ilgi ve alışkanlığı ile ilgili açıklamalar yer almıştır.

Ayrıca Okuma Becerisi dersi içerisinde ilk olarak yer alana e-okumanın ne olduğuna verilmiştir. Gelişen teknolojik araçlar ile (bilgisayar, cep telefonu) e-okuma yapılmaktadır. Bu araçlarda yer alan elektronik metinlerde yazılı metinlerdeki harfler, resimler, grafikler, sembollerin yanında ses, video, animasyon eklenmektedir.

Sırası ile programın amacı ve öğretim yaklaşımı, programda yer alan beceriler ve kazanımlar sıralanmıştır. Metin türlerinin nasıl işleneceği örnek metinlerle açıklanmaya çalışılmıştır. Programda dersi veren öğretmenlerin sınıfta işleyecekleri metin çeşidine göre aşama aşama süreçler anlatılmıştır.

2.11. Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programının Amaçları ve Öğretim Yaklaşımı

Okuma becerisinin kazandırılması ülkemizdeki bu yeni programın temel amacıdır. Bu program metin üzerinden öğrencilere okuma becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır.

2.11.1. Programın Öğrencilere Yönelik Amaçları

- 1-Akıcı okuyabilen,
- 2- Okuduğunu hatırlayan, anlayan, yorumlayan, değerlendiren,
- 3-Tüm okuma ortamlarına eleştirel bakabilen,
- 4- Paragraf ve metin düzeyinde çözümlenmeler yapabilen,
- 5- Basılı ve elektronik ortamlarda amacına uygun okumalar yapabilen,
- 6-Reklam, haber vb. medya metinlerine sorgulayıcı bakabilen,

7-Ön bilgilerin ve deneyimlerinin okuduğunu anlamada etkili olduğunu farkına varan,

8-Okudukları (öykü, deneme, gazete, dergi vb.) arasında karşılaştırmalar yapabilen,

9-Okuma sırasında kendini değerlendirebilen, daha başarılı bir okuma yapabilmek için yapması gerekenleri belirleyen ve uygulayan,

10-Anlamakta zorlandığı metinlerden kaçınmak yerine metni çözümlmek için çabalayan,

11-Kendi okuma eğilimini belirleyerek okumayı bir kültür haline getiren,

12-Okuma kültürünü geliştirmek amacıyla kütüphane ve bilişim teknolojilerini etkin kullanabilen bireyler olması hedeflenmektedir (MEB, 2012).

Bütün bu hedefleri kazandırabileceğimiz öğrencilere yazılı veya elektronik metinlerden faydalanılarak tümevarım ve tümdengelim şeklinde bir anlama kazandırmayı temel alan bir öğretim programı oluşturulmuştur

2.11.2. Programda Yer Alan Beceriler ve Kazanımlar

Programda becerilerin altında kazanımlar yer almaktadır. Kazanımlar bize öğrencilere kazandıracağımız davranışların daha iyi anlaşılması için becerilerin altında yer almıştır. Programda 5 beceri ve 42 kazanım bulunmaktadır. Birinci beceri; ön okuma çalışmaları yapmadır ve içerisinde 2 kazanım bulunmaktadır. İkinci beceri; okuma sürecinde anlam kurma ve içerisinde 20 kazanım bulunmaktadır. Üçüncü beceri; eleştirel okuma ve içerisinde 9 kazanım yer almaktadır. Dördüncü beceri; okuma kültürünü geliştirme çalışmaları ve içerisinde 6 kazanım bulunmaktadır. Beşinci beceri e-okuma ve içerisinde 5 kazanım bulunmaktadır.

Tablo 3: Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programında Yer Alan Okuma Kazanımları

Okuma Becerileri Dersi Kazanımları
1. Beceri: Ön Okuma Çalışmaları Yapma
1-Metinde yer alan ipuçları (kapak, ön söz, içindekiler, başlık, alt başlık, ve görseller vb.) ve ön bilgilerini kullanarak metnin ya da kitabın içeriği hakkında çıkarımda bulunur.
2-Okuma amacını ve yöntemini (sesli, sessiz, ayrıntılı, göz atarak, not alarak, seçmeli vb.) <i>belirler</i> .
2. Beceri Okuma Sürecinde Anlam Kurma
1- Farklı türlerdeki metinleri boğumlama, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek akıcı biçimde okur.
2-Kelimelerin, deyimlerin ve atasözlerinin anlamlarını metin bağlamını hareketle tahmin eder.
3-Anlam kurmada yazım biçimine ilişkin ipuçlarını (kalın, italik, altı çizili, renkli vb.) kullanır.
4-Yönlendirici ifadelerin (bu yüzden, çünkü, amacıyla, bu amaçla: örneğin, mesela; sonuç olarak, kısacası; fakat, buna rağmen; ayrıca, bunun yanında; özellikle, elbette; öncelikle, son olarak; eğer, şayet vb.) anlam üzerindeki etkisini belirler.
5-Şiirlerdeki ana duyguyu belirler.
6-Başka metinlerden yapılan alıntılarını fark eder.
7-Metin boyunca ana konuyla alt konular arasındaki ilişkiyi takip eder.
8-Metindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.
9-Metindeki örtük anlamları belirler.
10-Metindeki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder
11-Metinde hayal ve gerçek olanı ayırt eder.
12-Okuduğunu anlamada metindeki görsel öğelerden yararlanır.
13-Metindeki önemli bilgileri belirlemek için çeşitli teknikleri (altını çizme, not alma, özetleme, görselleştirme) kullanır.
14-Metnin bölümleri arasındaki bağlantıları kuramadığında metni tekrar gözden geçirir.
15-Metni anlamak için ihtiyaç duyduğu metin dışı bilgilere çeşitli kaynaklardan (başka metinler, İnternet, sözlük vb.)
16-Metni anlamasının <i>önündeki engelleri</i> (<i>dikkatin metinden uzaklaşması, metin içi ilişkileri kuramama, bilgi eksikliği, bilgi eksikliği, bilinmeyen kelimeler, yanlış anlamalar vb.</i>) kaldırmak için çeşitli teknikleri (metne yeniden odaklanma, metin içi ilişkileri gözden geçirme, yüksek sesle okuma, metin dışı kaynaklardan yararlanma vb.) uygular.
17-Ön bilgileri ile metinde geçen bilgileri karşılaştırır, benzer ve farklı yönleri belirler.

18- Okuduğu metnin yazılış amacını sorgular.
19-Başlığın metne uygunluğunu değerlendirir.
20-Görsellerin metne uygunluğunu değerlendirir.
3. Beceri: Eleştirel Okuma
1-Metindeki çelişki veya ön yargı taşıyan ifadeleri belirler.
2-Metindeki edindiği bilgilerin doğruluğunu farklı kaynaklardan kontrol eder.
3-Aynı konuda yazılan farklı metinleri karşılaştırır ve yorumlar
4-Okuduğu metni, kendi hayatındaki ve çevresindeki olay ve durumlarla karşılaştırılır.
6-Okuduğu metinde başka insanları rencide edebilecek ifadeleri belirler.
7-Metindeki örnek ve kanıtların konuya uygunluğunu değerlendirir.
8- Haber metinleri ve reklamlardaki ikna tekniklerini (bilimsel veri, ünlü kişiler, mizah, memnun kullanıcı vb.) çözümler.
9- Şiirleri, öyküleyici metinleri(öykü, roman, masal, fabl, vb.) ve bilgilendirici metinleri (ders kitapları, ansiklopediler, makaleler; yönergeler, kullanma kılavuzları, afiş, etiket) tür özelliklerini dikkate alarak anlamlandırır.
4. Beceri: Okuma Kültürünü Geliştirme
1-Kendine ait okuma hedefleri koyar ve bu hedeflere ulaşma düzeyini değerlendirir
2-Okumaktan hoşlandığı yazar, şair, konu ve türlerde hareketle kendi okuma eğilimini belirler
3-Kendisine ait bir kitaplık oluşturur.
4-Okuma alışkanlığını geliştirmek amacıyla kütüphanelerden yararlanır.
5-İlgisini çeken konulardaki süreli yayınları takip eder.
6-Araştırma yaptığı bir konuyla ilgili elektronik ve basılı kaynaklara ulaşma yollarını bilir
5. Beceri: E-okuma
1-E-okuma süreci ile geleneksel okuma sürecinin farkını (okuma sırası, içerik) kavrar.
2-Okuduğu metinde yer alan yazılı, sesli ve görsel öğelerin her birinin ürettiği anlamı göz önünde bulundurarak metni anlamlandırır.
3-Okuma amacından uzaklaşmadan köprüler (linkler) aracılığıyla bilgi kümeleri arasında geçişler yapar
4-Elektronik ortamda taramalar yapar ve tarama sonucunu amacına uygun olarak sınırlandırır.
5-Elektronik metinlerde gezinme sürecinde yön şaşırma ve kaybolma sorunlarına karşı uygun stratejileri kullanır (MEB, 2012).

Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda olduğu gibi ağırlıklı olarak okuma ve anlama üzerinde

durulmaktadır. Nitekim 2. Beceri Okuma Sürecinde Anlam Kurma içerisinde 20 kazanım buna işaret etmektedir.

2.12. Okuma Becerileri Dersinde Kullanılan Metin Türleri

Metin için literatürde çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Balcı'ya (2013) göre metin hem yazının şekline hem de anlamına yönelik ortaya konan yazılı veya basılı materyallerdir. Metin içerisindeki cümleler belirli bir düzene göre anlam için dizilirler. Okuma anlama becerilerinde metnin türü önemlidir. Bu beceri metinleri sınıflandırarak geliştirilir. Bu derste kullanılan metin türleri öyküleyici ve bilgilendirici şeklinde sınıflandırılır. Bunlar arasında kesin bir sınır belirlemek mümkün değildir.

Güneş'e (2013) göre metin içerisinde duygu, düşünce ve bilginin olduğu yazılı bir araçtır. Ancak metinler amaçlı yazılardır. Yazan ile okuyan insanlar arasında bilgi aktarımı ve zihinsel iletişim metin ile sağlanır.

Onan'a (2013) göre metin birçok kişinin yazı veya söz ile ortaya koyduğu yazınsal bir bütünlüktür. Başka bir anlatımla metin bilgi vermek için ortaya konan yazıdır. Metin aynı zamanda kendi içerisinde anlamlı bir yapı oluşturmuş bir yazıdır. Dilbilimsel olarak metnin tanımı ise belirli bir sıra ile oluşturulmuş anlamlı tümcelerden oluşan bir yapıdır. Metin hem yazılı hem de sözlü bir şekilde oluşturulmuş olabilir.

Özbay'a (2009) göre metin genel anlamda iki temelde oluşur. Bunlar metin içi ve metin dışı unsurlardır. Metin içindeki unsurlar yazarı anlatmak istediklerini dil ile birleştirmesi ile oluşur. Metin dışı unsurlar ise metnin içinde yer aldığı kitabın iç ve dış kapağı, kaynakçası vb.dir.

Ayrıca Günay'a (2013) göre metin birçok insan için basılı veya sözel olarak meydana getirilen bir bütünlüktür. Başka bir ifade ile metin birbiri sıra gelen kelimelerden oluşmuş cümlelerin oluşturduğu bir dizgidir. Ancak metin cümlelerden oluştuğu halde cümleden farklıdır. Yalnız metni anlamlı yapan ise cümlelerdir. Aynı zamanda metin, yazar kişi tarafından oluşturulmuş olsa da

okuyan kişi ile anlam bulan bir üründür. Metinleri anlamak için yapılması mecbur olan işler vardır. Bunlar; metin içerisindeki olay, yer, zaman, kişilerdir.

Metinler aracılığı ile okuma anlama becerilerinin geliştirilmesi Okuma Becerileri dersinde de tıpkı diğer derslerde olduğu gibi kullanılmaktadır. Metinler okuma yapıldıktan sonra anlama ulaşmak için üzerinde düşünerek, çeşitli varsayımlar yürüterek ve değerlendirme yaparak kullanılmalıdır. Metni anlama çalışması ağırlıklı olarak yapılması gereken bir çalışmadır (Güneş, 2013: 262).

Ayrıca okullarda öğrencilerin okuma anlama becerilerini geliştirmek için çeşitli metin türleri kullanılmaktadır. Kullanılan metinlerin türünü bilmemiz öğrenmememizi kolaylaştırır. Metinlerin seçimi yapılırken üç çeşit üzerinde durulmuştur; öyküleyici metin, bilgilendirici metin ve şiir (Güneş, 2013).

2.12.1. Öyküleyici Metin

Diğer bir adı ile hikaye edici veya tahkiyeli metindir. Genel olarak insanların yaşamış oldukları ya da yaşayabilecekleri durumları içeren kısa metinlerdir. Öyküleyici metinlerde ana karakterler ve yardımcı karakterler üzerinden çözüm gerektiren bir olay vardır. Problemin çözümü sonuç bölümünde olur. Aynı zamanda da ana fikir de ortaya çıkar. Hikayelerde serim, düğüm ve çözüm olmak üzere üç bölüm bulunur. Öğrencilerin okuma anlama becerilerinin geliştirilmesinde hikaye edici metinler hikaye haritasına dikkat ederek kullanılması gerekir (Balcı, 2013).

Öyküleyici metinlerin genel olarak özellikleri olayların sıralı bir şekilde anlatılmasıdır. Anlatım şekli üç aşamadan oluşur (Güneş, 2013: 267).

1-İlk önce giriş ile başlar ve arkasından hikayede yer alan insanlar, zaman ve mekan anlatılır.

2-Birinci bölümden sonra arka arakaya bir olay dizimi oluşturulur. Olayların içerisindeki çözüm yolları anlatılır.

3-Son olarak olay bir çözüm ile sonuca ulaşır.

Öyküleyici metinler öğrencilerin tahmin ve yorum yapabilmelerini ve değerlendirme yeteneklerini geliştirmelerini sağlar (Özbay, 2009).

2.12.2. Bilgilendirici Metin

Okullarda kullanımı oldukça yaygın olan bir metin türüdür. Günümüzde bilgiye olan ihtiyaç artarak devam ederken okullarda öğrencilere bilgi verme görevinin bir kısmını bu metinler üzerinden yapmaktadır. Bilgilendirici metinlerde okuma anlamının olması için olaylar aşamalı olarak verilir. Eğitim sistemimiz içerisindeki derslerde çoğunlukla bilgilendirici metinler kullanılır. Bu nedenle bu metinlerin doğru bir yöntemle işlenmesi gerekir. Bilgilendirici metinlerin kullanımı öyküleyici metinlerden sonra gelir. Okuma anlama becerilerinin geliştirilmesinde bu daha doğru bir adımdır (Balcı, 2013).

Bilgilendirici metinler bazı özelliklerinden dolayı hemen fark edilen metinlerdir. Bunlar;

- 1-Metin içerisinde bir ana başlık ve ona bağlı birçok alt başlık olması,
- 2-Çoğunlukla açıklama amacı ile görsellerin kullanılması,
- 3-Belirli kelimelerin ya altının çizgi ile belirgin olması ya da koyu bir şekilde yazılması gibi.

Özbay'a (2009) göre bilgilendirici metinleri birkaç ana noktada toplamak gerekirse:

- 1-Listeleme-Tanımlama
- 2-Kronolojik sıralama
- 3-Açıklama
- 4-Karşılaştırma
- 5-Problem çözme
- 6-Sebeup-sonuç ilişkisi

Bilgilendirici metinler ders içerisinde bir konu hakkında bilgi vermek amacıyla kullanılmaktadır. Genellikle içerisinde anlamı bilinmeyen kelimeler

bulunmamaktadır. Konular ise gerçek hayatta var olan konulardır. Öğrencilere bilgilendirici metinler kavratılırken uygun yollar izlenmelidir. Bölümlerde kısım kısım anlama çalışması yapılmalı, ana fikir ve yardımcı fikirler bulunmalıdır (Özbay, 2009).

2.12.3. Şiir Metni

Şiir diğer yazı türlerine göre daha farklı bir yapıya sahiptir. Şiirde dil kullanımı farklıdır. Aynı zamanda şiirin okunması da farklıdır. Şiir okuma anlama becerilerinin kazandırılmasında ritim, tonlama ve duraklama ile yapılır (Balcı, 2013).

Şiirler yapısı itibari ile ilk bakışta tanınır. En üste bir başlık ve altında da birçok mısra bulunur (Güneş, 2013).

Şiir metinleri öğrencilerin hayal güçlerini zenginleştirir. Ancak çocuklar için yazılan şiirlerin dili sade olmalıdır. Öğrencilerin şiiri sevmeleri için şiir metinleri eğitim sürecinin içinde mutlaka yer almalıdır (Özbay, 2009).

2.13. Programda Metin İşleme Süreci

Okuma Becerileri dersi haftada iki saat işlenmektedir. Okuma Becerileri dersindeki metinlerin (öyküleyici, bilgilendirici ve şiir metni) her biri iki ders saatinde işlenmektedir. Ancak okul, öğretmen ve öğrenci gibi birçok nedenlerden dolayı da metin işleme zamanı azalıp çoğalabilecek şekilde esnek tutulmuştur. Okuma Becerileri dersinde öğretim yılı boyunca bütün metin çeşitlerinin kullanılması ve elektronik metinlere de yer verilmesi gerekmektedir. Okuma Becerileri dersinde metin işleme süreçleri ile ders işlenmektedir. Bu süreçler şu şekildedir:

1.Hazırlık Çalışmaları

2.Anlama Çalışmaları (okuma, metnin bölümlerini anlama ve metin düzeyinde anlam kurma)

3.Eleştirel Okuma Çalışmaları

4.Okuma Kültürünü Geliştirme Çalışmaları

Metin işleme süreçleri metnin özelliğine göre uygulanmaktadır. Bazen bu dört aşama içerisinde kullanılmayanlar olmaktadır. Metin işleme süreçleri ise şu şekilde yapılmaktadır.

2.13.1. Hazırlık Çalışmaları

a. Ön Bilgileri Harekete Geçirme

Bu süreçte öğrencilerin ön bilgileri tazelenir. Bunun için de;

*Sorular sorarak konuyu öğrencilerle tartışma,

*Konu ile ilgili bazı görselleri sınıfa getirerek öğrencilerin görselleri yorumlamasını isteme,

*Konu ile ilgili bir şarkı dinletme,

*Konu ile ilgili başka bir metni okuma,

*Öğrencilere konuyla ilgili resim çizdirme yapılır.

b. Metne Göz Atma: Bu süreçte metin içerisindeki ip uçları ve ön bilgilerle metnini ya da kitabın konusu ile ilgili tahminde bulunma yapılır.

2.13.2. Anlama Çalışmaları (okuma, metnin bölümlerini anlama ve metin düzeyinde anlam kurma)

Anlama çalışmaları üç aşamada yapılmaktadır. Bunlar; okuma, metin bölümlerin anlama ve metin düzeyinde anlam kurma. Bu aşamalar öğrencilerin metin içerisindeki durumları ve konuları anlayabilmesine imkan vermektedir. Okuma aşamasında dikkat edilmesi gereken durum, öğrencilerin metni ilk olarak sınıfta okumalarıdır. Metnin bölümlerini anlama aşamasında metnin bölümleri için ayrı ayrı okuma ve anlama çalışması yapılır. Metin içerisindeki anlamı bilinmeyen kelimeler tahmin edilir veya sözlükten bulunur. Sonra her bölümün konusu ve diğer bölümler ile bağlantısı yapılır. Metin düzeyinde anlam kurma

aşamasında ise metnin tamamının ne anlatmak istediği bulunur. Bu nedenle yardımcı ve ana düşünce bulunur. Bu aşamada asıl amaç metnin öğrenciye vermek istediği mesajı bulmaktır.

2.13.3. Eleştirel Okuma Çalışmaları

Bu aşamada öğrenci şimdiye kadar metnin ne anlatmak istediği ile ilgilenirken şimdi yazarın ne söylemek istediği ile ilgilenmektedir. Yazarın söylemek istediklerinin ve neleri söylemediği üzerinde çalışılmaktadır. Yazarın söylediklerinin ispat ve ikna için neler yaptığı incelenir. Ayrıca öğrenciler metin içerisindeki tezat, ön yargı gibi ifadeleri ya da metnin beğendiği veya beğenmediği kısımların neler olduğu bulur. Ayrıca eleştirel okuma çalışmalarında şu sorular sorulabilir:

- Bu metin neden yazılmış olabilir?
- Bu metin sizi neye inandırmaya çalışıyor?
- Bu metnin hedef kitle kim?
- Bu metinde okuyucunun ilgisini çekebilmek, okuyucuyu inandırabilmek için ne tür teknikler kullanılmış?
- Bu metni, diğer insanlar sizden farklı nasıl anlamış olabilirler?
- Bu metinde hangi yaşam biçimlerine, değerlere ve görüşlere yer verilirken hangileri göz ardı edilmiştir?
- Metnini yazarı ne tür ön yargılara sahiptir?
- Bu metin, daha farklı şekilde nasıl ele alınabilirdi?
- Siz olsaydınız bu metni nasıl yazardınız?
- Bu metinde yer alan kurgusal öğelerin gerçekmiş gibi algılanmasına yönelik ne tür tekniklere başvurulmuş?
- Bu metinde size söylendiği şekilde davranırsanız bu durumdan kimler yararlanabilir? Kimler zarara görebilir?
- Bu metni başka kimin/ kimlerin okumasını isterdiniz? Neden?

2.13.4. Okuma Kültürünü Geliştirme Çalışmaları

Bu aşamada okuma becerisini öğrencilerde kalıcı hale gelmesi, okumanın bir zevk ve kültür haline gelmesi için çalışmalar yapılır. Bunun için de öğrencilere okunan metinlerin yazarı ile ilgili çalışmalar verilebilir.

2.14. Programda Ders ile İlgili Ölçme ve Değerlendirme

Eğitim öğretim süreci içerisinde genel olarak öğrencilerin kazandırmaya çalıştığımız becerilerin ne kadarını kazandıklarını belirlemek amacı ile ölçme ve değerlendirme yapılır. Yerinde yapılan bir ölçme değerlendirmede öğrencilerin eksiklikleri tespit edilir ve giderilmeye çalışılır (Karip, 2009).

2005 Türkçe Öğretim Programı'nda değerlendirme amaçlı olarak 'Okuma Gelişim Dosyası' adı altında bir dosya ile değerlendirme çalışması yapılırken Okuma Becerileri dersinde değerlendirme metinler ile birlikte dersi işleme süreci içerisinde yapılmaktadır. Böylelikle öğretmen sınıf içerisinde öğrencilerine hemen müdahale etme durumu ortaya çıkmaktadır. Dersin seçmeli olması öğrencilerin not ile değil beceri geliştirmeleri ile ilgili değerlendirme olanağı sağlamaktadır. Öğretmenler metin işleme sürecinde öğrencilerin uygun zamanlara sorular sorarak okuma anlama becerilerinin durumu ile ilgili bir tespit ve geri bildirim yapabilmektedir. Metinlerin türlerine ya da okuma çalışmalarının çeşidine göre değerlendirilmeler yapılabilmektedir.

Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'na göre (2012) değerlendirme öğrencilere not vermek için değil eksik kalan yönlerinin tespiti ve tamamlanması için yapılmalıdır. Zorbaz'a (2005) göre ölçmede önemli olan ölçmenin konusu olan nitelik ve niteliğin var olmasıdır. Ölçme niteliği doğrudan ve dolaylı olarak ölçülebilir.

Araştırma esnasında not ile değerlendirilmeyen Okuma Becerileri dersi 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren not ile değerlendirilmeye başlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel bir alan araştırmasıdır. Betimsel araştırmalar bir konu üzerindeki durumu belirlemeye yönelik araştırma yöntemidir. Araştırmada nitel veri toplamak için öğretmen ve öğrencilere yönelik ayrı ayrı hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Hatay ilinde bulunan dört ilçede (Antakya, İskenderun, Kırıkhan, Reyhanlı) ortaokul 5.sınıflardaki Okuma Becerileri dersini alan tüm öğrenciler ile bu dersi veren öğretmenlerdir. Araştırmanın örnekleme ise evrende bulunan ortaokullarda görevli 30 Türkçe öğretmeni ve 5. sınıf öğrencilerinden olmak üzere 56 öğrencidir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Çalışma Grubu	Öğretmen	Öğrenci
Antakya	10	16
İskenderun	10	20
Kırıkhan	5	10
Reyhanlı	5	10
Toplam	30	56

Araştırmanın yöntemi tesadüfi olmayan amaçsal örnekleme yöntemidir. Amaçsal örnekleme (purposel sampling) çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlayan bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2012: 90). Araştırmanın örneklemindeki 30 Türkçe öğretmeni Hatay ili ve ilçelerindeki ortaokullarda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 12'si bayan, 18'i de erkektir. Örneklemedeki öğrencilerin ise 39'u kız, 17'si erkektir. Öğrenciler Hatay ilindeki dört ilçeden seçilmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre ilçelerdeki dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğretmen ve Öğrencilerin Cinsiyeti

Çalışma Grubu	Öğretmen		Öğrenci	
	Bayan	Erkek	Kız	Erkek
Antakya	3	7	13	3
İskenderun	4	6	12	8
Kırıkhan	3	2	6	4
Reyhanlı	2	3	8	2
Toplam	12	18	39	17

3.3. Veri Toplama Araçları

Ölçme araçlarının sahip olması gereken özelliklerin başında geçerlilik, güvenilirlik ve kullanılabilirlik gelmektedir. Geçerlilik ölçme aracının ölçmeyi hedeflediği özelliği diğer özellikler ile karıştırmadan doğrudan ölçebilmesidir. Güvenirlik ise ölçme aracının ölçmek istediğini tutarlı bir biçimde ölçebilmesidir. Bundan dolayı araştırmada kullanılan ölçeklerin bu özelliklere sahip olması için gerekli şartlar kontrol altına alınmıştır (Karasar, 2012: 147).

Araştırmada kullanılan ölçme araçları şunlardır:

1.Öğretmen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.

2.Öğrenci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.

3.3.1. Öğretmen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi ve görüşme formu ile toplanmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uzman görüşüne başvurulmuş kapsam geçerliliği oluşturulmuştur. Öğretmenler için hazırlanan form beş kısımdan (A,B,C,D,E) oluşmaktadır. Formun (A) kısmında öğretmenlerin kişisel bilgilerine yönelik 11 soru bulunmaktadır. (B) kısmında ise Okuma Becerileri dersinin öğretim programına ilişkin 8 tane yarı yapılandırılmış açık uçlu soru bulunmaktadır. (C) kısmında Okuma Becerileri dersinin işlenişine yönelik 7 tane yarı yapılandırılmış açık uçlu soru bulunmaktadır. (D) kısmında 5.sınıf öğrencilerine ilişkin 6 tane yarı yapılandırılmış açık uçlu soru bulunmaktadır.(E) kısmında ise Okuma Becerileri dersinin ölçme ve değerlendirilmesine ilişkin 2 tane yarı yapılandırılmış açık uçlu soru bulunmaktadır. (Ek-1)

Tablo 6: Öğretmen Görüşme Formu Sorularına İlişkin Belirtke Tablosu

No	Soru Türü	Soru Sayısı
A	Öğretmen Kişisel Bilgi Formu	11
B	Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı	8
C	Okuma Becerileri Dersinin İşlenişi	7
D	Okuma Becerileri Dersini Alan Öğrenciler	6
E	Okuma Becerileri Dersi Öğretiminde Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri	2
Toplam		34

İlk hazırlanan form 5 öğretmen ve 10 öğrenciye uygulanmış. Ardından soru sayılarında ve soruların içeriğinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının hazırlanma ve uygulanma aşamasında MKÜ Eğitim Fakültesinden 2 Türkçe Eğitimsi,1 Edebiyat Eğitimsi ile 1 Ölçme ve

Değerlendirme uzmanından görüş alınmıştır. Soruların hazırlanması sırasında alan yazın incelenmiştir. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile ilgili okullar doğrudan araştırmacı tarafından aranarak randevu alınıp uygulanmıştır. Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin gönüllü olması esas alınmıştır.

Okuma Becerileri dersini veren öğretmenlerden; 26'sı Üniversitelerin Türkçe Öğretmenliği Bölümünden mezun iken 2'si Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, 1'i Türk Dili ve Edebiyat Öğretmenliğinden ve 1'i Anadolu Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Tamamlama Programı'ndan mezundur.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezuniyet Durumu

Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul	Öğretmen Sayısı
Türkçe Öğretmenliği	26
Türk Dili ve Ed. Bölümü	2
Eğitim Ens.(Lisans Tamamlama)	1
Türk Dili ve Edebiyat Öğretmenliği	1

Okuma Becerileri dersiyle ilgili yarı yapılandırılmış görüşme yaptığımız öğretmenlerin meslekleriyle ilgili kıdem durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumu

Öğretmenlerin Kıdem Yılı	Öğretmenlerin Sayısı
1-5 Yıl Arası	6
6-10 Yıl Arası	14
11-15 Yıl Arası	8
15 yıl ve üzeri	2
Toplam	30

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 60’tan fazlası) mesleğinde 10 yılını dolduran genç öğretmenlerden oluşmaktadır. Mesleğinde 15 yıl ve üzeri bir kıdeme sahip öğretmen sayısı 2’dir. Ayrıca görüşme yapılan öğretmenlerin lisansüstü eğitim durumları incelenmiş olup 30 öğretmenden hiçbiri lisansüstü eğitim almamıştır.

3.3.3. Öğrenci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ilk olarak 23 tane yarı yapılandırılmış sorudan oluşmaktadır. Ön uygulama sonucunda forma yeni sorular eklenmiş bazı sorular çıkarılmıştır. Formun son halindeki 29 tane yarı yapılandırılmış soru uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur. Öğrencilerle yapılan görüşmeler gerekli izinler alınarak 20 ile 30 dakikalık sürelerde ders saati dışında yapılmıştır (Ek-2).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Hatay ili genelindeki ortaokullardan seçilen örneklemelerden toplanmıştır. Amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilen okulların müdürleri ile önceden görüşme yapılarak Okuma Becerileri dersinin günü ve saati tespit edilerek belirlenen gün ve saatte çalışma için veri toplanmıştır. Araştırmacı tarafından öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşme öncesinde yarı yapılandırılmış görüşme ile ilgili ön bilgilendirme yapılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler genellikle 20 ile 30 dakikalık sürelerde yapılmıştır. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşmeler bilgileri dahilinde ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Ses kayıt cihazındaki veriler daha sonra yazıya aktarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verileri analiz etmek için nitel araştırma yöntemi olan içerik analizi tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi sonucunda toplanan veriler kullanılarak kavram ve ilişki ortaya koymak gerekmektedir. Ayrıca toplanmış olan veriler belirli bir kavram şekli verildikten sonra düzenlenir ve temalar oluşturulur. Birbirine benzeyen kavram ve temalar bir araya getirilerek

yorumlanır. Bu nedenle birinci aşama verilerin kodlanması, ikinci aşama temaların oluşturulması, üçüncü aşama kod ve temaların düzenlenmesi, dördüncü aşama elde edilen bulguların açıklanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, Okuma Becerileri dersine ilişkin öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sorularından elde edilen bulgular sunulmuştur. Görüşmeler ses kaydına alınmış ve araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır. Metne yönelik yapılan içerik analizinde ise cümle esas alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri cümleler halinde alt alta yazılmış, aynı veya aynı anlama gelen cümleler tekrarlandıkça yazılı cümleye frekans işareti konulmuştur. Frekansları çıkarılan görüşler bazen tümevarıma dayalı analiz bazen de kategorik analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir.

4.1.1. Okuma Becerileri Dersine Yönelik Öğretmen Görüşmeleriyle İlgili Bulgular

Bu çalışmada daha önceden araştırmacı tarafından hazırlanan sorular (Ek-1) ele alınarak Okuma Becerileri dersini veren 30 ders öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Öğretmenlere Okuma Becerileri dersiyle ilgili herhangi bir seminer veya bilgilendirme alıp almadıklarına dair sorulan sorulara; öğretmenlerin sadece 3'ü bir kez olmak üzere evet derken 27'si hayır demiştir. Hayır diyen 27 öğretmene öğretim programına yönelik bilgilendirme ihtiyaçlarını nasıl giderdikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

- Görsel – işitsel iletişim araçlarıyla (TV, İnternet vb.) (22)
- Bilimsel yayınlarla (Kitap, dergi, makale vb.) (12)
- Diğer öğretmenler aracılığıyla (10)
- Öğretim programı kılavuzuyla (1)
- Sivil Toplum kuruluşları yolu ile (-)

4.1.2. Uygulanmakta Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programına İlişkin Bulgular

“Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı’ndaki kazanımları gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 22’si gerçekçi ve uygulanabilir olduğunu,

- 6'sı da gerçekçi bulmuyorum,
- 1'i kısmen gerçekçi buluyorum,
- 1'i de programı incelemediğini belirtmiştir.

Bu sorular çerçevesinde öğretmenler açıklamalar kısmında ayrıca şu görüşleri belirtmiştir.

Kazanım ve becerileri gerçekçi bulan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde 2 öğretmen bu beceri ve kazanımların “Türkçe dersi ile örtüştüğünü” ifade etmiştir. Kazanımları ve becerileri gerçekçi bulan 3 öğretmen de Okuma Becerileri dersinin kitabının olmamasının kazanım ve becerileri uygulamanın önünde bir engel olduğunu ifade ederek” Kazanımlar ve beceriler kitap ile birlikte işlenseydi daha iyi olurdu” şeklinde görüş belirtmiştir. 2 öğretmen de “ İnternet ile ilgili kısım hariç gerçekçi” şeklinde açıklama yapmıştır. 2 öğretmen de” Genel olarak gerçekçi, öğrencilerde sıkıntı var” ifadesini kullanmıştır. Öğretmenlerden 1'si kazanımlar ve becerilere yönelik olarak “ Öğretmene ve fiziksel yapıya bağlı olarak gerçekçi” demiştir. Bu durum dersi veren öğretmenlerin yeterliliği konusuna işaret etmektedir. ” 1 öğretmen de “Kazanımlar ve beceriler yeterli değil, çeşitlenebilir ” şeklinde açıklamada bulunmuştur..

Kazanımları gerçekçi bulmayan öğretmenlerin 3'ü kazanımların ve becerilerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını düşünmektedir. Bu durum programın uygulandığı okullar ve öğrenciler arasındaki çeşitli farklılıklardan kaynaklandığını belirtmiştir. Ayrıca Programın Türk Milli Eğitim sistemi içerisindeki öğrencilerin seviyesine uygun şekilde hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.

Yine kazanımları ve becerileri gerçekçi bulmayan öğretmenlerin 3'ü kazanımların sıkıntılı olduğunu düşünmektedir. Kazanımları kısmen gerçekçi bulan 1 öğretmen ise bunun öğrencilerin okuma konusunda sıkıntılı olmasına bağlamaktadır.

Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda toplam 5 beceri ve bu 5 becerinin altında yer alan toplam 42 kazanım bulunmaktadır.

Bir öğretmen de Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nı incelemediğini belirterek programa uygun ders işlemediğini belirtmektedir.

Okuma Becerileri dersinin gerekli olup olmadığı sorulmuştur.
Öğretmenlerin;

- 29'u Okuma Becerileri dersinin gerekli olduğunu,
- 1'i dersin gerekliliğinin öğrencilerin akademik durumuna göre değişebileceğini belirtmiştir.

Okuma Becerileri Dersinin Öğretim Programı incelendiğinde programın amacının genel olarak okunacak yazı üzerinden öğrencilerin okuma ve anlama yeteneklerini geliştirmek olduğu görülmektedir. Ayrıca metne dayalı bir yaklaşım esas alınmaktadır. Programın amaç ve yaklaşımını nasıl buluyorsunuz sorusuna öğretmenlerin;

- 22'si uygun ve uygulanabilir olduğunu,
- 6'sı uygun olmadığını,
- 2'si ise öğretim programını incelemediğini söylemektedir.

Programın amacını ve yaklaşımını iyi bulan öğretmenlerin; 5'i *okuma becerisini artırdığı için 4'ü okumaya teşvik ettiği için uygun ve uygulanabilir* olarak değerlendirmiştir. Bu bulgu okuma becerisi dersinin öğretmenler tarafından genel olarak okuma becerisini artıran bir ders olarak düşünüldüğünü göstermektedir.

Uygun olmadığını belirten öğretmenlerin ise;

- 2'si daha açıklayıcı ve görsel olabilir,
- 2'si amacında eksiklik var,
- 1'i öğrenci seviyesinin üstünde,
- 1'de öğrenci ve öğretmen açısından farklı olmalıydı şeklinde düşünülmektedir.

Bu sonuçlara göre öğretmenlerin dersin daha basit düzeye çekilerek işlenmesi fikrini doğurmaktadır. Dersin yaş olarak 5. sınıf öğrencilerine verildiği

düşünüldüğünde bu sınıfa gelene kadar yeterli ölçüde bir okuma alışkanlığı kazandırılmaması nedeni ile ilgili bir çıkarım yapıldığını ve durumdan dolayı dersin amaç ve yaklaşımlarının daha basit seviyede olması istenildiği düşünülmektedir.

“Programın getirdiği yenilikler var mı?” sorusuna öğretmenlerin;

- 15’i programın yenilikler getirdiğini,
- 11’i programın yenilikler getirmediğini,
- 3’ü de program hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını
- 1’i kısmen yenilikler getirdiğini belirtmiştir.

Yenilik olduğunu söyleyen öğretmenlerin 4’ü *öğrencilerin böylelikle kitap okumasını sağladığını*,3’ü *okuma alışkanlığı kazandırdığını*,1’i *okumaya daha çok zaman ayrıldığını*,1’de *eleştirel beceri kazandırdığını* söylemiştir.

Yenilik getirmediğini düşünen öğretmenlerin 5’i Türkçe dersinden farklı olmadığını söylemiştir. Bu durum öğretmenlerin dersi bir kitap okuma dersi olarak algıladıklarını göstermektedir. Böylelikle öğretmenlerin Okuma Becerileri dersini bu anlayışa göre işledikleri sonucunu çıkarmak yanlış olmayacaktır.

“Okuma Becerileri Dersine yönelik ders kitabına ihtiyaç hissediyor musunuz? ” sorusuna öğretmenlerin;

- 16’sı evet,
- 11’i hayır,
- 3’ü kısmen olarak belirtmiştir.

Hayır cevabını veren öğretmenlerden 1’i *metinleri kendisinin seçmek istediğini* belirtmiştir. Bu sonuçlara göre evet cevabını veren öğretmenler metin seçimi konusunda belirli bir zaman ve emek harcadıklarından dolayı kitabı hazır kaynak olarak daha pratik görmektedir. Hayır cevabını veren öğretmenler ise bahsi geçtiği üzere dersi bir kitap okuma (hikaye, roman) dersi olarak işlediklerinden herhangi bir kaynak kitap ihtiyacı hissetmemektedirler.

“Hazırlanacak kitapta nelere dikkat edilmesini istersiniz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 13'ü metinler ilgi çekici olmalı,
- 7'si öğrenci seviyesine göre olmalı,
- 2'si okuma üzerinde durulmalı,
- 2'si zengin materyal ile desteklemeli,
- 1'i eleştirel beceri kazandıracak şekilde olmalı,
- 1'i Türkçe kitabına benzer olmalı,
- 1'i hazırlanan programa uygun olmalı,
- 1'i dil bilgisi konuları olmalı,
- 1'i arı bir Türkçe olmalı,
- 1'i kitap düşünmüyorum demiştir.

“Dersin, Türkçe dersinden farklı olduğunu düşünüyor musunuz?”
sorusuna öğretmenlerin;

- 15'i farklıdır,
- 11'i farklı değil,
- 3'ü kısmen farklıdır,
- 1'i görüş belirtmemiştir.

Farklı olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşleri şu şekilde açıklanmıştır.

- 8'i Türkçe dersinden farklı daha çok okuma yapıyoruz,
- 3'ü Türkçe dersinden farklı ama aynı zamanda destekçisi,

Kısmen farklı olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşleri şu şekilde açıklanmıştır.

- 2'si okuma hariç farklıdır,
- 1'i Türkçe dersinin içerisindeki bir alan,

Bu durum öğretmenlerin farklılığı iyi belirtmediklerini göstermektedir. Çünkü iki programı karşılaştıracak seviyede bir bilgiye sahip değillerdir.

“Programda Okuma Becerileri dersine ayrılan süreyi yeterli buluyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin 22'ü yeterli; 8'si yetersiz cevabını vermiştir. Yetersiz cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekilde açıklanmıştır.

- 3'ü yeterli görmüyorum her gün bir saat okuma dersi olmalı,
- 2'si haftada 4 saat 2 gün olmalı,
- 1'i ders saati artmalı, blok olmalı,
- 1'i tüm sınıflarda olmalı sadece 5 ve 6. sınıflarda değil,
- 1'i tüm haftaya yayılmalı,

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda ki amaç ve kazanımların gerçekleştirilmesi için öngörülen sürenin yeterli olduğunu belirtmiştir.

4.1.3. Okuma Becerileri Dersinin İşlenişine Yönelik Bulgular

“Programda yer alan e-okuma becerisini derslerinizde nasıl uyguluyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 24'ü uygulamadığını,
- 5'i kısmen uyguladığını,
- 1'i de e-okumanın ne olduğunu bilmediğini söylemiştir.

e-okumayı uygulamayan öğretmenlerin cevabı şu şekilde olmuştur.

- 11'i okulumuzda yeteri kadar imkan olmadığından uygulayamıyorum.

E-okuma şimdiye kadar herhangi bir ders içerisinde yer almayan bir okuma çeşididir. Fakat günümüz eğitim sistemi içerisinde artık gerekli olduğu fark edilmiştir. Günümüzde öğrenciler internete ile çok hızlı ve erken yaşta tanışmaktadır. İnternet kullanımı evlerde oldukça yaygınlaşmıştır. Ancak öğrenciler bilgisayar ve internet ortamında var olan bilgilerden nasıl faydalanacaklarını tam olarak bilememektedir. Öğrencilere bilgiye ulaşma, doğruluğunu test etme ve bu bilgiyi kullanma şekilleri öğretilirken aynı zamanda bu durumun sakıncalı yönlerini de ile öğretilmesi ihtiyacı doğmuştur. Seçmeli Okuma Becerileri dersi e-okuma üzerinden bu ihtiyacı gidermek için atılmış olumlu bir adımdır.

“Metin işleme sürecinde metinleri nasıl seçiyorsunuz? Daha çok hangi tür metinleri tercih ediyorsunuz? Niçin?” sorularına öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar şu şekilde olmuştur.

- 9’u öğrencilerin dikkatini çekecek metinler seçiyorum,
- 6’sı öğrencilerin anlayabileceği metinler seçiyorum,
- 4’ü metin seçmiyorum,
- 3’ü 100 temel eserden seçiyorum,
- 2’si günlük hayattan metinler seçiyorum,
- 2’si öğrencilerin yorum güçlerini geliştirecek metinler seçiyorum,
- 1’i kazanımlara uygun metinler seçiyorum,
- 1’i Türkçe dersi ile paralel metinler seçiyorum diye ifade etmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde öğretmenlerin metin seçiminde öğrencilerin durumunun dikkate alındığı görülmektedir. Bu durum dersin daha etkili olmasını da sağlamaktadır.

“Daha çok hangi tür metinleri tercih ediyorsunuz?” sorusuna öğretmenler şu şekilde cevap vermiştir.

- 10’u öyküleyici metinler yani olay içerikli metinler seçiyorum,
- 2’si evrensel özelliği olan ya da geleneksel metinler seçiyorum,
- 2’si şiir türü seçiyorum,
- 2’si bilgilendirici metinler seçiyorum,
- 1’i masalları tercih ediyorum,
- 1’i tekerlemeler seçiyorum,
- 1’i fabl türü metinler seçiyorum,
- 1’i macera türü metinler seçiyorum şeklinde belirtmiştir.

Metin türü seçiminde öğretmenlerin en çok öyküleyici metinler seçtikleri belirlenmiştir Bunun sebebi yaş itibari ile öğrencilerin öyküleyici metinleri daha ilgi çekici ve anlaşılır bulmasıdır. Okuma Becerileri dersi öğretim programında öğrenciler sene boyunca öyküleyici metinler (öykü, roman, masal, fabl vb.); bilgilendirici metinler (ders kitapları, ansiklopediler, makale, deneme, sohbet, afiş, etiket, kullanma kılavuzları, gazete haberi vb.) ve şiir gibi eşitli metinler okuyabileceklerdir. Ayrıca bu metinler e-okuma olarak bilgisayar ortamında da

işlenebilmektedir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre %25 öyküleyici metin şeklindedir. Masal, fabl şeklinde verilen cevapları da eklediğimizde bu oran % 46 'ya yükselmektedir.

“Metinleri işlerken nasıl bir ön hazırlık yapıyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 12'si kitaplardan ön hazırlık yapıyorum,
- 11'i öğrencilerin durumuna göre hazırlık yapıyorum,
- 8'i internetten hazırlık yapıyorum,
- 3'ü ön hazırlık olarak programa bakıyorum,
- 2'si sorular hazırlıyorum,
- 1'i ön hazırlık yapmıyorum şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde %40'ı ders kitabı olmadığı için derse kaynak veya yardımcı kitaplardan hazırlık yaptıklarını söylemiştir. Bu durum dersteki kitap ihtiyacını ortaya koymaktadır. Okuma Becerileri dersi öğretim programına göre derse hazırlık öğretmenin ders kitabı olmadığı için metin belirlemesi ile olmaktadır. Derse hazırlık olarak öğretmen programda incelendiğinde şunlar yer almaktadır.

- Sorular sorarak konuyu öğrencilerle tartışma,
- Konu ile ilgili bazı görselleri sınıfa getirerek öğrencilerin görselleri yorumlamasını isteme,
- Konu ile ilgili bir şarkı dinletme,
- Konu ile ilgili başka bir metin okuma,
- Öğrencilere konu ile ilgili resim yaptırma.

Öğretmenler dersin dışındaki zamanlarda hazırlık olarak; daha çok dersi işlemeye yönelik kaynak ihtiyacı araştırma ve buldukları bu kaynak ile dersi nasıl işleyeceği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öğretmenlerin sınıfta dersi işlerken programa uygun nasıl bir hazırlık yaptıkları ile ilgili herhangi bir cevap yer almamaktadır.

“Derste işlemek için seçtiğiniz metinleri yaşamla nasıl ilişkilendiriyor musunuz? Nasıl ilişkilendiriyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 28'i evet,
- 2'si hayır şeklinde ifade etmiştir.

Metinleri yaşamla ilişkilendiren öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 3'ü metinler zaten ilişkili,
- 1'i Türkçe dersi ile ilişkilendiriyorum,
- 1'i sadece yaşamla değil diğer derslerle de ilişkilendiriyoruz,

Okuma Becerileri dersinde seçilen metinleri öğretmenlerin % 93 yaşamla ilişkilendirerek seçtiklerini söylemiştir. Metinler yaşamla ilişkilendirildiklerinde daha kalıcı öğrenmeler sağlanmaktadır. Öğretmenler bu durumun farkında olarak derslerini işlemektedirler. Hatta öğretmenlerin %3'ü dersi diğer derslerle de ilişkilendirmektedirler. Öğretmenlerin %10'u metinlerin seçiminde bu durumu göz önünde bulundurduğunu böylelikle ders işleme sürecinde ayrıca yaşamla ilişkilendirmek için çaba gösterme ihtiyacı kalmadığını belirtmiştir.

“Konuları anlatırken teknolojik araç gereç kullanır mısınız? Hangilerini daha çok kullanıyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 14'ü hayır teknolojik araç gereç kullanmıyorum,
- 9'u evet teknolojik araç gereç kullanıyorum,
- 7'si bazen kullanıyorum şeklinde ifade etmiştir.

Teknolojik araç gereç kullanıyorum diyen öğretmenlerin 5'i sadece fotokopi kullandığını, 9 öğretmen ise projeksiyon kullandığını ifade etmiştir. Ayrıca 9 öğretmenin 5'i sınıfta kişisel bilgisayarını da kullandığını belirtmiştir. Hayır diyen öğretmenlerin kullanmama sebebi olarak okulun donanım yetersizliği olduğunu söylemiştir. Günümüz eğitim sistemi içerisinde artık bilgisayar ve internet kullanım olarak yer almaktadır. Teknoloji kullanımında sosyoekonomik çevre etkili olmaktadır. Araştırmanın sonuçları da bunu göstermektedir. Devlet desteği ile sapsanamayan imkanlar velilerin desteği ile sağlanmaya çalışılmaktadır.

“Metinleri işlerken sınıfta nasıl bir yol izliyorsunuz?” sorusuna öğretmenler;

- 10’u okuma yaparak,
- 10’u okuduklarını anlamaya yönelik sorular sorarak,
- 6’sı oyunlaştırıp somutlaştırarak işlerim,
- 4’ü fotokopi dağıtıyorum,
- 1’i hikaye tamamlama yaptırıyorum, hikaye özeti çıkartıyorum,

Okuma Becerileri dersi öğretim programına göre metinlerin işleme süreci şu şekilde olmaktadır:

Hazırlık, anlama, eleştirel okuma ve okuma kültürü oluşturma. Öğretmenler metin işleme sürecinde bu aşamaların hepsini kullanmak zorunda değildir. Metnin içeriğine ve öğrencilerin seviyesine göre süreci yönlendirebilmektedir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre % 33’ü okuma; yine %33’ü anlamaya yönelik sorular sorarak işlemektedir. Eleştirel okuma ve okuma kültürünü geliştirmeye yönelik çalışmalar yer almamaktadır.

“Dersle ilgili herhangi bir materyal geliştirdiniz mi?” sorusuna öğretmenlerin %100’ü materyal geliştirmedini ifade ederek cevap vermiştir.

4.1.4. Öğretmenlerin Okuma Becerileri Dersini Seçen 5. Sınıf Öğrencilerine Yönelik Görüşleri

Yapılan araştırmaların ortaya koyduğu sonuçlar göstermektedir ki ilgi birçok davranışın ortaya çıkmasını ve devam etmesini sağlamaktadır. Okumaya yönelik ilgi ise öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılırken belki de üzerinde sıkça durulan ve önemi vurgulanana bir olgudur. İlgi okuma sürecini ve anlama yeteneğini desteklemektedir. Öğrencilerin var olan, ortaya çıkmamış ilgilerini keşfederek yapılan bir okuma becerisi eğitimi hedeflere uygun olmaktadır. Yine kız ve erkek çocuklarının farklı olan ilgi alanlarına uygun bir dersin hem ilgiyi artırmada hem de kazanımların kalıcılığını sağlamadaki rolü büyüktür.

Öğrencilere okuma ilgisi kazandıran veya var olan ilgilerin artıran bir ders sunduğumuza beraberinde bir alışkanlık kazandırma söz konusu olur. Okuma alışkanlığı Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde 1. sınıftan itibaren kazandırılması hedeflenen nitelik yerleştirilemeyen bir durumdur. Bu nedenle öğrencilerin bu ders olan ilgisi artırılırsa okuma becerilerinin gelişmesine ve bu doğrultuda da okuma alışkanlığının kazandırılması mümkün olabilecektir.

“Öğrencilerin Okuma Becerileri dersine yönelik ilgisini nasıl buluyorsunuz? Sebepleri nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin;

- 16’sı öğrenciler derse ilgili,
- 7’si öğrenciler derse ilgili değil,
- 7’si kısmen ilgili şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğrenciler derse ilgili diyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 9’u ilgileri gayet iyi,
- 4’ü farklı etkinlikler onları derse çekebiliyor,
- 1’i not kaygıları olmadığı için derse sevecek katılabiliyorlar,

Araştırma sonuçları göstermektedir ki 30 öğretmenin 16’sı yani %53 ‘ü okumaya yönelik ilginin var olduğunu belirterek bu konuda sıkıntı yaşanmadığını vurgulamaktadırlar.

“Öğrenciler derste aktif hale geliyor mu?” sorusuna öğretmenlerin;

- 17’si öğrenciler aktif,
- 13’ü öğrenciler kısmen aktif olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin kısmen aktif olduğunu belirten öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 5’i öğrenciler okuma da değil soru sorunca aktif oluyor,
- 5’i öğrenci seviyesine göre değişiyor,
- 1’i okuduğunu anlattırınca aktif hale geliyorlar,
- 1’i zamanla aktif hale geliyorlar,

- 1'i okumaya karşı olan ilgilerini araştırıp ona göre davranınca aktif hale geliyorlar demiştir.

Okuma Becerileri dersinin işleniş olarak okuma ağırlıklı yapılması öğrencilerin derste aktif olmasını kısmi olarak engelliyor olabilir fakat öğrencilerin okudukları metin üzerinden anlama çalışmaları yapıldığında bu durum lehte kullanılabilir. Yukarıdaki cevaplara bakıldığında büyük çoğunlukla öğretmenlerin okuma anlama soruları ile öğrencileri derste aktif hale getirdikleri görülmektedir.

“Öğrencilerin ilgilerini artırmak için hangi etkinlikleri yapıyorsunuz?

Başka neler yapılabilir?” sorusuna öğretmenler;

- 12'si öğrencinin dikkatini çekerek ilgi çekilebilir,
- 7'si soru cevap ile ilgileri çekilmeli,
- 5'i ilgi çekici kitaplar ile yapılabilir,
- 2'si teknolojik aletlerle ilgilerini çekebiliriz,
- 1'i derse katılmak ilgilerini artırıyor,
- 1'i ilgili olan öğrenci dersi seçmeli,

“Öğrencilerin kitap okuma düzeyleri ile derse olan ilgileri arasında bir bağ olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 17'si evet bağ var,
- 12'si kısmen bağ var,
- 1'i hayır bağ yok şeklinde olmuştur.

Kısmen bağ var diyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 10'u okumayı seven derse karşı ilgili olabiliyor,
- 2'si tam olarak düşünmüyorum ama kitap okuyan öğrenciler daha başarılı oluyor.

Evet bağ var diyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 7'si kesinlikle bir bağ var. Tüm derslere karşı ilgili oluyorlar şeklinde ifade etmiştir.

Açıkçası Okuma Becerileri dersi alan öğrencilerin dersin dördüncü becerisi olan “Okuma Kültürünü Geliştirme” ile birlikte edinmiş olacakları kazanımlar itibari ile kitap okuma düzeylerinde artış olabilir. Bu nedenle bu kazanımları elde etmiş öğrenci okumayı seven bir öğrenci konumundadır. Ayrıca kendi okuma eğilimini belirlemiş ve sürdürebilmiş bir öğrencidir. Dolayısıyla derse olan ilgisi de söz konusudur. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde %56 (17 öğretmen) oranında bu ilgi gözlenmektedir. Yine %33 (10 öğretmen) oranında da okuma sevgisinin ilgiyi yükselttiği gözlenmiştir. Ayrıca %23 'de (7 öğretmen) bu ilginin tüm derslere etki ettiğini söylemiştir.

“Okuma Becerileri Dersinin 5. Sınıflar için uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin;

- 24'ü 5. sınıf için uygun,
- 3'ü 5. sınıf için uygun değil,
- 3'ü 5. sınıf için kısmen uygun şeklinde belirtmiştir.

5. sınıf için uygun cevabını veren öğretmenlerin;

- 4'ü uygun hatta daha alt sınıflara da olabilir,
- 2'si 6, 7, 8. sınıflarda da olmalı,
- 1'i 1. sınıftan 12. sınıfa kadar olmalı,

Kısmen uygun bulan öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 2'si 5.sınıflara uygun fakat 6. sınıflara daha iyi olurdu,
- 1'i Öğrenci seviyesine göre seçilmeli,

Uygun değil diyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 2'si 6.sınıflara daha uygun,
- 1'i üst yaşlarda daha iyi olurdu,

Seçmeli Okuma Becerileri dersinin 5. sınıf öğrencilerine uygun bir ders olduğunu belirten öğretmenlerin oranı % 80'dir Yaş olarak bu dönemin daha uygun olduğunu vurgulamak gerekir. İlkokul ile ortaokul arasındaki bu geçiş dönemi okuma becerisi kazandırmadaki en kritik dönemlerden biri olarak görülmektedir.

“Öğrencilerde okuma alışkanlığı ve kültürü oluşturulması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin;

- 10'u ailede ve erken yaşta oluşur,
- 8'i kitaplar ile oluşturulabilir,
- 7'si öğretmenlerle oluşturulur,
- 3'ü dikkatleri çekilerek oluşturulur,
- 2'si tüm sınıflarda okuma dersi koyarak oluşturulur şeklinde ifade etmiştir.

Aile ile okuma kültürü oluşturulabileceğini mümkün diyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 6'sı ailede erken yaşta başlanmalı,
- 2'si ailelerde katılmalı,
- 2'si erken yaşta kazanılmalı şeklinde ifade etmiştir.

Kitaplar ile kazandırılacağını söyleyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 4'ü kitapların içeriği ilgi çekici olmalı,
- 3'ü seviyelerine uygun ilgi çekici kitaplarla olur,
- 1'i kitap alıp okumayı, bağışlamayı zorunlu yaptık.

Dikkat çekilerek kazandırılacağını söyleyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 1'i eğlendirerek sevdirmeli,
- 1'i farklı etkinliklerle ilgisi çekilerek ilgi çekilmeli,
- 1'i farklı etkinliklerle ilgisi çekilerek ilgi çekilmeli şeklinde belirtmiştir.

Tüm sınıflarda olması gerektiğini belirten öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 1'i temel ders olmalı,
- 1'i okuma becerileri dersi diğer sınıflarda da olsun demiştir.

Öğretmen ile diyenler ise;

- 5'i örnek olmalı,
- 2'si öğretmenler eğitilmeli şeklinde olmuştur.

Günümüz okullarında artık ailelerde çocuğunun eğitim faaliyetleri içerisinde doğrudan yer almaktadır. Ailenin bu katılımının olumlu şekilde değerlendirmek eğitim ve öğretim faaliyetlerine katkılar sağlamaktadır. Hep vurgulandığı üzere okuma sadece okul ile sınırlı kalan bir davranış değil okul öncesinden başlayarak insanın tüm hayatı boyunca kullanacağı faydalı bir beceridir.

4.1.5. Okuma Becerileri Dersinde Ölçme Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

Milli Eğitim Bakanlığının hazırlamış olduğu Seçmeli Okuma Becerileri dersinin uygulanması söz konusu iken puan ile (sınav) değerlendirilmesi yapılmamaktadır. Okuma Becerileri dersi öğretim programına göre bu ders içerisindeki ölçme ve değerlendirme çalışmaları ders işlenirken yapılmaktadır. Bu şekilde bir değerlendirme dersin işlenişi içerisinde yer aldığı için ders ile birlikte anında dönüt alınarak ve düzeltmeler yapılmasını sağlamaktadır. Bu durum öğrencilerde oluşabilecek yanlış öğrenmelerin yerleşmeden düzeltilmesi imkanı sağlamaktadır. Ayrıca bu ders içerisinde yapılan değerlendirmelerin not olarak öğrencilere yansıtılmaması bazı avantaj ve dezavantajlar getirdiği gözlemlenmektedir. Yine yapılacak değerlendirmelerde yer alan soruların dersin öğretim programı ile ilgili olarak bilgi-çıkartım-eleştirel sorular şeklinde olması fayda sağlamaktadır.

“Öğrencilerin Okuma Becerileri Dersindeki başarılarını değerlendirmek için neler yapıyorsunuz? (Klasik, yazılı, test, sözlü, ödev vs.)” sorusuna öğretmenlerin;

- 12’si soru sorarak yapıyorum,
- 8’i okumaya göre yapıyorum,
- 7’si etkinliklerle yapıyorum,
- 3’ü puanlama yaparak şeklinde olmuştur.

Okumaya göre diyenlerin cevapları incelendiğinde;

- 1’i kendimce hazırladığım okuma grafiğine göre,
- 1’i kaç kitap okumuş ona bakıyorum,
- 1’i kitap okuma gözlem formlarıyla,
- 1’i okudukları kitaplarla ilgili defter tutuyorlar,
- 1’i okudukları kitabı anlattırıyorum,

Etkinliklere göre diyenlerin cevapları incelendiğinde;

- 2’si farklı etkinliklerle öğrenciye katkısı olmuş mu diye bakıyorum,
- 2’si çalışma kağıdı veriyorum,
- 1’i drama yaptırıyorum,
- 1’i sınıf içerisinde etkinliklere katılımına göre,
- 1’i dağıttığım fotokopilerle,

Puanlama diyen öğretmenlerin cevapları incelendiğinde;

- 2’si artı eksi veriyorum
- 1’i test yapıyorum,

Okuma Becerileri dersi sürecinde sınıfta öğrencilere üç türlü soru sorabilme imkanı mevcuttur. Bunlar; bilgi soruları, çıkarım soruları ve eleştirel düşünme sorularıdır.

Bilgi soruları birçok derste de kullanıldığı üzere öğrencinin sadece okuduğunu anlayıp anlamadığını ölçmek için kullanılmaktadır. Bu tür sorulara verilen cevaplar metnin içerisinde yer almaktadır. Bilgi soruları metinleri analiz

ederken kullanılan ilk basamaktır. Bu ilk basamak çeşitli faydalar sağlayarak ikinci basamağa geçişi kolaylaştırmaktadır.

İkinci basamak çıkarım sorularıdır. Metinde açıkça belirtilmeyen yönleri bulmak için kullanılır.

Son basamak eleştirel düşünme sorularıdır. Bilgi ve çıkarım sorularına verilen cevaplar da kullanılarak gerçek dünyadaki durumlar ile örtüşen bir çıkarım yapmalarına fırsat verir. Yukarıdaki cevaplar incelendiğinde bu son basamağın yani eleştirel düşünme sorularının genel olarak az kullanıldığı gözlenmektedir.

“Okuma Becerileri Dersi ile ilgili görüş ve tavsiyeleriniz nelerdir?” sorusuna öğretmenler; çeşitli vurgulara göre cevap vermiştir. Bunlar; materyal, öğretmen, program, öğrenci, dikkat, ders ve okuma üzerine olmuştur. Öğretmenler materyal konusunda şunları söylemiştir:

- 7’si zengin materyal ile desteklenmeli,
- 5’i ders kitabı olmalı,
- 2’si teknoloji ile desteklenmeli,
- 1’i kitapların içeriği zenginleştirilmeli,

Öğretmenler üzerinden vurgu yapanların cevapları incelendiğinde;

- 4’ü öğretmenlere seminer verilmeli,

Program üzerinden vurgu yapanların cevapları incelendiğinde;

- 1’i program esnek olmalı,
- 1’i program daha iyi olmalı,
- 1’i kazanımlar azaltılmalı,

Dikkat üzerine vurgu yapanların cevapları incelendiğinde;

- 1’i dikkatleri çekilmeli,
- 1’i eğlenceli ve zevkli olmalı,

Öğrenci üzerinden vurgu yapanların cevapları incelendiğinde;

- 3'ü öğrenci seviyesi dikkate alınmalı,
- 1'i öğrenci sevdiği için dersi seçmeli,
- 1'i seviye sınıfları yapılmalı,

Ders üzerine vurgu yapanların cevapları incelendiğinde;

- 1'i ders saati artmalı,
- 1'i ders devam etmeli,
- 1'i alt sınıflara da konmalı,
- 1'i 6, 7 ve 8. sınıflara da konmalı,

Okuma ile ilgili vurgu yapanların cevapları incelendiğinde;

- 1'i okuma yaptırılmalı,
- 1'i öğretmen okumalı ve örnek vermeli,

4.2. Öğrenci Görüşleri İle İlgili Bulgular

Okuma Becerileri dersini alan 5. sınıf öğrencilerine yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu (ek-2) Hatay ilinde bulunan 30 okuldaki 56 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama neticesinde formda bulunan 29 soruya öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar sunulmuştur.

“Okuma Becerileri Dersini kim seçti? Kendin mi seçtin, yoksa ailen veya öğretmenleriniz mi?” sorusuna öğrencilerin;

- 28'i kendisinin seçtiğini,
- 11'i ailesi ile birlikte seçtiğini,
- 7'si öğretmenin seçtiğini,
- 5'i ailesinin seçtiğini,
- 4'ü de nasıl seçildiğini bilmediğini ifade etmiştir.

Seçmeli Okuma Becerileri dersini kendisi seçen öğrenciler %50'dir. Okullardaki uygulamaya göre seçmeli dersler veli izni alınarak öğrencinin de düşüncesine dayalı olarak seçilir. Ancak öğrencilerin % 20'si bu şekilde seçtiklerini ifade etmiştir. Olmaması gereken bir uygulama olarak % 12.5'i

öğretmenin seçtiğini söylemiştir. Öğretmenlerin bu şekilde davranması öğrencinin okumaya ihtiyacı olduğunu düşünmesinden kaynaklı olabilir.

“Kendin seçtiysen niçin bu dersi tercih ettin?” sorusuna öğrencilerin;

- 25’i okuma için,
- 6’sı ilgisini çektiği için,
- 6’sı kendini geliştireceğini düşündüğü için,
- 5’i konuşmasını geliştirmek için,
- 2’si yazmasını geliştirmek için,
- 2’si dersi kendisinin seçmediğini,
- 1’i öğretmeni için,
- 1’i ders önemli olduğu için,
- 8 öğrenci soruyu cevaplamamıştır.

Dersi kendisi seçen %50 öğrencinin % 44. 6’sı okuma amacı ile seçtiğini söylemiştir. Açıkçası öğrencilerin okuma derken kendi okuma düzeylerinin çok farkında olup olmayacakları ya da okuma eğilimlerinin var olup olmadığı gibi etkenleri göz önünde bulundurarak bilinçli bir seçim yapabilecek durumda olmadıkları düşünülmektedir. Öğrencilerin bu dersi seçmedeki belki de en önemli etken okumanın kolay bir edim olması diğer seçmeli derslere göre daha rahat işlendiğini düşünmeleri ile ifade edilebilir.

“Derslerin sınıfta nasıl işlendiğini anlatır mısınız?” sorusuna öğrencilerin;

- 6’sı test çözdüklerini,
- 7’si soru cevap ile işlediklerini,
- 3’ü sessizce ve güzelce işlediklerini,
- 2’si ise dersi bilgisayar ve projeksiyon ile işlediklerini söylemiştir.

Okuma yapan öğrencilerin ise;

- 32’si ise kitap okuduklarını,
- 5’i metin okuduğunu söylemiştir.

Okuma ile ilgili verilen cevaplar şöyledir:

- 5'i okuduğumuz kitapları anlatıyoruz,
- 2'si okuma yarışması yapıyoruz,
- 2'si öğretmenimiz hikaye okuyor,
- 2'si öğretmenimiz kitap okuyor,
- 1'i tekerlemeler okuyoruz,
- 1'i kompozisyon okuyoruz,
- 1'i şiirler okuyoruz demiştir.

Yukarıda verilen cevaplara göre bu dersin içeriğinde kitap anlatma adı altında bir etkinlik yer almadığı dersin öğretim programı incelendiğinde görülebilir. Fakat bazı uygulamalarda bu dersin sadece kitap okuma ve okuduğu kitabı anlatma olarak görüldüğü gözlemlenmiştir. Öğretim programına göre dersin metinler üzerinden çalışılması esastır.

Derslerde öğretmen derse farklı metinler getirir mi?(Şiir, öykü vs.)

sorusuna öğrencilerin;

- 32'si evet getirir,
- 5'i hayır getirmez,
- 4'ü bazen getirir şeklinde belirtmiştir.

Ayrıca öğrencilerin verdikleri cevaplar şöyledir:

- 12'si öykü getiriyor,
- 4'ü masal getiriyor,
- 1'i romanlar getirir,
- 1'i kitap okuyoruz,

Öğrencilerin % 57 'si farklı metinlerle dersi işlediklerini söylemiştir. % 21'i ise sadece öykü ile dersi işlediklerini, % 7'si ise sadece masal okuyarak dersi işlediklerini ifade etmiştir.

Derste şiir okuyup incelediniz mi? sorusuna öğrencilerin;

- 29'u hayır derste şiir incelemedik,
- 22'si evet derste şiir inceledik şeklinde olmuştur.

Bu durumda öğrencilerin %39.2'si (22 öğrenci) şiir okuduğunu, %51.7'si (29 öğrenci) şiir okumadığını söylemiştir.

Okuma Becerileri dersinde şiir metni işleme süreci yer almaktadır. Öğretim programında dersin beceriler ve kazanımlara uygun olarak nasıl işleneceği açıkça ve örneklerle belirtilmiştir. Açıkçası öğretmenlerin şiir metni işleme sürecini Türkçe derslerinde ve internette hazır bulunan metinler üzerinden yaptığı öğretim programı üzerinden yürütülmediği düşünülmektedir.

“Metinleri derste nasıl işliyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin;

- 32’si okuma yapıyoruz,
- 21’i öğretmenimiz okuma ile ilgili sorular soruyor,
- 12’si anlatarak işliyoruz,
- 2’si okuduklarımızdan anlam çıkarmaya çalışıyoruz,
- 2’si görsel okuma yapıyoruz,
- 1’i kendi düşüncelerimizi söylüyoruz,
- 1’i kompozisyon şeklinde,
- 1’i etkinlikler yapıyoruz,
- 1’i hocanın okuduklarından özet çıkarıyoruz,

Öğrencilerin % 57’si derslerin sadece okuma yapılarak işlendiğini ifade etmiştir. % 37. 5’i ise derste okuma anlamaya yönelik sorulara dersin işlendiğini ifade ederken % 21’i anlatarak işlediğini söylemiştir. Okuduğunu anlama anlatma üzerinden ise kitap okuma anlatma yapılması söz konudur.

“Derste sözlük kullanıyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin;

- 32’si evet derste sözlük kullanıyoruz,
- 14’ü hayır derste sözlük kullanmıyoruz,
- 7’si bazen derste sözlük kullanıyoruz şeklinde ifade etmiştir.

Evet derste sözlük kullanıyoruz diyenlerin cevapları incelendiğinde;

- 5’i gerektiğinde kullanıyoruz,
- 2’si bilmediğimiz kelimelerin anlamları için kullanıyoruz,
- 2’si atasözü ve deyimler sözlüğü kullanıyoruz demiştir.

Dersin işleniş sürecinde anlama çalışmaları kısmında metnin daha iyi anlaşılması için yapılan etkinlikler içerisinde yer alan bilmediği kelimelerin anlamalarını sözlükten bulması sağlanır yazmaktadır Sözlük kullanmayan öğrenciler ise % 25'tir Bu durum okuma anlama çalışmalarının sınıf içerisinde eksik yapıldığını ya da öğrencilerin bilemedikleri kelimeleri sözlük kullanmaksızın tahmine dayalı olarak yapıldığını düşündürmektedir.

“Okuduğunuz metni anlamak için nelere dikkat ediyorsunuz?”

sorusuna öğrencilerin;

- 21'i metni iyi ve dikkatli okumaya çalışırım,
- 9'u noktalama işaretlerine dikkat ederim,
- 11'i anlayarak okumaya dikkat ediyorum,
- 6'sı anlamadığım kelimelere sözlükten bakarım,
- 4'ü anahtar kelimelere ve önemli bölümlere dikkat ederim,
- 3'ü gözden geçiririm,
- 3'ü görsellere dikkat ederim,
- 3'ü ana fikrine dikkat ederim,
- 2'si ortamın sessiz olmasına,
- 2'si sesli okurum,
- 3'si kafamda canlandırırım,
- 2'si anlamak için öğretmenime sorarım,
- 2'si yazarın ne duygular hissettiğine,
- 1'i gözümle takip ediyorum,
- 1'i sonra elimle takip ederim,
- 1'i deyimlere dikkat ediyorum demiştir.

Programda yer alan ders işleme süreçleri yani metin işleme süreçleri incelendiğinde öğrencilerin okudukları metinleri daha iyi anlayabilmeleri için öncelikle metni okumaya, okurken vurgu ve tonlamaya dikkat etmeleri istenmiştir. Daha sonra metni anlamak için metnin bölümlerini okuma, bilinmeyen kelimelerin öğrenilmesi yeni öğrenilen kelimelerle birlikte bölümlerin anlaşılır hale gelmesi diğer bölümlerle bağlantılara kurularak anlamaya çalışılması yer almaktadır. Ayrıca işlenen metin türüne göre anlama çalışmaları yapılır. Yine ana ve yardımcı düşünceler bulunarak anlama çalışmaları yapılır. Metin içerisinde

verilmek istenen mesaja yani anlamaya ulaşmak için görsellerden de yararlanılır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde kendi ifadeleri ile anlama çalışmalarının programda yer aldığı şekilde yapıldığı görülmektedir.

Metinleri nasıl okursunuz? (Sesli, sessiz vb.) sorusuna öğrencilerin;

- 30'u sessiz okurum,
- 11'i bazen sesli bazen sessiz okurum,
- 9'u sesli okurum,
- 2'si karışık şekilde yani ne sesli ne sessiz okurum,
- 1'i fark etmez hem sesli hem de sessiz okurum,
- 1'i nasıl okumam gerektiğini öğretmene sorarım şeklinde belirtmiştir.

Öğrencilerin okudukları metni anlamalının en önemli noktası okumadır. Öğrencilerin okuma şekilleri incelendiğinde %53. 5'i sessiz okurken (30 öğrenci) % 16'sı (9 öğrenci)sesli okumaktadır. Öğrencilerin sessiz okumayı tercih etmeleri sessiz okumanın öğrencinin daha kısa sürede anlama ulaşması ile ilgili olabilir. Ancak sınıflarda sesli okuma yapılması gerekmektedir. Nitekim öğretmenin örnek olarak sesli okuma yapması metindeki vurgu ve tonlamaların nasıl yapılacağını gösterir. Öğrencilerin vurgu ve tonlamaya uygun olarak metni okuyabilmesi metni daha iyi anlamalarına da katkı sağlayacaktır.

“Okudunuz metinler ile ilgili sorular sorar mısınız?” sorusuna öğrencilerin;

- 30'u evet soru sorarım,
- 12'si bazen soru sorarım,
- 4'ü hayır soru sormam,
- 4'ü anlamadığım bir şey olursa soru sorarım cevabını vermiştir.

Metin işleme sürecinde okuduğunu daha iyi anlamak için öğrencilerin zaman zaman soru sordukları aşıkardır. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre yüzde 53.5'i soru sorduğunu söylemiştir. Ayrıca eleştirel okuma çalışmaları için soru sormak gerekmektedir.

“E-okuma nedir? Sınıfta bununla ilgili etkinlik yaptınız mı?” sorusuna öğrencilerin;

- 29’u e okuma yapmadıklarını,
- 17’si e-okumayı bilmediğini,
- 3’ü e-okuma yaptıklarını belirtmiştir.

Okuma Becerileri dersinde şimdiye kadar eğitim öğretim sistemimiz içerisinde olmayan ancak teknolojik gelişmelere bağlı olarak oluşan e-okuma ilk olarak yer almıştır. Ancak öğretmenlerin ifade ettikleri üzere okullardaki donanım yetersizliğinden dolayı kullanılmamaktadır. Öğrencilerin %30’u (17 öğrenci) e-okumanın ne olduğunu bilmediklerini söyleyerek öğretmenleri haklı çıkarmaktadır. Yine öğrencilerin % 51. 7’si (29 öğrenci) derslerde e-okuma yapmadıklarını söylemiştir. Sadece % 5. 3’ü (3 öğrenci) e-okuma yaptığını söylemiştir.

“Öğretmeniniz bu derste sizi neye göre değerlendiriyor?” sorusuna öğrencilerin;

36’sı okumaya göre değerlendiriyor derken diğer öğrencilerin cevapları şu şekilde olmuştur:

- 9’u davranışlarımıza göre değerlendiriyor,
- 5’i anlamamıza göre değerlendiriyor,
- 4’ü sorular sorarak değerlendiriyor,
- 3’ü başarımıza göre değerlendiriyor,
- 1’i kompozisyonlara göre değerlendiriyor,
- 1’i öyle bir şey yapmadı.

Okumaya göre değerlendirdiğini söyleyen öğrencilerin cevapları incelendiğinde;

- 7’si okumamıza ve anlatmamıza göre,
- 3’ü kaç kitap okuduk ona göre,
- 2’si kitap okumamıza göre değerlendiriyor,

Ders kapsamında okul veya çevredeki kütüphaneleri ziyaret ettiniz mi? sorusuna öğrencilerin;

- 28’i kütüphaneye gitmediğini,

- 17'si kütüphaneye gittiğini,
- 6'sı kendi isteği ile kütüphaneye gittiğini belirtmiştir.

Okuma Becerileri dersini alan öğrencilerde okuma kültürü geliştirme çalışmaları kapsamında, öğrencilerin; kütüphaneleri kaynak temin etme yerlerinden bir olarak görmeleri gerekir. Ancak öğrencilerin cevapları incelendiğinde öğrencilerin sadece % 30. 3'ü okuma becerileri dersi için kütüphaneye gittiği, kendi isteği ile kütüphaneye gidenlerin oranı ise % 10. 7'dir.

“Bu ders ile ilgili neler yapılırsa hoşunuza gider?” sorusuna;

- 20 öğrenci okuma ile ilgili çalışmaların yapılmasını,
- 8 öğrenci etkinlik yapılmasını,
- 8 öğrenci eğlenerek dersin işlenmesini,
- 5 öğrenci öğretmenlerinin dersi işlediği gibi,
- 4 öğrenci sessiz bir şekilde işlenmesini,
- 4 öğrenci yazma etkinlikleri yapılmasını,
- 2 öğrenci test çözülmesini,
- 1 öğrenci soru sorarak işlenmesini,
- 1 öğrenci de sıranın kendisine de gelmesini istediğini ifade etmiştir.

“Bu dersin nasıl işlenmesini istersiniz?” sorusuna;

- 2 öğrenci herkese sıra gelsin,
- 2 öğrenci hikaye okunsun,
- 1 öğrenci izleyerek,
- 1 öğrenci kompozisyon yazarak,
- 1 öğrenci şiir okuyarak,
- 1 öğrenci etkinlik yaparak,
- 1 öğrenci kitaplık olursa,
- 1 öğrenci tahtaya çıkıp,
- 1 öğrenci şiir ve hikaye yazılırsa,
- 1 öğrenci eğlenceli işlensin,
- 1 öğrenci öğretmen öğretir anlatırsa,
- 1 öğrenci yazdıklarımızı okumak,

- 1 öğrenci aklıma gelmedi,

“Bu dersin sizin için faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız?” sorusuna öğrencilerin;

56’sı dersin faydalı olduğunu söyleyerek şu şekilde açıklamalar yapmıştır.

- 31’i okumamız için faydalı,
- 5’i kültürümüz geliyor,
- 4’ü okuduğumuz kelimeleri daha iyi anlıyoruz,
- 3’ü konuşmaları geliştiriyor,
- 3’ü Türkçe dersine faydalı,
- 1’i araştırmacı ruhumuz geliyor,
- 1’i sınavlarda karşımıza çıkacak,
- 1’i ders başarımız artıyor,
- 1’i anlatım bozukluğunu giderir

Derslerde metin işliyor musunuz? Hangi tür metinler okuyorsunuz sınıfta? (Öykü, masal, roman) sorusuna öğrencilerin;

- 8’i evet metin işliyoruz,
- 4’ü hayır metin işlemiyoruz,
- 1’i bazen metin işliyoruz,

Metin türleri ile ilgili soruya öğrencilerin;

- 25’i öykü okuduklarını,
- 10’u masal okuduklarını,
- 3’ü roman okuduklarını,
- 1’i şiir okuduklarını ifade etmiştir.

Derslerde ağırlıklı olarak kitap okunmakta kitapların ise öykü kitapları olduğu görülmektedir. Okunan kitaplara dayalı olarak metin işleme sürecinin uygulanmadığı görülmektedir.

“Okudunuz yazılarla ilgili tartışma ve yazı çalışmalarını yapıyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin;

- 32'si evet yapıyoruz,
- 15'i hayır yapmıyoruz,
- 5'i bazen yapıyoruz cevabını vermiştir.

Evet yapıyoruz diye cevap veren öğrencilerin;

- 6'sı özet çıkarıyoruz,
- 2'si kompozisyon tamamlama,
- 1'i hikaye yazma çalışması yaptık diye belirtmiştir.

“Bu dersi aldığınan beri kaç kitap okudun?” sorusuna;

- 15 öğrenci 21-25 arası kitap okuduğunu,
- 14 öğrenci 6-10 arası kitap okuduğunu,
- 10 öğrenci 1-5 arası kitap okuduğunu,
- 6 öğrenci 26 ve üzeri kitap okuduğunu,
- 3 öğrenci 11-15 arası kitap okuduğunu,
- 3 öğrenci 16-20 arası kitap okuduğunu,

“Öğretmenleriniz bu dersle ilgi ödevler veriyor mu? Ne tür ödevler verdiğini açıklar mısın?” sorusuna öğrencilerin;

- 27'si bazen ödev veriyor,
- 18'i hayır ödev vermiyor,
- 12'si evet ödev veriyor şeklinde belirtmiştir.

Evet ödev veriyor diyen öğrenciler ne tür ödevler veriyor sorusuna;

- 2'si kompozisyon ödevleri veriyor,
- 1'i okuduğunu anlama gibi,
- 1'i soru çıkarma yapıyoruz,
- 1'i araştırma ödevleri veriyor,
- 1'i atasözleri ve deyimlerle ilgili ödev verdi,
- 1'i etkinlik veriyor,
- 1'i öznel ve nesnel anlatımı verdi,
- 1'i test ödevi veriyor,
- 1'i okuduğunu anlatma gibi,
- 1'i kendimizin metin yazmasını istiyor,

Bazen ödev veriyor diyen öğrencilerin ise;

- 15'i bazen kitap okuma veriyor,
- 12'si bazen özet çıkarma veriyor.

“Okuma Becerileri Dersinde Türkçe derslerinden farklı olarak neler yapıldığını açıklar mısınız?” sorusuna öğrencilerin;

- 28'i okuma,
- 6'sı Türkçe derslerinden farklı değil şeklinde ifade ederken,
- 5'i Türkçe dersi gibi orada konu işliyoruz burada o yok,
- 3'ü kitap yok metin işliyoruz,
- 2'si Türkçe dersi kitaptan işleniyor, bu dersi öğretmenimiz anlatıyor,
- 2'si etkinlik yapmıyoruz,
- 2'si Türkçe dersi ile tam olarak aynı değil ama birbirine benziyor,
- 2'si Türkçe derinde konu işliyoruz bu derste konuşarak işliyoruz,
- 2'si eğlenceli işler yapıyor,
- 1'i kitap özeti çıkarma,
- 1'i test çözmek,
- 1'i soru soruyor.

“Okuma Becerileri Dersinde yapmaktan en çok hoşlandığınız çalışmalar hangisidir? Açıklayınız.” sorusuna öğrencilerin;

- 17'si kitap okumak,
- 6'sı sorulara cevap vermek ve artı almak,
- 4'ü şiir okumak veya yazmak,
- 3'ü hikaye okuyup anlatmak,
- 3'ü karar veremedim,
- 3'ü dersten hoşlanıyorum,
- 2'si dersi bilgisayardan işlemek,
- 2'si hızlı okuma alıştırmaları,
- 2'si oyun oynamak,
- 2'si test çözmek,
- 1'i afiş yapmaktan hoşlandım,
- 1'i hem okumak hem yazmak,

- 1'i skeç yapmaktan hoşlandım,
- 1'i öğretmenimizin hikaye okuması,
- 1'i öğretmenimizin anlatması,
- 1'i öğretmene soru sormak,
- 1'i metin yazmak,
- 1'i özet çıkarmak şeklinde ifade etmiştir.

“Okuma Becerileri Dersinde sizi en çok sıkan şey nedir? Açıklayınız.” sorusuna öğrencilerin;

- 21'i sıkan bir şey yok
- 11'i gürültü yapmaları sıkıyor,
- 3'ü çok okumak,
- 2'si sessiz okuma sıkıyor,
- 2'si abartılı hikayeler okumak ve anlatmak,
- 2'si çok etkinlik yapmak sıkıyor,
- 1'i dilbilgisi konu anlatımı,
- 1'i tartışmak,
- 1'i yarışmak,
- 1'i sorulara cevap verememek,
- 1'i okuyamamak anlayamamak,
- 1'i yazıların küçük olması,
- 1'i hızlı okuma egzersizlerinin bir bölümü,
- 1'i öğretmenin okurken tekrar etmesi,
- 1'i konu işlemesi.

Okuma Becerileri dersinde yer alan eleştirel okuma çalışmalarında öğrencilere okudukları metinlerin beğendiği ve beğenmediği yönlerini belirlemesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Dolayısıyla bu tür çalışmalar yapan öğrencilerin dersin beğenmediği yönlerini dile getirmesi mümkündür. Öğrencilerin % 19. 6'sı derse yönelik değil ders ortamına yönelik rahatsızlıklarını dile getirerek sessiz bir ortamda ders işlemek istediklerini belirtmeleri dikkat çekicidir.

“Öğretmeniniz derslerde bilgisayar, TV vb. teknolojik cihazlar kullanılıyor mu?” sorusuna öğrencilerin;

- 33’ü teknolojik araç gereç kullanmıyor;
- 15’i teknolojik araç gereç kullanıyor;
- 8’i bazen teknolojik araç gereç kullanıyor şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde okulların alt yapı eksikliği olduğu vurgulanmış ve dersin teknolojik aletlerle işlenmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Öğrencilerin % 58.9’u teknolojik cihazlar kullanmadığını söyleyerek bu konuda bir sıkıntı yaşandığını ortaya koymuşlardır.

“Derslerde dil bilgisi işliyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin;

- 35’i hayır dil bilgisi işlemiyoruz,
- 14’ü evet dil bilgisi işliyoruz,
- 5’i dil bilgisi ile ilgili cevap vermemiştir.
- 2’si bazen dil bilgisi işliyoruz diye belirtmiştir.

Okuma Becerileri dersinde metin işleme sürecinde dil bilgisi konularına yer verme durumları oluşabilmektedir. Bu ihtiyaç öğrencilerin belirttiği üzere % 62. 5’tir. Dolayısıyla öğrencilerin Türkçe dersi almalarına rağmen bu derste de hala dil bilgisi işliyor olmaları dikkate değerdir.

“Okuyacağınız kitapları nereden alıyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin;

- 25’i kendi kitaplığımdan,
- 18’i kitapları öğretmenimden alıyorum,
- 16’sı kütüphaneden alıyorum,
- 12’si sınıf veya okul kitaplığımdan alıyorum,
- 1’i nereden alındığını tam olarak bilmiyorum.

Okuma Becerileri dersi ağırlıklı olarak metine dayalı yapılmaktadır. Araştırmanın yapıldığı süreçte dersin bir öğretmen kılavuz kitabı ve ders kitabı ile işlenmediği bilinmektedir. Öğretmenlerin dersi işlemek üzere kaynak oluşturmaları internetten veya kendi kitaplıkları ile çocukların getirdiği kitaplar üzerinden olmaktadır.

“Okulunuzun kütüphanesi var mı?” sorusuna öğrencilerin;

- 32’si okulumuzda kütüphane var,
- 16’sı okulumuzda kütüphane yok,
- 2’si okulumuzda kütüphane olup olmadığını bilmiyorum şeklinde ifade etmiştir.

Öğrencilerin % 57.1’i (32 öğrenci) okullarında kütüphane olduğunu söylemiştir. Ancak öğrencilerin okul kütüphanesini veya okul dışındaki kütüphaneleri kullanma % 41 olmuştur. Öğrencilerin bu oran içerisinde sadece % 10’u kendi isteği ile kütüphaneye gittiğini söylemiştir.

“Sence Okuma Becerileri Dersi gereksiz mi? Niçin? Açıklayınız.”

sorusuna öğrencilerin;

52’si gerekli cevabını vermiştir.

Açıklamalar şu şekilde olmuştur.

- 22’si hayır gereksiz bir ders değil çünkü okumamız daha güzel oluyor, geliyor,
- 4’ü gerekli okumamız ve kültürümüz geliyor,
- 4’ü gereksiz değil okumamız geliyor, yorum yapıyoruz, kelime öğreniyoruz,
- 2’si gerekli çünkü diksiyonumuz gelişir,
- 2’si gerekli önemli bir ders,
- 1’i gerekli okumamızı ve yazmamızı hızlandırıyor,
- 1’i gerekli beni okumaya yönlendiriyor,
- 1’i gerekli okuması iyi olmayanlar için,
- 1’i gerekli zekam ve hayal gücüm geliyor,
- 1’i gerekli anlamamız geliyor,
- 1’i Türkçe dersi için destek,
- 1’i kendimizi geliştiriyoruz şeklinde ifade etmiştir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde % 92. 8’nin (52 öğrenci) dersi gerekli gördüğü sonucuna varılmıştır. Dersin yeni olmasına ve kaynak olarak kısıtlı olmasına rağmen öğrenciler bu şekilde düşünmektedir. Öğrenciler bu dersin daha çok faydalı olduğunu düşünmektedir.

“Ailenizle birlikte evinizde kitap okuyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin;

- 21’si evet ailemle birlikte kitap okurum,
- 18’i hayır ailemle birlikte kitap okumam,
- 11’i arada sırada okurum diye belirtmiştir.

Öğrenciler evde aile ile birlikte kitap okumayı anne ve babanın dahil olmasının yanında sadece kardeşleri ile yaptıkları okumanın da ailecek okuma olduklarını düşünerek soruyu cevaplamıştır. Nitekim öğrencilerin % 37. 5’i (21 öğrenci) evet cevabını verirken bu düşünce ile cevabını vermiştir. Öğrencilerin %32.1 (18 öğrenci) hayır cevabını vermiştir. Evet ve hayır şeklinde verilen cevapların yüzdesinin birbirine yakın olması dikkat çekicidir.

5.BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Alt Problemlerle ilgili Sonuçlar

Bu araştırma Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nı, uygulamalara dayalı olarak öğretmen ve öğrenci görüşlerini değerlendirmektedir. Hatay ilindeki dört büyük ilçede (Merkez, İskenderun, Kırıkhan, Reyhanlı) öğretmen ve öğrencilerle değerlendirme yapılmış araştırmadan elde edilen bulgular alt problemlere dayalı olarak sonuç, tartışma ve öneriler sunulmuştur.

Birinci alt problem olan “**Öğrencilerin Okuma Becerileri dersini seçme nedenleri, dersten beklentileri, dersin seçimi, işlenişi ve içeriği ile ilgili görüşleri ve beklentileri nelerdir?**” sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Okuma Becerileri dersinin seçimi ile ilgili olarak; öğrencilerin %50'si kendinin tercih ettiğini %26'sında ailesinin etkisi olduğunu, %12.5'i öğretmenlerin seçtiği belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı seçmeli derslerin okullarda öğrenci ve aile birlikte seçilerek uygulanmasını ön görmektedir (www.meb.gov.tr, 2012). Ayrıca seçmeli derslerin okulların bu dersi verebilme şartlarına (sınıf, öğretmen, öğrenci vb.) uygun olarak seçilebileceğini vurgulamaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre bu tam olarak bu şekilde gerçekleşmemektedir. Kısacası dersi öğrenciler ve aileleri okulun fiziki imkanları ölçüsünde seçmiştir. Öğrencilerin dersi neden seçtikleri ile ilgili sonuçlara göre büyük bir çoğunluk okuma amacı ile seçmiştir. Ders işleme süreci ise araştırma sonuçlarına göre büyük oranda okuma yapılarak geçmektedir. Bu okuma da daha çok kitap okuma şeklinde ders işleme olarak yapılmaktadır. Bu durum dersin içeriğinde yer alan ve öğrencilere verilmesi planlanan kazanımlar ile örtüşmemektedir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin dersten beklentileri seçimlerine paralel olarak okuma yapmak olmuştur. Öğrenciler dersi okuma yapılacağını düşünerek seçmekte nitekim derslerde büyük çoğunlukla sadece okuma yapılmaktadır.

İkinci alt problem olan “**Derse giren öğretmenlerin dersle ve öğretim programı ile ilgili görüşleri nelerdir?**” sorudan elde edilen bulguların sonuçları incelendiğinde:

Eğitim sistemi içerisinde hangi programı ne kadar etkili bir şekilde uygulayacağınız tamamen öğretmen yetiştirilmesi ile ilgilidir. Program ne kadar gelişmiş olursa olsun öğretmene programın uygulaması için eğitim verilmesi gerekir. (Kırkkılıç ve Akyol, 2007). Bu nedenle herhangi bir yeni programda öğretmene hizmet içi eğitim verilmesi gerekmektedir. Hizmet içi eğitimlerin yeni programın uygulanması öncesinde olduğu gibi uygulama sonrasında yaşanan durumları tespit etmek için veya uygulamanın sonuçlarına yönelik veri almak için uzman bir ekip ile yapılması şarttır. Coşkun’un (2005) yaptığı araştırma sonuçlarına göre yeni programa geçilirken öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgilendirilmemektedir bu durum araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Programın getirdiği yeniliklerle ilgili sonuçlara bakıldığında %50 oranında yenilikçi bir program olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum dersin Türkçenin temel alanlarından biri olan okumayı ilk olarak tek başına işleme fırsatı yaratması kaynaklı olmuştur. Programın yenilik getirmediğini düşünen öğretmenler dersi bir kitap okuma süreci olarak görmektedir. Bu sonuçlara dayalı olarak dersin Türkçe dersinden aynı oranda farklı olmadığı belirtilmiştir. Programın uygulanmasında kitap ihtiyacının olduğu aşıkardır.

Üçüncü alt problem olan “**Öğretmenlerin Okuma Becerileri dersinin işlenişine yönelik görüşleri nelerdir?**” sorusundan elde edilen sonuçlar ışığında ilk olarak Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı’nda yer alan e-okuma becerisi araştırma bulgularına göre okullarda öğrencilere kazandırılmamaktadır. Bunun en önemli sebebi ise alt yapı eksikliğidir. Alt yapı eksikliği kısaca teknolojik araç gereç eksikliği nedeni ile % 80 oranında uygulama yapılmamaktadır. Kazanımların öğrencilere aktarılmamasından dolayı da öğrencilerin bu konudaki becerileri yetersiz durumdadır.

Güneş (2010) yaptığı araştırmaya göre ekrandan okuma öğrencilerin okuma hızını %25 düşürmektedir. Ayrıca öğrencilerin okuduğunun anlama becerisini de %30 azaltmaktadır. Ancak e-okuma tüm bu olumsuzluklarına rağmen beynimizin dikkat ve düşünme becerilerini olumlu yönde etkilemektedir.

Bu araştırmanın sonucuna göre öğrenciler yazılı metin üzerindeki okuma becerilerini geliştirdikten sonra e-okuma becerisini kazanmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Nitekim Okuma Becerileri dersinin öğretim programı incelendiğinde bu becerinin ikinci dönemin son aylarında verilmesi planlandığı görülmektedir. Dolayısıyla okuma becerileri kazandırıldıktan sonra işlenmesi daha yerinde olacaktır.

İleri (2001) yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre bilgilendirici metinleri bilgisayar üzerinden okuyan öğrencilerin yazıları basılı eserlerden okuyan öğrencilere göre daha başarılı olduğunu göstermiştir. Ancak aynı araştırmanın bir başka sonucuna göre öyküleyici metinlerde herhangi bir fark görülmemiştir. Kısacası İleri'ye (2001) göre *metinleri bilgisayar ekranından okuyan öğrenciler ile basılı materyalden okuyan öğrencilerin okuma motivasyonu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Metinlerin bilgisayar ekranından okunması öğrencilerin okuma motivasyonlarında olumlu bir etki yapmamıştır.* Dağtaş ve Yaman (2013) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre ise ekrandan okumanın öğrencilerin Türkçe dersine olan isteklerini arttırdığı görülmüştür.

Dersin işlenişine yönelik araştırma bulgularına göre bu derse yönelik öğretim programı dışında kitap da dahil herhangi bir kaynak olmamasına rağmen öğretmenlerin %100'ü bu ders için materyal geliştirmemiş ve olan hazır kaynaklara dayalı olarak dersi işlemiştir. Oysa Gündüz ve Odabaşı'na (2004) göre toplumlar geliştikçe ihtiyaçlar artmaktadır. Öğretmenlerin bilgi toplumunun ihtiyaçlarına göre öğrencilerini yetiştirmesi önem kazanmaktadır. Eğitim fakültelerinde yer alan materyal geliştirme dersi öğretmenlerin bu konuda yetiştirilip öğrencilerine daha kaliteli ve çağdaş eğitim sunmalarına amaçlamıştır.

Coşkun'nun (2005) yaptığı araştırma sonuçları da göstermektedir ki yeni öğretim program uygulamalarında çoğunlukla materyal eksiklikleri yaşanabilmektedir. Bu durum araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Bu araştırmanın bulgularına göre derste kullanılan metinlerin ders kitabı olmadığından dolayı öğretmen tarafından seçildiği tespit edilmiştir. Öğretmenler metinleri öğrencilerin dikkatini ve ilgisini gözeterek seçmektedir. Ancak bu durum eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde bir esneklik yaratırken öğrencilere ve dersin kazanımlarına uygun olmayan metinler seçilmesi riskini doğurmaktadır.

Kırkkılıç ve Akyol'un (2007) yaptığı çalışmaya göre öğrencilere okuma becerileri kazandırmasının yolu metinden geçmektedir. Çünkü öğrenciler önlerine çıkan her metni okumaktadır. Dolayısıyla okuma ve metin birbiri ile doğrudan bağlantılıdır. Metinler eğitim sistemi içerisinde bütün derslerde kullanılmaktadır. Bu nedenle dersin öğretim programındaki kazanımlar ancak iyi yazılmış ve seçilmiş metinler aracılığı ile işlevsel hale gelebilir.

Metin türü seçiminde öğretmenlerin ağırlıklı olarak (%26) hikaye yani öyküleyici metin seçtiğini bunu daha az oranda olmak üzere bilgilendirici metin ve şiir (% 6) ile devam ettiği sonucuna varılmıştır. Yine araştırma sonuçlarına paralel olarak Sidekli (2005) ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin öğretici ve öyküleyici metinlere göre okuduğunu anlama becerilerinin sınanması ile ilgili çalışmasında 5.sınıf öğrencilerinin önemli bir kısmının öyküleyici metinleri öğretici metinlere göre daha iyi anladığını bulunmuştur. Bu durum öğretmenlerin ağırlıklı olarak hikaye türünü seçmeleri ile örtüşmektedir.

Derslerin işlenmesinde ve öğrencilere kazanımların verilmesi sürecinde teknolojik aletlerin payı yadsınamaz. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler eğitim öğretim sürecinde %42 oranında hiçbir şekilde teknolojik alet kullanmamaktadırlar. Dolayısıyla bu durum dersin becerilerinin ve kazanımlarının teknolojik aletlerin imkansızlığı ve yetersizliği nedenine bağlı olarak işlenmesine neden olmaktadır.

Dördüncü alt problem olan **“Öğretmenlerin dersin ölçme ve değerlendirmesine yönelik görüşleri nelerdir?”** sorusundan elde edilen bulgulara dayanarak öğretmenlerin dersin değerlendirmesini %40 oranında ders içerisinde soru sorarak yaptıkları sonucuna varılmıştır. Aslında dersin öğretim programında; ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğrencileri not ile değil becerileri kazanma durumları ile ilgili değerlendirmeyi esas almıştır. Bu nedenle öğrencilere bilgi, çıkarım ve eleştirel düşünme soruları sorulması istenmiştir. Bu sonuç öğretmenlerin değerlendirmeyi soru sorarak yapmaları ile örtüşmektedir. Ancak öğretmenlerin eleştirel düşünme sorularını kullanmada yetersiz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Bir başka sonuç ise öğretmenler değerlendirme sorularını dersin işlenişi esnasında yaparak öğrencilere anında geri bildirim verebilmektedir.

Oysa işlenen birçok dersin ölçme ve değerlendirme çalışmasında öğrencilerin kazanımlara ulaşma dereceleri not ile değerlendirilmektedir.

Okuma Becerileri dersinin kazanımlarının ölçülebilir ve değerlendirilebilir olması not ile ölçülmesine imkan verecektir. Nitekim Akyol'un (2011) yaptığı araştırmaya göre öğrencilerin Türkçe dersi öğretim programında yer alan kazanımlara ulaşım düzeylerini ölçtüğü ve öğrencilerin cinsiyetleri bakımından kızların daha başarılı olduğu, sosyoekonomik durumlarına göre de farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Beşinci alt problemi olan **“Öğretmenler dersin kazanımlarını öğrenci seviyesine uygun bulmakta mıdır?”** sorusuna verilen cevaplardan elde edilen bulgulara göre uygulanmakta olan Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlara yönelik öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre öğretmenlerin % 73.3'ü kazanımların gerçekçi olduğunu ifade etmiştir. Durukan'ın (2010) yaptığı araştırmaya göre programın temelini oluşturan kazanımların önemini vurgulayarak Türkçe dersi okuma becerisi alanındaki kazanımların açıklık, uygulanabilirlik, faydalılık, ölçme ve değerlendirmeye ve seviyeye uygunluk açısından değerlendirmiş ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların daha anlaşılabilir, uygulanabilir ve ölçülebilir olması gerektiği sonucuna varmıştır. Oysa benzer kazanımlar içeren Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların öğretmenler tarafından açık ve anlaşılır bulunduğu ifade edilirken kazanımların ölçülebilir olması konusunda aynı sonuçlara varıldığı tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre Okuma Becerileri dersi kazanımlarının öğrenci seviyesine uygun olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler öğrencilerin derse olan ilgilerini %53 oranında iyi bulmaktadır. Öğrencilerin derste aktifliği konusunda ortaya çıkan bulgulara göre öğretmenler %56 oranında öğrencileri aktif bulmaktadır. Yıldırım ve Er (2013) yaptığı araştırmaya göre öğrencilerin derse ilgili olması ve aktif olması kazanımlarla doğrudan bağlantılıdır. Bu durum kazanımların öğrencilerin ilgisini çekmede ve aktif olmasında çok yeterli olmadığı gösterir. Arıcı'nın (2007) yaptığı araştırma sonuçları ise öğrencilerin

okumaya karşı ilgili olmadığını göstermiştir. Bu durum yapılan araştırmayla kısmen örtüşmektedir.

Okuma Becerileri dersinin 5. sınıflar için uygun olduğunu düşünenler %80'dir. Araştırmanın sonucuna göre 5.sınıf öğrencileri kazanımları edinebilmektedir. Çiftçi'nin (2007) yaptığı çalışmada da kız veya erkek öğrenciler açısından kazanımları edinebilme açısından bir fark olmadığı sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin derse olan ilgileri ile kitap okuma düzeyleri arasındaki bağa öğretmenlerin %56'sı evet var derken %40'ı kısmen var demiştir. Bu sonuç öğretmenlerin bir kısmının tamamen bağ olduğunu düşünürken bir kısmının da bu bağın şartlara bağlı olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin kitap okuması ve derse ilgili olması öğretmen ile doğrudan alakalıdır. Nitekim Akça'nın (2008) yaptığı araştırma sonuçlarına göre öğretmenin öğrencilerin kitap okuması ve alışkanlık oluşturması üzerinde önemli bir güce ve etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Kurulgan ve Çekerol'un (2008) yaptığı araştırma sonucuna göre güçlü okuma alışkanlığı olan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Altıncı alt problem olan “Öğretim programının uygulanabilirlik düzeyi nasıldır? Yedinci alt problem olan “Programın olumlu ve eksik yönleri nelerdir?” ile Sekizinci alt problem olan “Programın eksik yönlerine ilişkin hangi öneriler sunulabilir?” sorularına göre araştırma sonuçları şöyledir.

Programın daha esnek ve daha iyi hazırlanabileceği önerisinde bulunarak eksik yönler ile ilgili dersin materyale dayalı işlenmesini ve zengin materyal olmasını, ders kitabı olmasını, teknolojik araçlar desteklenmesini, yeni program uygulamalarında hizmet içi eğitim verilmesini, kazanımların azaltılmasını belirtmişlerdir. Ayrıca programın uygulanması için verilen 2 ders saati (40+40) olmasını %73 oranında yeterli bulunmuştur. Yeterli görmeyenler sürenin çoğaltılması gerektiğini belirtmişlerdir. Varılan sonuca göre ilk defa uygulamaya konulan bu programın Türkçe dersi okuma becerisi kazanımları ile birbirine yakın kazanımlar içermesi açılarından yeterli olduğu saptanmıştır.

Öğretmenlerin dersi işlerken en çok kullandıkları materyal ders kitabıdır. Uygulamaya yönelik bir ders kitabının olmayışı en büyük eksikliklerden biridir. Öğretmenler bu eksikliği kapatmak için ya internet sitelerini kullanmakta ya da fotokopi çekmektedirler. Ancak bu durum yeterli olmamakta bir süre sonra kaynak konusunda yetersizlikler ve tıkanmalara neden olmaktadır. Bu sorunlar ancak ders kitabı ile giderilebilmektedir.

Okullarda uygulanmakta olan ders, artık teknolojik aletlere dayalı olarak işlenmektedir. Oysa okulların teknolojik alt yapı olarak yetersizlikleri söz konusudur. Bu nedenle okulların dersin uygulanmasına yardımcı olan bilgisayar, projeksiyon aleti, internet bağlantısı gibi birçok teknolojik araçlarla donanımının sağlanması önem arz etmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonuçları ışığında Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı ile ilgili şu önerilerde bulunulmuştur.

1. Okuma becerileri üzerinde ilkokul 1. sınıftan başlayarak ayrı bir program uygulaması geliştirilmeye çalışılmalıdır.
2. Programın içeriğinde öğrencileri okumanın eğlenceli yönleri ile tanıştıracak faaliyetlere yer verilerek (gezi, söyleşi, yarışma vb.) okuma sevgisi ve kültürü verilmelidir.
3. Dersin uygulanmasına rehber olacak ve etkinlikler ile önemli okuma metinlerinin yer aldığı bir öğrenci ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı geliştirilmelidir.
4. Öğrencilerin Okuma Becerileri dersinde yer alan kazanımları edinme düzeyleri ile ilgili araştırmalar yapılabilir.
5. Okuma Becerileri dersi zengin materyale dayalı olarak işlenmelidir.
6. Okullarda programın uygulanmasını engelleyen teknolojik alt yapı eksikliği giderilmelidir.
7. Okullarda verilen okuma eğitiminde öğrencilerin okumaya karşı ilgilerini geliştirecek, onlara keyif verecek ilave okuma kaynakları yer almalıdır.
8. Okullardaki okul ve sınıf kütüphanelerinin işlevsel olması ve öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmesi için uygun kaynaklara yer vermelidir.
9. Öğrenci-aile-okul ortak kararlarla dersin seçimini yapmalıdır. Velilerde bu süreç ile ilgili bilinçlendirilmelidir. Veliler öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmelerini her açıdan desteklemelidir.
10. Okuma Becerileri dersini ortaokullarda Türkçe öğretmenleri verdiği için dolayı Türkçe öğretmeni adaylarına lisans eğitimlerinde öğretim programı uygulamalı olarak işlenmelidir.
11. Öğretmenler derslerde ölçme değerlendirmeye yönelik (Okuma Becerisi Gözlem Formu, Okuma Becerisi Tutum Ölçeği, Kitap Okuma Listesi, Öz Değerlendirme Formu, vs.) daha profesyonel uygulamaları yapmalıdır.

12. Öğretmenlere yönelik seminer, hizmet içi eğitim verilmelidir. Seminer konuları dersin programı ile örtüşmelidir. Okuma Becerileri dersi programını uygulayan öğretmenlerin önerileri dikkate alınmalıdır. Bu nedenle öğretmenlerin programı uygulaması için bazı alanlara (sınıf yönetimi, aktif öğrenme, yapılandırmacı yaklaşım, materyal geliştirme, ölçme ve değerlendirme yöntemleri, eğitimde teknoloji kullanımı vb.) yönelik seminerler verilerek mesleki gelişimleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akça, Çetin (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Türkçe Öğretmenlerinin Rolü*. Yeditepe Üniversitesi: İstanbul.
- Akyol, Ahmet (2011). *2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü : Afyon
- Akyol, Hayati (2012). *Türkçe Öğretim Yöntemleri (5.Baskı)*.Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, Hayati ve Temur, Turan (2008). Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Cümle Yöntemi ile Okuma Yazma Öğrenen Öğrencilerin Okuma Becerilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,5(9),80-95*
- Arıcı, Ali Fuat (2005). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Durumları (beceri-ilgi-alışkanlık-eğilim). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum*.
- Arıcı, Ali Fuat (2012).*Okuma Eğitimi (3.Baskı)*.Ankara: Pegem Akademi
- Arslan, Akif (2013). Okuma Becerisi ile İlgili Makalelerde Cinsiyet Değişkeni. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/2 ,251-265*
- Arslan, Derya ve Dirik, M. Zahit (2005). İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Güçlüklerini Gidermede Okumayı Geliştirici Duyuşsal Yaklaşımın Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Dergisi , 1-18*
- Aşılıoğlu, Bayram (2008). Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları.(The Importance of Critical Reading For Cognitive Learning And The Ways to Improve It). *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 10, 1-11*
- Balcı, Ahmet (2009). İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,6,(1), 265-300*
- Balcı, Ahmet (2013). Okuma ve Anlama Eğitimi (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Başaran, Mustafa ve Ateş, Seyit (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,29(1),73-92*.

- Belet, Ş. Dilek (2011). Eleştirel Okuma Becerisinin Geliştirilmesinde Hikâye Anlatma Yönteminin Kullanımı: Öğretim Deneyi Uygulaması. *Bilig*, 59, 67-96.
- Büyüköztürk, Şener, Kılıç Çakmak, Ebru, Akgün, Özcan Erkan, Karadeniz, Şirin ve Demirel, Funda (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Coşguner, Tolga (2013). *Uluslararası Öğrenci Başarı Değerlendirme Programı (PİSA) 2009 Uygulaması Okuma Becerileri Okuryazarlığı'nı Etkileyen Faktörler*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Coşkun, Eyyup (2002). *Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Sessiz Okuma Hızları ve Okuduğunu Anlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Coşkun, Eyyup (2005). İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmen ve Öğrencilerinin Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla İlgili Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* , 5 (2),421-476
- Çam, Bilge (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçi, Ömer (2007). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretim Düzeyinin Belirlenmesi* ,Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Çiftçi, Ömer ve Temizyürek, Fahri (2008). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,5,(9),109-128.
- Demirel, Özcan (2004). *Türkçe Öğretimi* (6.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Özcan ve Epçaçan, Cevdet (2012). Okuduğunu Anlama Stratejilerinin Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenme Ürünlerine Etkisi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi* , 2 (1), 71-106.
- Elbir, Bilal ve Bağcı, Can (2013). Birinci ve İkinci Kademe Eğitimi Üzerine

- Yapılan Lisansüstü Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,(11),229-247.
- Epçaçan, Cevdet (2013). Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerilerine Etkisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,(8/1),1335-1353.
- Esmer, Elçin (2010). *Okuma Anlama Becerisi İle Yazılı Anlatı Metni Üretme Becerisinin Etkileşimi:6.Sınıf Öğrenci Metinleri Üzerine Betimsel Bir Çalışma*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dilbilim Ana bilim dalı.
- Günay, Vedat D.(2013). *Metin Bilgisi* (4.Baskı).İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Gündüz, Şemseddin. ve Odabaşı, Ferhan. (2004).Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology*,3(7),1303-6521.
- Güneş, Firdevs (2010). Öğrencilerde Ekran Okuma ve Ekranik Düşünme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,7(14),1-20.
- Güneş, Firdevs (2012). Okuma ve Zihin Yönetme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,9(18),1-15.
- Güneş, Firdevs (2013). *Türkçe Öğretimi* (1.Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık
- Güngör, Arzu (2005). Altıncı, Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Stratejilerini Kullanma Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28,101-108.
- Güngör, Elif .(2009). *İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
- Hanedar, Refika Tuğba (2011). *Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretimi Programı.
- İleri, Zeynep (2011). *Ekrandan okumanın ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin*

okuduğunu anlama ve okuma motivasyonu düzeylerine etkisi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.

Karasar, Niyazi (20129. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (24.Basım) Ankara: Nobel Yayınları

Karasu, Pelin Girgin, Ümit . ve Uzuner, Y.(2012). İşitme Engelli Öğrenciler ve İşiten Öğrencilerin Okuma Becerilerinin Formel Olmayan Okuma Envanteri ile Değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(1),65-88

Kaya, Ahmet.İhsan. Arslantaş, H.İsmail. ve Şimşek, Nihat.(2009). İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,8(30),376-387

Kırkkılıç, Ahmet ve Akyol Hayati (2007). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Kırmızı, Susar.Fatma. (2012). Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume* 7(3), 2353-2366.

Kurudayıoğlu, Mehmet (2011). Zihinsel ve Fiziksel Bir Süreç Olarak Okuma. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*,31,(1),15-29.

Kurulgan, Mesut ve Çekerol, Serap (2008). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,8(2), 237–258

Kuzu, Sarar Tülay (2004). Etkileşimsel Model'e Uygun Okuma Öğretiminin Türkçe Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, : 37, (1) ,55-77.

Maden, Sedat (2012). Ekran Okuma Türleri ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ekran Okumaya Yönelik Görüşleri.*Dil Ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*,1(3),1-16.

Türkçe Sözlüğü (2004). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları*, İstanbul

M.E.B.(2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar)

Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara

M.E.B.(2006). İlköğretim Türkçe Dersi (1-5 Sınıflar) Öğretim

Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara

- M.E.B.(2012). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Okur,Alparslan. (Ed.). (2013).*Yaşam Boyu Okuma Eğitimi*(1.Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Onan, Bilginer. (2013) *Dil Eğitiminin Temel Kavramları*(2.Baskı).Ankara. Nobel Yayıncılık.
- Özbay, Murat ve Bahar, Mehmet Ali (2012). İleri Okur ve Üstbiliş Eğitimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 1(1)*,158-177
- Özensoy, Ahmet Utku (2010). Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersiyle İlgili Öğrencilerin Görüşleri. *XIV. World Congress of Comparative Education Societies*
- Özyılmaz, Gökçe ve Alıcı, Bülent (2011). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerine Okuduğunu Anlama Stratejilerinin Öğretiminin Okuduğunu Anlama Başarısı Üzerine Etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim, 4 (1)*, 71-94
- PİSA 2012 Ulusal Ön Raporu (2013) *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü*,s.34-36.
- Sallabaş, Muhammed Eyyüp (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(16)*,141-155.
- Sidekli, Sabri. (2005). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öğretici ve Öyküleyici Metinlere Göre Okuduğunu Anlama Becerilerinin Sınanması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, 2005.
- Temizkan, Mehmet ve Sallabaş, Muhammed Eyyüp (2011). Okuduğunu Anlama Becerisinin Değerlendirilmesinde Çoktan Seçmeli Testlerle Açık Uçlu Yazılı Yoklamaların Karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,30*,207-220.
- Türkçe Sözlüğü .(2004). T.C.Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul
- Uyanık, Gökhan.(2012). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Seviyelerinin Farklı Boşluk Tamamlama Testleri ile Belirlenmesi . *Gujgef 32(3)*: 657-672
- Ülper, Hakan.(2010).*Okuma Ve Anlamlandırma Becerilerinin Kazandırılması* (1.Baskı) Ankara :Nobel Yayın Dağıtım
- Ünal, Emre.(2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı .

- Ünalın, Şükrü.(2001). *Türkçe Öğretimi*(2.Baskı) Ankara :Nobel Yayın Dağıtım
- Yaman, Havva. ve Dağtaş, Abdullah.(2013). Ekrandan Okumanın Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*,6(7), 1233-1250
- Yalar, Taha (2010). İlköğretim 3.sınıflarda Türkçe Dersi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 , 30-41
- Yıldırım, Faruk. ve Er, Onur.(2013) Türkçe Dersi Öğretim Programı Dinleme/İzleme Alanı Amaç ve Kazanımları Boyutunun Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür ve Eğitim Dergisi*,2(2),231-250
- Yıldırım, Ali ve Şimşek Hasan (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Mustafa ve Akyol, Hayati (2011). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki . *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*,31,(3), 793-815
- Yıldız, Mustafa (2013). Okuma, Akıcı Okuma ve Okuduğunu Anlamanın Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarındaki Rolü. *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,8(4),1461-1478.
- Yılmaz, Mustafa (2008). Türkçede Okuduğunu Anlama Becerilerini Geliştirme Yolları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,5(9),131-139.
- Yüksel, Aslı.(2010). Okuma Güçlüğü Çeken Bir Öğrencinin Okuma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Çalışma. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (1), 124-134.
- Zorbaz, Kemal Zeki (2005). *İlköğretim Okulları İkinci Kademe Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme Ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri ve Yazılı Sınavlarda Sordukları Sorular Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.

EKLER

Ek-1: Öğretmen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

A) Kişisel Bilgiler

1- Cinsiyetiniz

- Bayan   Bay

2- Mezun olduğunuz okul

- Eğitim Ens. (Lisans Tamamlama)
 Türk Dili ve Ed. Öğretmenliği
 Türkçe Öğretmenliği
 Eğitim Fak. Diğer Bölümlerinden
 Türk Dili ve Ed. Bölümü
 Fen-Ed. Fak. Diğer Bölümlerinden
 Diğer (Lütfen yazınız.).....

3- Lisansüstü eğitim durumunuz (Tezli lisansüstü eğitim programında olanlar işaretleyecektir.)

- Yüksek lisans yapıyorum.
 Yüksek lisans yaptım.
 Doktora yapıyorum.
 Doktora yaptım.

4- Görev yaptığınız okul türü

- İlköğretim
 Ortaokul
 İmam Hatip Ortaokulu
 (Özel İlk-ortaokul/Kolej)

5- Öğretmenlikteki hizmet süreniz

.....

6- Haftada girdiğiniz ders saati

7- Dersine girdiğiniz sınıfların ortalama mevcudu

8- Uygulanmakta olan okuma becerileri dersi öğretim programıyla ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim, seminer, kurs veya toplantıya katıldınız mı?

Evet Hayır

9- Yukarıdaki soruda cevabınız “Evet” ise lütfen sayısını yazınız.

10- 8. soruda cevabınız “Hayır” ise uygulanmakta olan okuma becerileri dersi öğretim programıyla ilgili bilgilenme ihtiyacınızı nasıl giderdiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- Bilimsel yayınlarla (Kitap, dergi vb)
- Sivil toplum kuruluşları yoluyla
- Diğer öğretmenler aracılığıyla
- Görsel – işitsel iletişim araçlarıyla (TV, İnternet vb.)
- Diğer (Lütfen yazınız.)

11-Okuma Becerileri Dersinin gerekli bir ders olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

B) Okuma Becerileri Dersi Öğretim Programına İlişkin Sorular

1- Programda okuma becerileri dersi ile ilgili kazanımları ve becerileri gerçekte buluyor musunuz? Açıklar mısınız?

2-Okuma Becerileri Dersinin gerekli bir ders olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

3- Programın amacını ve öğretim yaklaşımını nasıl değerlendirirsiniz? Açıklar mısınız?

4- Programın getirdiği yeniliklerle var mı? Açıklar mısınız?

5- Okuma Becerileri Dersine yönelik ders kitabına ihtiyaç hissediyor musunuz? Niçin? Açıklar mısınız?

6- Hazırlanacak kitapta nelere dikkat edilmesini istersiniz? Açıklar mısınız?

7- Dersin, Türkçe dersinden farklı olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin? Açıklar mısınız?

Evet Hayır

- 8- Programda Okuma Becerileri Dersine ayrılan süreyi yeterli buluyor musunuz? Açıklar mısınız?

C) Okuma Becerileri Dersinin İşlenişine Yönelik Sorular

- 1- Programda yer alan e-okuma becerisini derslerinizde nasıl uyguluyorsunuz?
- 2- Metin işleme sürecinde metinleri nasıl seçiyorsunuz? Daha çok hangi tür metinleri tercih ediyorsunuz? Niçin?
- 3- Metinleri işlerken nasıl bir ön hazırlık yapıyorsunuz?
- 4- Metinlerini yaşamla nasıl ilişkilendiriyorsunuz? Açıklar mısınız?
- 5- Konularını anlatırken teknolojik araç gereç kullanır mısınız? Hangilerini daha çok kullanıyorsunuz?
- 6- Metinlerini sınıfta işlerken nasıl bir yol izliyorsunuz? Açıklar mısınız?
- 7-Dersle ilgili herhangi bir materyal geliştirdiniz mi? Açıklar mısınız?

D) 5. Sınıf Öğrencilerine İlişkin Sorular

- 1- Öğrencilerin Okuma Becerileri Dersine yönelik ilgisini nasıl buluyorsunuz? Sebepleri nelerdir? Açıklar mısınız?
- 2- Öğrenciler derste aktif hâle geliyor mu? Açıklar mısınız?
- 3-Öğrencilerin ilgilerini artırmak için hangi etkinlikleri yapıyorsunuz? Başka neler yapılabilir? Açıklar mısınız?
- 4- Öğrencilerin kitap okuma düzeyleri ile derse olan ilgileri arasında bir bağ olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
- 5-Okuma Becerileri Dersinin 5.sınıflar için uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
- 6-Öğrencilerde okuma alışkanlığı ve kültürü oluşturulması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

E) Okuma Becerileri Dersinde Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Sorular

- 1- Öğrencilerin Okuma Becerileri Dersindeki başarılarını değerlendirmek için neler yapıyorsunuz? (Klasik yazılı, test, sözlü, ödev vs.) Açıklar mısınız?
- 2- Okuma Becerileri Dersi öğretimi ile ilgili görüş ve tavsiyeleriniz nelerdir?

Ek-2: Öğrenci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Okuma becerileri dersini kim seçti? Kendin mi seçtin, yoksa ailen veya öğretmenleriniz mi?
2. Kendin seçtiysen niçin bu dersi tercih ettin?
3. Derslerin sınıfta nasıl işlendiğini anlatır mısınız?
4. Öğretmen derse farklı metinler getiri mi?(Şiir, öykü vs.)
5. Derste şiir okuyup incelediniz mi?
6. Metinleri derste nasıl işliyorsunuz?
7. Derste sözlük kullanıyor musunuz?
8. Okuduğunuz metni anlamak için nelere dikkat ediyorsunuz?
9. Metinleri nasıl okursunuz?(Sesli, sessiz vb.)
10. Okudunuz metinler ile ilgili sorular sorar mısınız?
11. E-okuma nedir? Sınıfta bununla ilgili etkinlik yaptınız mı?
12. Öğretmeniniz bu derste sizi neye göre değerlendiriyor?
13. Ders kapsamında okul veya çevredeki kütüphaneleri ziyaret ettiniz mi?
14. Bu ders ile ilgili neler yapılırsa hoşunuza gider?
15. Bu dersin nasıl işlenmesini istersiniz?
16. Bu dersin sizin için faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız?
17. Derslerde metin işliyor musunuz? Hangi tür metinler okuyorsunuz sınıfta? (Öykü, masal, roman)
18. Okudunuz yazılarla ilgili tartışma ve yazı çalışmaları yapıyor musunuz?
19. Bu dersi aldığınızdan beri kaç kitap okudunuz?
20. Öğretmenleriniz bu dersle ilgili ödev veriyor mu? Ne tür ödevler verdiğini açıklar mısınız?
21. Okuma Becerileri dersinde, Türkçe derslerinden farklı olarak neler yapıldığını açıklar mısınız?
22. Okuma Becerileri dersinde yapmaktan en çok hoşlandığınız çalışmalar hangisidir? Açıklayınız.
23. Okuma Becerileri dersinde sizi en çok sıkan şey nedir? Açıklayınız.
24. Öğretmeniniz derslerde bilgisayar, TV vb. teknolojik cihazlar kullanılıyor mu?
25. Derslerde dil bilgisi işliyor musunuz?
26. Okuyacağınız kitapları nereden alıyorsunuz?
27. Okulunuzun kütüphanesi var mı?
28. Sence Okuma Becerileri dersi gereksiz mi? Niçin? Açıklayınız.
29. Ailenle birlikte evinizde kitap okuyor musunuz?

Ek: 3 Örnekleme Yer Alan Okullar

Okulun İlçesi	Okulun Adı
Antakya(Merkez)	Açıkdere Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Güzelburç Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Şehoğlu İmam Hatip Ortaokulu
Antakya(Merkez)	NamiVeys Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Orhanlı Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Özbuğday Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Bedi Sabuncu Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Hayrettin Özkan Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Beyhan Gençay Ortaokulu
Antakya(Merkez)	Gazi Ortaokulu
Reyhanlı	Eşref Mursaloğlu İmam Hatip Ortaokulu
Reyhanlı	Bükülmez Köyü Ortaokulu
Reyhanlı	Tayfur Sökmen Ortaokulu
Reyhanlı	Kara Süleymanlı Ortaokulu
Reyhanlı	Gazi Mürsel Ortaokulu
Kırıkhan	5 Temmuz Ortaokulu
Kırıkhan	General Şükrü Kanatlı Ortaokulu
Kırıkhan	Atatürk Ortaokulu
Kırıkhan	Yalangoz Ortaokulu
Kırıkhan	Mehmet Akif Ortaokulu
İskenderun	23 Nisan Ortaokulu
İskenderun	Gültepe Ortaokulu
İskenderun	Demirçelik Ortaokulu
İskenderun	Abdulkadir Kocabaş Ortaokulu
İskenderun	Karaağaç Murat Zelluh Ortaokulu
İskenderun	Selahattin Alanya Ortaokulu
İskenderun	Kurtuluş Ortaokulu
İskenderun	Sadık Altıncan Ortaokulu
İskenderun	Namık Kemal Ortaokulu
İskenderun	İnönü Ortaokulu

Ek-4 İzin Belgesi

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 32889839/605.01/824224
Konu: Araştırma İzin Onayı

25/02/2014

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Mustafa Kemal Üniversitesi'nin 10/02/2014 tarihli ve 39761745/100/198 sayılı yazısı.

İlgili yazıda, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı 1293120201 nolu yüksek lisans öğrencisi Döne YILDIRIM'ın hazırlamakta olduğu "Okuma Becerileri Dersinin Öğretmen ve Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi(Hatay İli Örneği)" konulu araştırmasını İlimiz Antakya, Defne, İskenderun, Kırıkhan ve Reyhanlı İlçelerinde bulunan ortakokullar da uygulamak istediği belirtilmektedir.

Söz konusu araştırma ile ilgili başvuru belgeleri Müdürlüğümüz komisyonunca incelenmiş olup, "Millî Eğitim Bakanlığının 07.03.2012 tarihli ve B.08.YET.00.20.00.0/3616 ve 2012/13 nolu Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, İlimiz Antakya, Defne, İskenderun, Kırıkhan ve Reyhanlı İlçelerinde bulunan ortakokullarda uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Halil SANLI
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
.../02/2014

Fahrettin GÖNCÜ
Vali a
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6471-8d81-3b5a-a366-5ce9 kodu ile yapılabilir.